ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KOSOVA EĞİTİM DENETİCİLERİNİN TÜRK EĞİTİM DENETİMİ SİSTEMİNİN KOSOVA EĞİTİM SİSTEMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esengül LESKOVCİ

ANKARA
ARALIK, 2011

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM YÖNETİMİ VE POLİTİKASI ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE TEFTİŞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

KOSOVA EĞİTİM DENETİCİLERİNİN TÜRK EĞİTİM DENETİMİ SİSTEMİNİN KOSOVA EĞİTİM SİSTEMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Esengül LESKOVCİ

Danışman
Prof. Dr. İnayet AYDIN

ANKARA
ARALIK, 2011

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Bu çalışma jürimiz tarafından Eğitim Yönetimi ve Politikası Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ ÇALIŞMASI RAPORU olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. İnayet Aydın .....

Üye: Doç. Dr. Şakir Çınkır .....

Üye: Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir .....

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.../.../2012

Prof. Dr. Nejla KURUL
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ

Kuşkusuz ki kurumların ve kurum personelinin kendilerini geliştirebilmeleri için geri bildirime ihtiyaçları vardır. Geri bildirimler, kurum yöneticisi veya deneticiler tarafından gerçekleştirilmektedir. Günümüzde en çok değer görmesi (verilmesi) gereken kurumlardan biri de eğitim kurumlarıdır. Daha iyi bir eğitim için ise denetime ihtiyaç vardır.

Yapılanmaya yeni başlayan Kosova Cumhuriyeti Birleşmiş Milletler Geçici İdare Misyonu (UNMİK) tarafından yönetilmektedir. Kosova'nın daha köklü ve daha farklı eğitim ve denetim sistemlerini tanıması, sistem farklılıklarından yararlanarak kendi eğitim denetim sistemini geliştirmesi gerekmektedir.

Araştırmada bu düşünce ile yola çıkarak, daha köklü bir yapıya sahip olan Türk Eğitim Denetim Sisteminin Kosova Eğitim Denetimine uygulanabilirliğine ilişkin Kosova eğitim deneticilerinin görüşleri alınmıştır. Araştırmada Türk Eğitim Denetim Sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutları ile ilgili belgeler taranmış ve analizler yapılmıştır.

Araştırmanın ve Türkiye'deki yaşantımın her aşamasında beni destekleyen, güvenen ve yüreklendiren hocam ve tez danışmanım sayın Prof. Dr. İnayet AYDIN'a, tezimde bana sabırla yardım eden arkadaşım Uğur AKIN'a, benden maddi manevi desteğini esirgemeyen aileme ve eşime, desteklerini esirgemeyen arkadaşlarıma, anketlerimin çevirisini yapan sayın Feyzullah SHATRİ'e ve anketlerimi cevaplandıran Kosova eğitim deneticilerine teşekkürlerimi sunarım.

Esengül LESKOVCİ SARIOĞLU

ÖZET

KOSOVA EĞİTİM DENETİCİLERİNİN TÜRK EĞİTİM DENETİMİ SİSTEMİNİN KOSOVA EĞİTİM SİSTEMİNDE UYGULANABİLİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİ

LESKOVCİ SARIOĞLU, Esengül

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Bölümü

Tez Danışmanı: Prof. Dr. İnayet Aydın

Aralık 2011

Bu araştırmanın amacı, yapılanmaya yeni başlayan Kosova Cumhuriyeti'ndeki eğitim müfettişlerinin, Türkiye Eğitim Denetim Sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutunun Kosova'da uygulanabilirliğine ilişkin görüşlerinin saptanmasıdır.

Araştırmanın evrenini Kosova Eğitim Bilim ve Teknoloji Bakanlığı ve bakanlığa bağlı sekiz ildeki (Priştine, Prizren, Cakova, İpek, Gilan, Mitroviça, Ferizay ve Mamuşa) Eğitim Müdürlüklerinde görev yapmakta olan eğitim müfettişleri oluşturmaktadır.

Araştırmaya toplamda 90 eğitim müfettişinden 75'i katılmıştır. Anket sonucunda elde edilen verilerin değerlendirilmesinde SPSS 13 paket programı kullanılmıştır. Geliştirilen anketin geçerlik çalışmalarında Açımlayıcı Faktör Analizi, güvenirlik çalışmalarında ise Cronbach Alfa güvenirlik katsayısı kullanılmıştır. Betimsel verilerin çözümlenmesinde yüzde, frekans, aritmetik ortalama ve standart sapma gibi betimsel istatistik teknikler işe koşulmuştur. Katılımcıların görüşlerinin cinsiyet, yaş ve kıdeme göre anlamlı farklılık gösterip göstermediği ise Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H testleri ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonuçları, Türkiye eğitim denetim sisteminin amaç boyutunun Kosova eğitim deneticileri tarafından yüksek düzeyde benimsenebilir ve uygulanabilir bulunduğunu göstermektedir. Araştırmanın

amaç boyutunda yüksek düzeyde benimsenebilir bulunan maddelerle yüksek düzeyde uygulanabilir bulunan maddeler birbirlerine paraleldir. Araştırmada en çok benimsenen ve uygulanabilir bulunan amaçlar; okuldaki eğitim-öğretim durumunun iyileştirilmesi ve okul çalışanlarına yardım etmek düşüncesi etrafında toplanmaktadır. Öğrencilerin başarı ve disiplin durumlarının incelenmesi, okul çevre ilişkileri ve okul personelinin disiplin işleri ile ilgili maddeler daha az benimsenmiş ve uygulanabilir bulunmuştur.

Türkiye eğitim denetiminin yapı boyutu Kosova eğitim deneticileri tarafından benimsenebilir ve uygulanabilir bulunmuştur. Eğitim deneticilerinin en çok benimsedikleri maddeler teftiş kurulunun bakanlığa bağlı olması, deneticilere başkan dışında başka hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi çevresinde toplanmaktadır. Deneticilikte belirli bir staj döneminin olması ve sınavların yapılması daha az düzeyde benimsenmiştir. Yapı boyutunda tamamen benimsenen ve uygulanabilir bulunan maddelerle daha düşük düzeyde benimsenen ve uygulanabilir bulunan maddeler birbirine paraleldir.

Türkiye eğitim denetim sisteminin süreci de Kosovalı deneticiler tarafından benimsenebilir ve uygulanabilir bulunmuştur. Kosova eğitim deneticileri tarafından en çok benimsenen ve uygulanabilir bulunan maddeler birbiri ile paraleldir. Eğitim deneticilerinin tamamen benimsenebilir ve uygulanabilir buldukları maddeler, öğretim plan ve programları ile ilgilidir. Ayrıca öğretmen denetimi ve rehberliği ile ilgili maddelerde tamamen benimsenebilir ve uygulanabilir bulunmuştur. Kosova deneticileri tarafından daha az düzeyde benimsenen ve uygulanabilir bulunan maddeler ise okul ve okul çevresi ile ilgili düşünceler üzerinde toplanmıştır.

ABSTRACT

OPINIONS OF KOSOVO EDUCATION INSPECTORS ABOUT APPLİCABİLİTY OF TURKİSH EDUCATİON SYSTEM İN KOSOVO EDUCATİON SYSTEM

LESKOVCİ, SARIOĞLU Esengül

Master Department of Educational Siences

Theisis Supervisor: Prof. Dr. İnayet Aydın

October 2011

The aim of this research is to determine the opinions of Kosovan supervisors about the applicability of the aim, structure and process dimensions of Turkish Education Supervision System into the education system of Republic of Kosovo which is in a restructuring period.

The universe of the research includes supervisors working in the Ministry of Kosovan Education Science and Technology and Educational Directorships in eight provinces (Prishtina, Prizren, Cakovo, Peja, Gilan, Mitrovica, Ferizaj and Mamusha).

75 among 90 education supervisors included in the research. SPSS 13 was used for data analysis. Exploratory Factor Analysis was used for validity and Cronbach's Alpha coefficient was used for reliability analysis. When analyzing descriptive data descriptive statistics such as percentage, frequency, mean, and standard deviation were applied. Mann Whitney U and Kruskal Wallis H tests were used to analyze to test the difference in terms of gender, age, and seniority.

The results indicate that the aim dimension of Turkish Educational Supervision system is highly adopted and found to be applicable. The items highly adopted and applicable are similar. The most adopted and applicable

aims are “bettering the educational and instructional matters” and “helping school staff”. The items related to student success and discipline, school environment relationships and school staffs’ discipline issues were adopted less and found to be less applicable. The items highly and less adopted and found to be applicable are similar in the structure dimension.

Lastly, the process dimension of Turkish Educational Supervision system is adopted and found to be applicable. Items most adopted and found to be applicable are parallel to each other. The items related to instructional plans and curriculum are completely adopted and found to be applicable. Furthermore, the items related to teacher supervision and guidance are also totally adopted and found to be applicable. Less adopted and found to be applicable items are related to thoughts about school and school environment.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI i
ÖNSÖZ ii
ÖZET iii
ABSTRACT v
İÇİNDEKİLER vii
GİRİŞ 1
Problem 1
Araştırmanın Amacı 9
Araştırmanın Önemi 10
Sınırlılıklar 11
Tanımlar 11
BÖLÜM II 12
KURAMSAL ÇERÇEVE 12
Eğitim Denetimi Kavramı 12
Dünya Ülkelerinde ve Türkiye'de Eğitim Denetimi 14
Almanya'da Eğitim Denetimi 14
Fransa'da Eğitim Denetimi 14
Kosova Cumhuriyeti ve Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının Eğitim ve Denetim Sistemi 15
Türk Eğitim Denetim Tarihi 24
Türk Eğitim Denetiminin Amacı, Yapısı ve Süreci 25
Denetimin Amacı 26
Türk Milli Eğitim Bakanlığının Yapısı 27
Türk Milli Eğitim Bakanlığının Denetim Süreci 29
Teftiş Kurulu ve Teftiş Kuruluna Bağlı Bölümler 29

Teftiş Kurulunun Görevleri 29
Teftiş Kurulu Başkanının görevleri 30
Grup başkanlığı ve görevleri 31
Deneticilerin görevleri 32
Teftiş Kurulu Bürosu ve görevleri 33
Teftiş Planlarının Türleri 33
Teftiş Kurulunca hazırlanan teftiş planı 34
Teftiş Kurulu Başkanınca düzenlenen teftiş planı 34
Grup Başkanlığınca hazırlanan teftiş planı 35
Müfettişler tarafından hazırlanan teftiş planı 36
Müfettiş Yardımcılarının Ataması ve Yetiştirilmesi 36
Müfettişlerin Uyması Gereken Hususlar 38
Müfettişleri Görevden Uzaklaştırma 39
İnceleme, Araştırma ve Soruşturma 40
İnceleme 40
Araştırma 40
Soruşturma 41
Ön inceleme 41
Okul ve Okul Yöneticisinin Denetimi 41
Fiziki durum 42
Eğitim ve öğretim durumu 43
Öğrenci işleri 43
Büro işleri 44
Personel işleri 44
Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri 45
Demirbaş 46
Öğretmen Denetimi 47

Ders Denetimi 48
Denetimde Rehberlik ve Denetimin İlkeleri 50
Rehberlik ve Teftişin Amacı 51
Rehberlik ve Teftişin İlkeleri 54
Okullarda Rehberlik ve Denetimin Usul ve Esasları 55
Okulların Rehberlik ve Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar 57
Milli Eğitim Bakanlığında Denetim Gruplarının Oluşturulması ve Görevleri 57
Denetim Grubunun Görev Alanları 57
Denetim Grubunun Oluşumu 58
Grup Başkanının Görevleri 59
İlköğretim Müfettişlerince Hazırlanan Teftiş Planı 60
Denetimde Performans Değerlendirme 61
Öğretmen Performansını Değerlendirme 62
Rehberlik ve Mesleki Yardım 63
BÖLÜM III 65
YÖNTEM 65
Araştırmanın Modeli 65
Çalışma Gurubu 65
Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi 66
Verilerin Toplanması 75
Verilerin Analizi 75
BULGULAR VE YORUM 76
Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Amaçlarını Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 76
Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Yapısını Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 80

Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sistemi Sürecini Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar 85

Kosova Eğitim Deneticilerinin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Duruma İlişkin Bulgular ve Yorumlar 96

Amaç Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması 96

Yapı Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması 100

Süreç Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması 103

BÖLÜM V 107

SONUÇ VE ÖNERİLER 107

Sonuçlar 107

Öneriler 108

YARARLANILAN KAYNAKLAR 110

ÇİZELGELER LİSTESİ

Çizelge 1. Kosova Eğitim Sistemi Öğretim Kademelerindeki Öğrenci sayıları 36

Çizelge 2. Kosova Özel Eğitim Okulları ve Öğrenci sayıları 36

Çizelge 3. Denetimin Amaç Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonları 83

Çizelge 4. Denetimin Yapısı Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonu 85

Çizelge 5. Denetimin Süreç Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonu 86

Çizelge 6. Denetimin Amaç Boyutunun Benimsenmesine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 92

Çizelge 7. Denetimin Amacı Boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 94

Çizelge 8. Denetimin Yapısı Boyutunun Benimsenmesine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 97

Çizelge 9. Denetimin Yapısı boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 99

Çizelge 10. Denetim Süreci Boyutunun Benimsenmesine İlişkim Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 102

Çizelge 11. Denetim Süreci Boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 107

Çizelge 12. Amaçların Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması 112

Çizelge 13. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması 113

Çizelge 14. Amaçların Benimsenme Durumunun Yaşa Göre

Farklılaşması 113

Çizelge 15. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Fraklılaşması 113

Çizelge 16. Amaçların Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre

Farklılaşması 114

Çizelge 17. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması 115

Çizelge 18. Yapının Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre

Farklılaşması 115

Çizelge 19. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması 116

Çizelge 20. Yapının Benimsenme Durumunun Yaşa Göre

Farklılaşması 116

Çizelge 21. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması 117

Çizelge 22. Yapının Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre

Farklılaşması 117

Çizelge 23. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması.....118

Çizelge 24. Sürecin Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre

Farklılaşması 118

Çizelge 25. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması 119

Çizelge 26. Sürecin Benimsenme Durumunun Yaşa Göre

Farklılaşması 119

Çizelge 27. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması 120

Çizelge 28. Sürecin Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre

Farklılaşması 120

Çizelge 29. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması 121

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1. Yükseköğretim Denetleme Kurulu 22

Şekil 2. Milli Eğitim Bakanlığı Denetim Kurulu Başkanlığı 23

Şekil 3. Milli Eğitim Müdürlükleri İlköğretim Müfettişler Başkanlığı 24

Şekil 4. Kosova Eğitim Yönetim Sistemi'nin yapısı.....34

Şekil 5. Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Bölümlerinin Organizasyonu.....35

Kısaltmalar

TD: Tebliğler Dergisi

RG: Resmi Gazete

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

EBTB: Eğitim Bilim ve Teknoloji Bakanlığı

BM: Birleşmiş Milletler

UNMİK: Kosova Birleşmiş Milletler Geçici Yönetim Misyonu

UNİCEF: Birleşmiş Milletler Uluslar arası Çocuklara Acil Yardım Fonu

KEDP: Kosova Eğitimini Geliştirme Projesi

GTZ: Alman Teknik İşbirliği Kurumu

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları, sayıltıları ve önemli kavramların tanımları ele alınmıştır.

Problem

Birey her hangi bir örgüte geldiğinde önceden kazanmış olduğu eğitim ve gelişimini örgüte de yansıtmakta, zamanla kendisini daha verimli hale getirerek örgüte katkı sağlamaktadır. Örgütte, bireylerin birlik içinde olmaları ve çalışmalarını bu şekilde sürdürmeleri gerekmektedir. Böylece örgüte katkı daha fazla olmaktadır.

Örgütler insan, teknoloji, yapı ve süreçlerden oluşmaktadır (Balcı, 2002). Örgütün amaçları önceden kararlaştırılmaktadır (Bursalıoğlu, 2005). Örgütsel davranışın amacı, örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, planlanan düzeyde örgütsel başarı elde edilmesidir (Başaran, 2000). Örgütün iyi yapılandırılması, iyi bir modele dayanmasıyla gerçekleşmektedir (Bursalıoğlu, 2000). Örgütlerde yönetimin hedefi, örgüt amaçlarının gerçekleştirilmesiyle çalışanların gereksinmelerinin karşılanması arasında bir denge kurmaktadır (Balcı, 2005).

Yönetim örgütün amaçlarını gerçekleştirmek için, örgütteki madde ve insan kaynaklarına yön vermektedir. Ayrıca bunları kullanıp kontrol etmektedir. Böylece amaçların gerçekleşmesi için gerekli araçları sağlamış olmaktadır (Bursalıoğlu, 2005).

Yönetim biliminin giderek insan ilişkilerine odaklanması ve insan öğesine ağırlık vermesi, aynı zamanda personelin kişiliği ve davranışlarını belirleyen ilkelerin de tartışılması sonucunu doğurmuştur. Çağdaş örgütler üyelerin benimseyeceği değerler ve onları yönlendirecek ilkeleri belirlemektedirler. Örgüt kültürünün önemli bir kesimini oluşturan bu değerler de evrensel etik ilkelerden kaynaklanmaktadır (Çelik, 2000).

Örgüt yönetimini geliştirme ve yetiştirme, danışma-rehberlik, işte rotasyon, koçluk, ücretli izinlilik ve kariyer planlama gibi bir dizi etkinlikleri

kapsamaktadır. Hem örgütsel davranış hem de yönetimi geliştirmenin temelinde en etkin bireyin ‘‘öğrenen kişi’’ olduğu varsayımı vardır. Yönetimi geliştirme örgütsel davranışın bir alt sistemidir denilebilir (Balcı, 2002).

Formal bir örgüt olarak okulun yapısı ve işleyişi, okulun karakterini, öğretmen ve öğrencilerin eğilimlerini, eğitim programının planlanmasını ve uygulanmasını önemli ölçüde etkilemektedir (Aydın, 1986).

Eğitim kurumları da birer örgüt alanını oluşturmaktadır. Günümüze kadar eğitimle ilgili birçok tanım yapılmıştır. Çünkü eğitim kavramı bireylerde farklı algılanmakta ve farklı tanımların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Aristo eğitimi; bireyin ahlaki davranışlar kazanma aracı olarak görürken, Çiçero; insan zihninin disipline edilmesi, Descartes; aklı doğru kullanmasını öğrenmek, Rousseau; doğuştan insanda bulunmayan ve yetişkinler tarafından kazandırılan her şey olarak tanımlamışlardır. Kant da insanın eğitim sayesinde insan olabileceğini ileri sürmüştür (Şişman, 2007).

Tyler’a göre eğitim; kişinin davranış örüntülerini değiştirme sürecidir. Ertürk ise eğitimi; bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme süreci olarak ele almıştır (akt. Celep, 2007). Özçelik, Ertürk’ün anlayışından hareketle; kişinin davranışlarında kendi yaşantısı yolu ile istendik yönde ve bir dereceye kadar kalıcı değişmeler meydana getirme süreci olarak tanımlamaya gitmiştir. Alkan bu tanımları ‘‘davranış değişikliği, bireyin belirli hedefler yönünde maksatlı olarak kendi yaşantıları yoluyla davranışlarını değiştirmesi kişinin yeteneklerini çeşitli yönde birey ve toplum için uygun ve dengeli olarak geliştirmesi’’ olarak sınıflamıştır (Sönmez, 2008). Şişman’a (2007) göre eğitim; bireyin içinde yer aldığı çevrede, kendisi dışındaki bütün nesne, kurum ve bireylerin, onun üzerindeki zihinsel, duygusal, sosyal yönlerden etkilerini ifade etmektedir. Bu etki iyi veya kötü yönde olabilir. Eğitimle insana kazandırılmaya çalışılan davranış, bireyin çevresi ile etkileşimi sonunda gösterdiği ve gözlenebilir tepkisidir (Başaran, akt. Taymaz, 2007).

Eğitimin gelişmesini sağlayan alanlardan biri de denetimdir. Her bir örgütün geliştirilmesi, daha iyi bir sürece sahip olması için her örgütün

denetime ve deneticilere ihtiyacı vardır. Denetim örgütteki durumların gözlemlenmesi ve daha iyi bir duruma gelmesini sağlamaktadır.

Denetim ile ilgili yapılan tanımlara göz atarsak, denetim; planlama süreciyle başlayan örgütleme, eşgüdümleme, iletişim süreçleriyle süren ve bir bütünlük içinde sorun çözmeyi amaçlayan yönetim sürecinin, amaçlara yönelik olarak etkili bir biçimde oluşmasını sağlayan bir yönetsel etkililiktir. Denetim, yönetim sürecinin her anında gerekli olur ve istenen nitelikte oluşturulmasını sağlar (Başaran, 2000).

Başar'a göre denetim; durumu belirleme, değerlendirme, düzeltme ve geliştirme öğelerinden oluşan etkinlikler bütünüdür. Denetim denetlenecek durumun fotoğrafını çekiyormuşçasına her yönüyle ve olduğu gibi belirleme, bunu olması gereken ve olabilecek olan ölçütleriyle karşılaştırarak değerlendirme, bulunan eksiklikleri tamamlama, yanlışları doğru ile değiştirme, gereksiz fazlalıklardan kurtulma, daha iyi durumlar olarak geliştirme işidir (akt. Çelik, 2005).

Taymaz'a (2007) göre; bir örgütte denetim, amaçlara uygun olarak hazırlanan plan ile uygulamaları yerinde karşılaştırma, plandan ayrılma durumu, hata ve eksikleri saptama, nedenlerini bulma, giderme, başarı sağlanması için yardımda bulunmadır. Haris ve Bessent yönetsel bir bakış açısıyla denetimi; okulun temel öğretimsel amaçlarını gerçekleştirmesinin doğruluğunu etkilemek için, okulun işleyişini sağlamak ve değiştirmek amacı ile okul çalışanlarının insanlar ve diğer nesnelerle ilişkili olarak yaptığı her şeyin denetimi olarak tanımlamaktadırlar (akt. Aydın, 2005)

Denetimi bir program geliştirme etkinliği olarak gören Cogan ise denetimi; öğretim programının yazılması ve gözden geçirilmesi, öğretim materyallerinin hazırlanması, öğretim sürecinin geliştirilmesi, öğretim sonuçlarının ailelere açıklanması ve genel anlamda eğitim programının bütününün değerlendirmesi olarak tanımlamaktadır (akt. Aydın, 2005). Marks, Stoops ve King, denetimi öğretim süreci açısından ele almışlardır. Onlara göre denetim, öğretim programı ve öğretimin geliştirilmesini sağlamak amaçlı yapılan uygulama ve eylemlerin değerlendirilmesidir (akt. Aydın, 2005). MacKenzi (1983)'e göre; etkili denetim kişiler arası ilişki becerilerini ve

teknik becerileri gerektirmektedir. Müfredat geliştirme, personel geliştirme, grup geliştirme etkinlikleri ve ortak bir amaca yönelik yapılan eylem araştırması deneticilerin amaçlarının gerçekleşmesini sağlamaktadır. Yazar bu durumun öğretmenlere okulda yapacakları uygulamalar için de doğrudan yapılan bir yardım olduğunu ifade etmektedir (akt. Glickman,1990).

Denetim, okulun planlanan örgütsel, yönetsel ve eğitsel amaçlarından sapmayı önleme ve düzeltme sürecidir. Denetim evrenseldir. Türüne, amacına, kuruluşuna bakılmaksızın hiçbir örgüt denetimsiz çalışamaz (Başaran, 2006). Glickman ise; denetlemeyi belirli bir konum veya kişi olarak değil, bir süreç ve işlev olarak görmektedir (1990). Sergiovanni ve Starratt'a göre denetim; geleneksel olarak, öğretimin geliştirilmesi amacını taşımakla birlikte, okul amaçlarının başarılmasına ve okuldaki insanların ilişkilerine bağlıdır (akt. Aydın,2005).

Denetimin örgütler için gerekliliği ve önemli yararlarının bulunması, onun büyük bir titizlikle uygulanmasını gerektirmektedir. Örgütsel kaynakların en verimli ve yararlı biçimde kullanılması, örgütlerin yaşaması ve gelişmesinin temel koşullarındandır (akt. Başar, 2000). Denetim kamu yararı adına davranışı kontrol etme yöntemidir. Genel amacı ulusal strateji ile denetlenen sektör veya kurum arasında bir bağ kurulmasıdır. Özel amaçları ise; o sektör veya kurumun özelliklerine dönük olarak saptanmaktadır (Bursalıoğlu, 2003). Aydın'a (1986) göre, denetim amaçlı bir girişimdir. Amaçsız olan her girişimin dayanaktan ve gerekçeden yoksun olduğu sadece kayba neden olduğu bilinmektedir. Amaçsız olan denetimin de sadece kayba neden olabileceği açıktır. Belirlenmiş amaçlar tarafından yönlendirilmeyen denetim etkinliklerinin, eğitimin etkililiğine katkıda bulunması olanaksızdır. Denetim program ve etkinliklerinin amaçlı olması zorunludur, ama yeterli değildir. Denetim sürecinde yer alan bireylerin denetim amacının bilincinde olmaları gerekmektedir.

Denetimin en önemli amaçlarından biri öğretmenlerin ve öğrencilerin ufuklarını geliştirmektir. Denetimin diğer bir önemli amacı da sürece katılanlarda gelişme isteği yaratmaktadır. Bir şeyi çok isteme ve güdülenme eğitim çabalarının sonucunu etkileme ve kalitesini belirlemede dikkate alınacak ölçüde ağırlık taşımaktadır. Denetimin bir başka amacı da verimi

arttırmaktır (Aydın, 1986). Başaran'a (1983) göre; eğitim sisteminde denetimin amacı, eğitimi üreten okulun etkililiğini sağlamak ve sürdürmektir. Denetimin amacı okul etkiliğini sağlamaktır. Bir okulun etkili olabilmesi için de beş koşulun yerine getirilmesi gerekmektedir. Bunlar; verimlilik, sağlık, diriklik, yararlılık ve işten doyumdur. Gürsel'e (2006) göre, eğitimde denetim, değerlendirme dışında rehberlik ve yetiştirme faaliyetlerini de öngörmektedir. Çünkü bugünün müfettişi sadece tavsiye eden değil aynı zamanda uygulayandır.

Denetim her şeyin olması gerektiği gibi yürüyüp yürümediğini gözlemlemek için performansın izlenmesidir. Her hangi bir sapmanın ciddi boyutlara ulaşmadan düzeltilebilmesi için gerekli doğru bilgilere ihtiyaç duyulmaktadır (Gümüş, 1995). Alfonso, Firth ve Neville'e göre, denetim bütün karmaşık örgütlerde vardır. Çünkü bütün örgütler kendilerini korumak, geliştirmek ve değiştirmek zorundadırlar. Örgüt ve denetim arasındaki ilişki doğrudan ve açıktır (akt. Aydın, 2005).

Günümüzde örgütler hızla gelişip, yeni sistemler ve yapılar kurulurken denetim de gelişmekte ve deneticiler de örgütlere geri bildirimler vererek örgütün hedeflerine ulaşmasını sağlamaktadırlar. Yapılanmaya yeni başlayan Kosova'da yeni bir okul örgütü yapısına, yönetim ve denetim modeline ihtiyaç duyulmaktadır. Günümüzde Kosova'da eğitim sistemi ve eğitim denetim sistemi Birleşmiş Milletler Geçici Yönetim Organları ve Yerel Yönetim Organları tarafından yürütülmektedir. Ancak, Kosova'nın kendi eğitim ve denetim sistemini kendisinin oluşturması gerekmektedir. Bu bağlamda da Türk eğitim denetim sistemi Kosova eğitim denetim sistemi için iyi bir örnek olabilir.

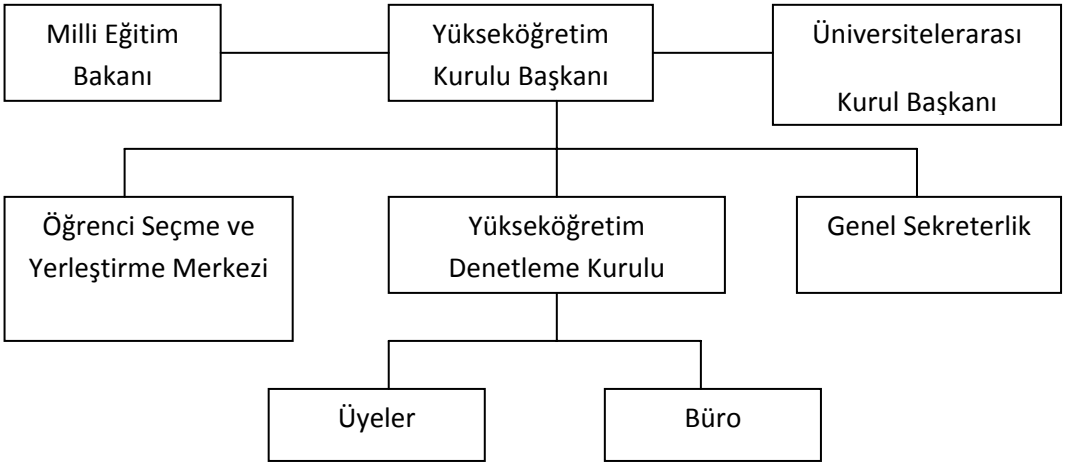
Türkiye'de denetim kurulları iç ve dış denetim yapmaktadırlar. Taymaz (2005), yönetimin değerlendirmeyi eksiksiz yaparak, doğru karar verebilmesi için her iki denetimin de bir birim tarafından yürütülmesinin faydalı olduğunu ifade etmektedir. İç ve dış denetimde gerekli nicelik ve nitelikte deneticilerin ayrı ayrı görevlendirilmesi gerektiğini de belirtmektedir.

Eğitim sisteminde denetim birimleri öğretim kademelerine uygun biçimde üç ayrı kurul olarak örgütlenmiştir.

1. Yükseköğretim Denetleme Kurulu
2. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı
3. Milli Eğitim Müdürlükleri Eğitim Müfettişleri Kurul Başkanlığı

Aşağıdaki şekillerde Yükseköğretim Denetleme Kurulu, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, Milli Eğitim Müdürlükleri Eğitim Deneticileri Kurul Başkanlığı'nın hiyerarşi yapısı gösterilmiştir.

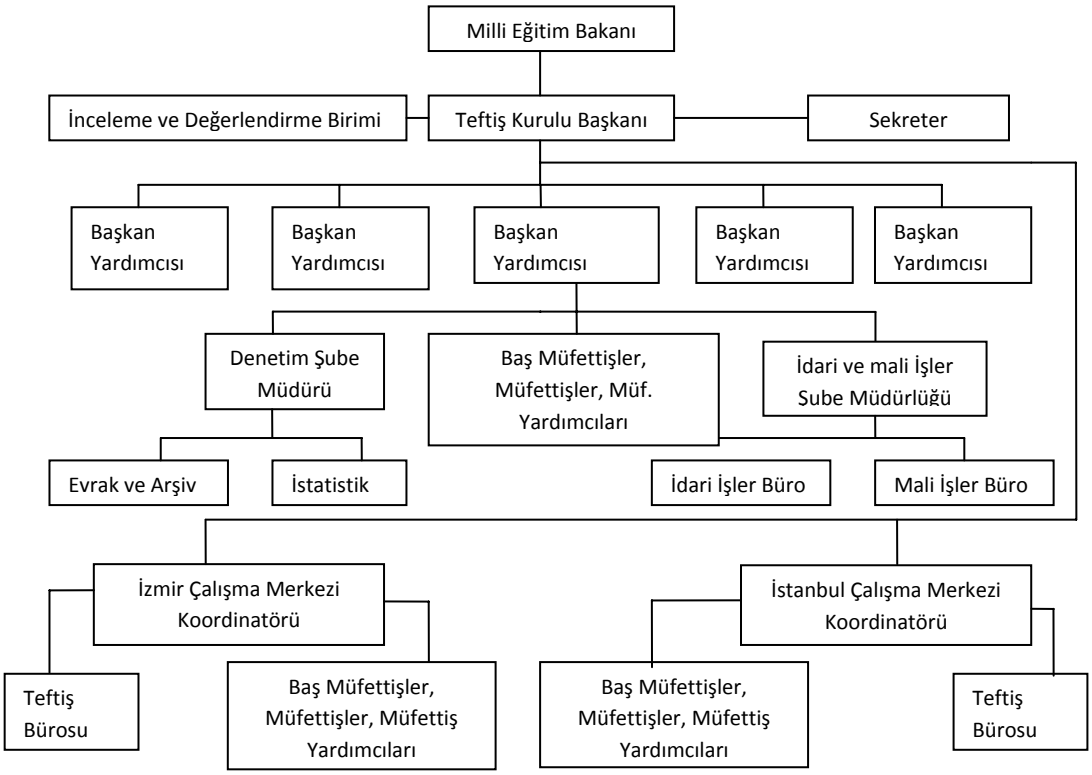
Üniversitelerarası Kurul Başkanı Yükseköğretim Kurulu Başkanı'na, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı ise Milli Eğitim Bakanı'na bağlıdır. Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın alt kademeleri; Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi, Yükseköğretim Denetleme Kurulu ve Genel Sekreterliğidir. Bürolar ve üyeler ise Yükseköğretim Denetleme Kuruluna dolayısıyla da Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'na bağlıdır.

Şekil 1. Yükseköğretim Denetleme Kurulu (Taymaz, 2005).

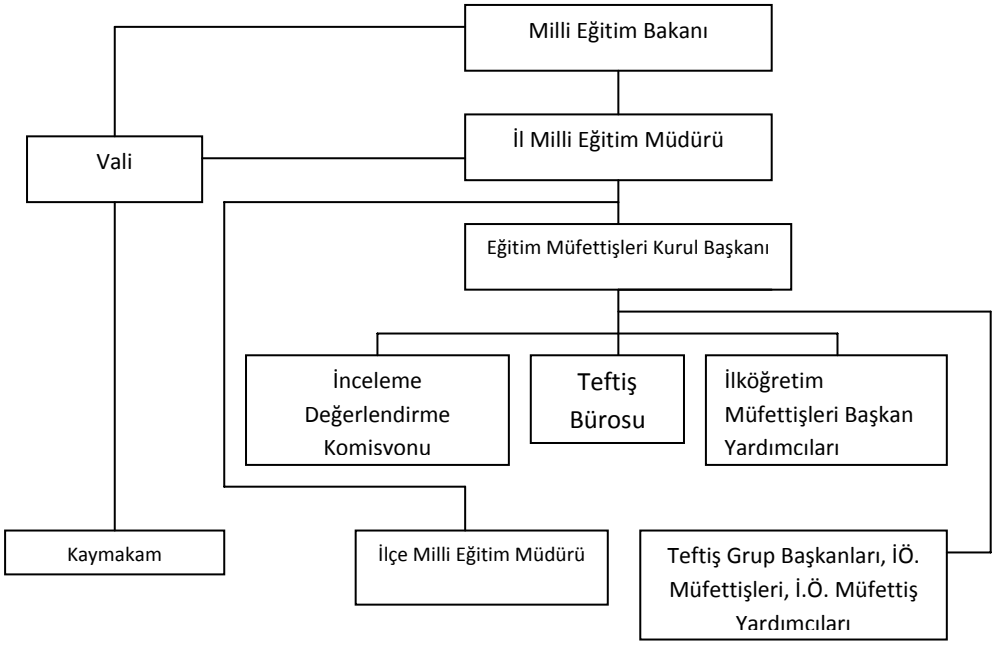
MEB Teftiş Kurulu Başkanlığı; Milli Eğitim Bakanlığı İnceleme ve Değerlendirme Birimi, Teftiş kurulu Başkanı ve Genel Sekreterlikten oluşmaktadır. Teftiş Kurulu Başkanlığı'nda beş başkan yardımcısı, Denetim Şube Müdürü, Baş Müfettiş, Müfettişler ve Müfettiş Yardımcıları ve İdari ve Mali İşler Şube Müdürü yer almaktadır.

İzmir ve İstanbul Çalışma Merkezi Koordinatörlükleri Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı kurumlardır. İzmir ve İstanbul Çalışma merkezi koordinatörlüklerinde, Teftiş Bürosu ve başmüfettiş, müfettişler ve müfettiş yardımcıları görev yapmaktadırlar. Denetim Şube Müdürlüğünde; Evrak ve Arşiv ve İstatistiksel çalışmalar yapılmaktadır. İdari ve Mali İşler Şube Müdürlüğü'nde ise İdari İşler ve Mali İşler büroları yer almaktadır.

Şekil 2. Milli Eğitim Bakanlığı Denetim Kurulu Başkanlığı (Taymaz, 2005).

İl Milli Eğitim Müdürlükleri ve Valilikler Milli Eğitim Bakanlığına bağlı kurumlardır. Kaymakamlıklar, Valiliklere, İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri ve İlköğretim Müfettişleri Başkanı ise İl Milli Eğitim Müdürlüklerine bağlıdır. İnceleme Değerlendirme Komisyonu, Teftiş Bürosu İlköğretim Müfettişleri Başkan Yardımcıları ve Teftiş Grup Başkanları, İlköğretim Müfettişleri ve İlköğretim Müfettiş Yardımcıları İlköğretim müfettişleri Başkanlığı'na bağlıdır.

Şekil 3. Milli Eğitim Müdürlükleri Eğitim Deneticileri Başkanlığı (Taymaz, 2005).

Türk Milli Eğitim Sisteminin amaç, yapı ve sürecine yön veren temel kanunlar şunlardır:

1. Tevhidi Tedrisat Kanunu (430 sayılı, 24. 03. 1924 tarihli kanun)
2. İlköğretim ve Eğitim Kanunu (222 sayılı ve 1961 sayılı Kanun)
3. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü (3797 sayılı, 30.04.1992 tarihli kanun)

Tevhidi Tedrisat Kanunu: Tevhidi Tedrisat kanununun gerçekten yürürlükte olup olmadığı tartışılır hale gelmiştir. Kanun eğitimin laikleşmesi üzerine oluşturulmuş bir düzenlemedir. Yasa; eğitim ve öğretim kurumlarını Milli Eğitim Bakanlığına aktarırken; askeri okulları, sağlık okullarını aynı çatı altında olduğunu göstermiştir (Madde 5). Günümüz şartlarında oluşturulan bu durum değişen koşullara uyarak şekil değiştirmiştir (Özmen, 1995).

Milli Eğitim Temel Kanunu: Eğitimin düzenlenmesinde esas olan amaç ve ilkeler, eğitim sisteminin genel yapısı, öğretmenlik mesleği, okul bina ve tesisleri, eğitim araç ve gereçleri ve Devletin eğitim-öğretim alanındaki görev

ve sorumluluğuyla ilgili temel hükümleri bir sistem bütünü içinde kapsamaktadır (Madde 1 – 1739 sayılı kanun).

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Tüzüğü: Bu kanunun amacı Milli Eğitim Temel Kanunu ile kalkınma plan ve programları doğrultusunda milli eğitim hizmetlerini yürütmek üzere, Milli Eğitim Bakanlığının kurulmasına, teşkilat ve görevlerine ilişkin esasları düzenlemektedir.

Resmi Gazetede 24 Haziran 2011 tarihinde yayınlanan Milli Eğitim Müfettişleri Başkanlıkları Yönetmeliği değişikliğe uğramıştır. Araştırma ile ilgili anketler Kosova eğitim deneticilerine 2010 yılında uygulanmıştır. Çalışma, bu nedenle eski yönetmeliğe göre yapılmıştır.

Yeni yapılanmaya başlayan Kosova, eğitim denetim sistemini oluşturma sürecinin henüz başındadır. Türk eğitim denetim sisteminin daha köklü ve uygulanabilir olması Kosova'ya bu alanda yön gösterici bir örnek olabilir.

Bu araştırmanın problemi, Kosova eğitim deneticilerinin görüşlerine göre, Türk eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarında Kosova eğitim denetim sisteminde uygulanabilirlik durumunun ne olduğudur.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Türkiye eğitim denetimi sisteminin yapı, amaç ve süreç boyutlarında Kosova eğitim denetimi sisteminde uygulanabilirliğine ilişkin olarak Kosova eğitim deneticilerinin görüşlerinin saptanmasıdır. Bu amaca ulaşabilmek için şu sorulara yanıt aranmıştır:

Kosova'da görev yapan eğitim deneticilerinin görüşlerine göre:

1. Türkiye eğitim denetimi sisteminin amaçları ne ölçüde benimsenmekte ve uygulanabilir bulunmaktadır?

2. Türkiye eğitim denetim sisteminin yapısı ne ölçüde benimsenmekte ve uygulanabilir bulunmaktadır?

3. Türkiye eğitim denetim sistemi süreci ne ölçüde benimsenmekte ve uygulanabilir bulunmaktadır?

4. Kosova'da görev yapan eğitim deneticilerinin Türkiye eğitim denetim sistemini amaç, yapı ve süreç boyutlarında benimseme ve Kosova eğitim denetimi sistemine uygulanabilir bulma konusundaki görüşleri arasında cinsiyet, yaş ve kıdem değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar var mıdır?

Araştırmanın Önemi

Çağımızda bilim ve teknolojinin hızla gelişmesi birçok sistemde olduğu gibi eğitim ve öğretim süreçlerinin de hızla gelişip değişmesine neden olmaktadır. Eğitim sisteminin gelişmesi eğitim yönetimini ve denetimini de etkilemektedir. Bu nedenle deneticiler, okul yöneticileri ve öğretmenler eğitim ve öğretimin gelişmesi için işbirliği yapmalıdırlar. Okulun gelişmesi okul müdürlerine, öğretmenlere ve deneticilere bağlıdır. Eğitim deneticilerinin yeni fikirlere sahip olmaları, yeniliklere açık olmaları, hızlı düşünüp kısa yollardan çözümler üreterek karşılarındaki bireylere yardımcı olmaları gerekmektedir. Deneticilerin, denetimin otorite olarak algılanmasını önlemeleri gerekmektedir. İyi bir denetim sistemi toplumun gelişmesini sağlamakla kalmayacak aynı zamanda toplumu kalkındıracaktır. Deneticilerin okul müdürlerine ve öğretmenlere geri bildirim vermesi okulun, öğretmen ve personelin belirlenen amaçlara yönelik başarı elde etmelerini sağlamaktadır.

Yapılanmaya yeni başlayan Kosova'yı farklı denetim sistemleri hakkında bilgilendirmek ve denetici görüşlerini almak önemlidir. Daha önceden Türkiye ve Kosova arasında böyle bir çalışmanın yapılmaması araştırmanın önemini arttırmaktadır. Ayrıca bu çalışma, iki ülke arasındaki eğitim denetiminin farklılıklarının ortaya konulması ve elde edilen bilgilerle Kosova denetim sisteminde düzenlemelerin yapılabilmesi açısından da önem kazanmaktadır.

Kosova eğitim deneticileri ile yapılan birebir görüşmelerde eğitim deneticileri, öğretmen ve ders denetimi yapmadıklarını belirtmişlerdir. Sadece öğretmenlerin plan ve programla ilgili çalışmalarını takip ettiklerini, öğretmen performansının ise okul yöneticileri tarafından değerlendirildiğini belirtmişlerdir.

Yapılan bu çalışmanın ilgili diğer çalışmalara yol gösterici bir kaynak olabileceği düşünülmektedir. Türkiye Eğitim Denetim Sisteminin Kosova

Eğitim Denetim Sistemine uygulanabilirliğine ilişkin Kosova eğitim deneticilerinin görüşlerinin alınması için anket formu geliştirilerek, Kosova'da görev yapmakta olan deneticilere uygulanarak veriler elde edilmiştir. Kosova'da resmi dil Arnavutça olduğu için anket formları Arnavutçaya tercüme edilerek deneticilere verilmiştir. Türkçe anket formları ise Kosova'daki Türk eğitim deneticilerine uygulanmıştır.

Sınırlılıklar

1. Araştırma 2009-2010 yılında Türkiye eğitim denetimi sisteminde amaç, yapı ve süreç boyutlarında geçerli olan ilke ve düzenlemelerle sınırlıdır.

2. Araştırma, Türkiye eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarının Kosova eğitim denetim sistemine uygulanabilirliğine ilişkin olarak Kosova eğitim deneticilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

Tanımlar

Aşağıda bu araştırmaya ait bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Denetim. Kurumlardaki var olan durumun daha iyi bir seviyeye gelebilmesi amacı ile yapılan geliştirme, düzeltme ve yönlendirme sürecidir.

Denetici. Resmi ve özel ilköğretim okullarında; yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda, özel eğitime ihtiyacı olan çocuklar için açılan okul veya sınıflarda, okul öncesi eğitim kurumları ile tamamlayıcı sınıflar ve kurslarda rehberlik, denetim, inceleme ve soruşturma hizmetlerini yürütmekle görevli kişidir.

Amaç. Belirli çalışmaların sonucunda ulaşılması istenilen, arzulanan ya da zorunlu görülen hedeflerdir.

Yapı: Bir bütünün bir araya getirilmesi için, yeni bir oluşumun meydana getirilmesi ve ortaya konulması durumudur.

Süreç: Belirli bir düzen ya da zaman içerisinde, gelişen, ilerleyen ve tekrarlanan hareketler bütünüdür.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE

Araştırmanın bu bölümde eğitim denetimi ile ilgili kavramlar, bazı Avrupa ülkelerinin ve ABD'nin denetim sistemleri, Türk eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarına yer verilmiştir.

Eğitim Denetimi Kavramı

Denetim, öğrenmenin daha etkili olması amacı ile okul işleyişini ve öğretim sürecini doğrudan etkileyecek biçimde düzenlemektir. Öğretim denetimi; okulun öğretme ve öğrenme sürecini sürdürüp geliştirmelerini sağlamaktadır (Aydın, 1986). Wiles'a göre (1967) denetim; öğretmenlerin görevlerini daha iyi yapabilmeleri için sunulan yardım hizmetidir. Denetmen ise sorun çözme, iletişim kurma, bireylerin birbirlerini dikkate almalarını sağlamak ve kaynak kişilerle ilişki kurmalarını sağlamak gibi görevleri yürütmelidir (akt. Aydın, 1986). Eğitim denetimi ve değerlendirmesinin temel amacı, eğitim tecrübesini geliştirmek ve öğrencilerin öğrenmelerini sağlamaktır (Nolan ve Hoover, 2005).

Başaran (1996) denetleme sürecinin işlemesinde eğitim yöneticileri ile eğitim işgörenlerinin birlikte çalışmaları gerektiğini; eğitim işgörenlerinin denetim sürecine katılmaları halinde denetimin amaçlarının gelişmesine katkı sağlayacağını belirtmektedir. Bursalıoğlu'na göre (1982) denetim; kamu yararı adına davranışı kontrol etme sürecidir ve önceden kararlaştırılmış amaçların gerçekleşme derecesini saptamak amacı ile yapılmaktadır.

Jacobson ve diğerleri'ne göre (1973); denetimin başlıca amacı öğretimin geliştirilmesidir. Denetimde yapılan değerlendirmelerin öğretmenlerin mesleklerinde gösterdikleri gelişmeyi fark etmelerine ve geliştirilmeleri gereken yönlerini görmelerine yardım sağlayacağını belirtmişlerdir. Önemli bir nokta da denetim faaliyetlerinin eğitim işgörenlerinin ve deneticiler dahil tüm ilgililerin işbirliği çerçevesinde planlanması ve elde edilen sonuçların aynı işbirliği içerisinde analiz edilmesidir.

Wiles ve Bondi'ye göre eğitim denetimi; müfredat geliştirme, insan ilişkileri ve yönetim olgularına yönelik bir eylemdir. Denetim çok sayıda eğitim

işgörenine ait sorumluluk ve bu sorumluluğun paylaşılması sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısı ile karmaşık ve çok yönlüdür (Mckean ve Mills, 1965). Denetimin önemli bir özelliği, eğitim işgörenlerine yardımcı olmaktır. Deneticiler ise kendilerini daha çok geliştirerek çevrelerine, ailelere ve okullara yardımcı olmakta; okul başarısını daha etkili hale getirmektedirler (Sergiovanni ve Starrat, 2007).

Mosher ve Purpel (1971) eğitim denetiminden bir liderlik fonksiyonu olarak bahsetmektedir. denetimin görevlerini; öğretmenlere öğretmeyi öğretmek, eğitim programlarını, öğretimi ve diğer alanlarda geliştirmek için profesyonel liderlik olarak tanımlamaktadır (Aydın ve diğerleri, 2007).

Beach ve Reinhartz eğitim denetiminin, öğretim ve öğretim becerilerini kazandırmak ve öğretmenlerin performanslarını geliştirebilmeleri için bilgi sağlama süreci olduğunu belirtmişlerdir (Akt. Wanzare ve Costa, 2000). Denetim, okulların daha iyi bir yapıya sahip olmasını, öğretmenlerin gelişimini ve öğrencilerin akademik olarak gelişmesini sağlayan bir süreçtir (Wanzare ve Costa,2000).

Deneticinin amacı ise eğitimin ilerlemesine yardımcı olmaktır (Nolan ve Hoover, 2005). Başarılı bir öğretimin başında öğretmen en ön sıradadır. Öğretmenlerin başarılı olmalarını sağlayan ise geri planda olan deneticilerdir. Deneticiler öğretmenlerin güçlü yanlarını daha çok güçlendirmeye, zayıf olan yanlarını yeterli düzeye getirmeye çaba harcamalıdırlar (Glickman, 1998; Bilir, 1991).

Kimbrough ve Burkett (1990)'e göre denetim; eğitim kurumlarının etkiliği için vazgeçilmez bir süreçtir. Kurumlarda denetimin yapılmaması kurumun düzensizliğine ve güç kaybetmesine (başarısız olmasına) neden olmaktadır. Tekışık (2001) denetimi, yapılan çalışmaların daha verimli olması için önerilerde bulunulması, personelin çalışmalarına ve mesleki gelişimlerine yardımcı olunması biçiminde tanımlamaktadır.

Denetim yönetimin amaçlarının gerçekleştirilmesinde etkilidir. Eğitim-öğretim etkinliklerinin mevzuata uygun yürütülüp yürütülmediği denetim ile belirlenmektedir. Bu nedenle denetim eğitim sisteminin bir parçası olarak görülmektedir (Ergüneş ve Harman, 2005).

Dünya Ülkelerinde ve Türkiye'de Eğitim Denetimi

Araştırmanın bu bölümünde Almanya, Fransa, Kosova ve Türkiye eğitim denetim sistemi ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

Almanya'da Eğitim Denetimi

Almanya'da okullar ve eğitim sistemi ''Grundgesetz'' kanununa göre devletin denetimi altındadır. Almanya'da ki eyaletler konuyla ilgili olarak birbirleriyle iş birliği içerisindedirler. Almanya'da ilk ve ortaöğretim okulları yerel yönetimlere, yüksek okullar ise eyalet yönetimine bağlıdır (Eurodyce, 2009/2010). Okulların yönetimi ve kontrolü doğrudan veya dolaylı olarak eyaletteki Bakanlığa bağlıdır (akt. Süngü, 2002).

Almanya'da federal düzeyde ve eyaletlerde ''Teftiş Kurulu'' yapısına ilişkin bir yapılanma görülmemektedir. Fakat okulöncesi eğitimde ve ilköğretim okullarında gözlemlemeden bahsedilmektedir. Eyaletler okulların her türlü çalışmalarından sorumludurlar (Kasapçopur, 2007). Eyaletlerde bulunan okul denetleme makamları denetimden sorumludurlar ve okul sistemi içinde akademik, yasal ve personel denetimi görevini gerçekleştirmektedirler (Özmen ve Yasan, 2010). Eyalet, Eğitim ve Kültür İşleri Bakanlığı genel ve mesleki eğitim okullarının yönetiminden ve gözetiminden sorumludur (Kasapçopur, 2007).

Eğitim sisteminin denetimi yasal denetim (Rechtsaufsicht) ve akademik denetim olmak üzere iki şekilde yapılanmaktadır. Akademik denetim ve devlet sektöründeki personelin denetlenmesini ve buna yönelik öğretmenlere önerilerde bulunulmasını içermektedir. Yasal denetim, eyalette yapılan uygulamaların yasalara uygunluğunun hukuk kurulları tarafından denetlenmesi ve eğitim-öğretim dışı konuların kontrol edilmesini içermektedir (Aytaç, Akt. Görgülü, 2007, Süngü, 2002).

Fransa'da Eğitim Denetimi

Fransız eğitim sisteminin tarihsel olarak merkezi yönetime bağlı olduğu görülmektedir. 1982 yılında alınan bir kararla bazı yetki ve sorumluluklar yerel yönetimlere devredilmiştir. Fransa'da eğitim ve yetiştirme

sisteminden Eğitim Bakanlığı ile Yüksek Eğitim ve Araştırma Bakanlığı sorumludur (Eurodyce, 2009/2010).

Fransa'da her akademik bölgenin başında Bakan adına hareket eden rektör bulunmaktadır. Akademik bölgenin başkanı olarak görevlendirilen rektör her düzeydeki eğitimden sorumludur. Rektöre denetim alanında sivil hizmet elemanları yardımcı olmaktadır. Genel sekreter ve kabine yöneticileri ise rektörün başyardımcıları olarak görevlendirilmektedir (Eurodyce, 2009/2010).

Fransa'nın 30 ayrı akademik bölgesi bulunmaktadır ve her bir bölge ayrı bir bölümden (département) oluşmaktadır. Bölüm yönetimleri kolej ve lise bölgelerinin çalışmalarından sorumludur. Ayrıca her bir bölüme Bakanlık tarafından bir akademi (inspecteur d'akadémie) deneticisi sağlanmaktadır (Eurodyce, 2009/2010). Akademi deneticileri yüksek öğretim dışındaki eğitim kurumlarıyla ilgilenmektedirler. Aynı zamanda rektörün yardımcılığını da yapmaktadırlar (Eurodyce, 2009/2010).

Akademik deneticilere ulusal eğitim deneticileri yardımcı olmaktadırlar. Ulusal eğitim deneticileri sınavla belirlenmektedir. Ulusal eğitim deneticileri ilköğretim düzeyindeki yönetim ve pedagojik alanlarda görevlendirilmektedirler (Eurodyce, 2009/2010).

Deneticiler arasından biri Bakan tarafından başmüfettiş olarak atanmaktadır. Başmüfettişler kurumun çalışmalarını ve raporların düzenlenmesini koordine etmektedir (Kasapçopur, 2007).

Kosova Cumhuriyeti ve Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının Eğitim ve Denetim Sistemi

1991 yılına kadar Federal Yugoslavya Cumhuriyeti altı cumhuriyet ve iki özerk bölgeden oluşmaktaydı. Bunlar; (1) Hırvatistan Cumhuriyeti, (2) Bosna ve Hersek Cumhuriyeti, (3) Slovenya Cumhuriyeti, (4) Karadağ Cumhuriyeti, (5) Makedonya Cumhuriyeti, (6) Sırbistan Cumhuriyeti ile (1) Kosova ve (2) Voyvodina ise özerk bölgeleridir. Kosova'nın nüfusu 2.300.000, yüzölçümü 10.861 kilometrekaredir. Nüfusun %90'ı Arnavut, %4'ü Sırplardan; %6'sı ise Türk, Goralı, Boşnak ve Aşgalilerden oluşmaktadır.

Kosovalıların %95'i Müslüman, %5'i ise Hıristiyan ve Katolik'dir. Kosova'da konuşulan resmi diller ise; Arnavutça, Türkçe, Boşnakça, Sırpça ve İngilizcedir.

1991 yılında Yugoslavya'nın çöküş ve parçalanma dönemi başlamıştır. Aynı yıl içerisinde Hırvatistan ve Slovenya kendi bağımsızlıklarını ilan etmiş, Bosna ve Hersek'te ise savaş dönemi başlamıştır. Son olarak da 1998 yılında Kosova'da savaş başlamış ve 1999 yılında savaş sona ermiştir. Yugoslavya döneminde Kosova'da Sırpça, Arnavutça ve Türkçe eğitim görülmekteydi. Yugoslavya'nın bütün bölgelerinde aynı eğitim ve eğitim denetim sistemi uygulanmaktaydı. Yuguslavya'nın parçalanması ile birlikte her bir cumhuriyetin kendine özgü eğitim ve denetim sistemi oluşmuştur.

Kosova'da eğitim tarihi gelişme özelliklerine göre dört döneme ayrılmaktadır. (1) Osmanlı Dönemi, (2) Yugoslavya Krallığı Dönemi, (3) Sosyalist Yugoslavya Dönemi ve (4) Birleşmiş Milletler (BM) Geçici Yönetim Organları ve Yerel Yönetim Organları'nın Yönetim Dönemi. 1999 yılında Kosova'da savaşın belirmesi eğitim ve denetim sistemlerini de etkilemiştir. 1999 yılına kadar Yugoslavya'nın her bölgesinde eğitim sistemi ve eğitim denetim sisteminin uygulanması aynıdır. 1999 yılında NATO'nun müdahalesinden sonra Kosova'da ki eğitim sistemi ve eğitim denetim sistemi BM Geçici Yönetim Organları ve Yerel Yönetim Organları tarafından günümüze kadar sürdürülmektedir.

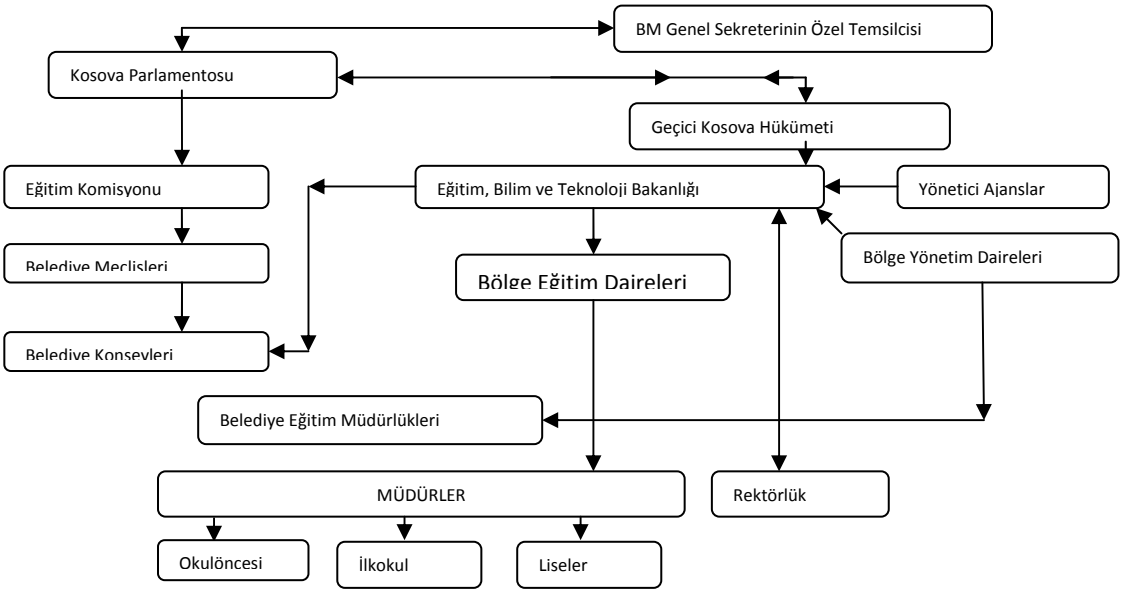
1999 yılından sonra Kosova'da Arnavutça, Türkçe, Boşnakça ve Sırpça eğitim günümüzde de devam etmektedir. Arnavutça, Türkçe ve Boşnakça yapılan eğitim Kosova Eğitim ve Eğitim Denetimi Sistemi'ne göre yürütülmektedir. Kosova'nın belli bölgelerinde bulunan Sırp topluluğu ise Kosova'da kurulan BM Geçici İdare Misyonu'nu (UNMIK) yönetim sistemini kabul etmeyip, eğitim ve denetim sistemlerini Sırbistan Eğitim ve Denetim Sistemine göre yapmaktadırlar (Koro ve Safçı, 2008).

Kosova'da yeni eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması için Kanada'nın KEDP, Almanya'nın GTZ, BM'nin UNICEF ve Finlandiya'nın FSDK gibi yönetici ajansları destek sunmaktadırlar. KEDP öğretmenlerin hizmet içi eğitim ve eğitimin gelişimi, GTZ; mesleki liselerin yeniden

yapılanması ve hizmet içi eğitim, UNICEF; öğretim programlarının ve çocuk eğitim gelişimini, FSDK ise özel eğitim ihtiyaçlarının gelişimini sağlayan ajanslardır (Topsakal ve Koro, 2007). Kosova'nın eğitim ve denetim sistemi Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı'na (EBTB) bağlıdır. EBTB siyasal ve sivil işler yetkisinden oluşmaktadır. Siyasal yetkiyi EBTB Bakan'ı ve danışmanları kullanmaktadırlar (2004/55 MASHT tüzüğü). Bakan, eğitim ve bilimin gelişmesi için etkinlik politikasını ve yasaları uygulama; eğitim sisteminde reformların geliştirilmesi için siyaset geliştirip yürütme; Kosova topluluklarına açık olan eşit eğitim sisteminde bütün toplulukların ve velilerin faaliyetlere katılmalarını sağlaması gerekmektedir (2004/55 MASHT tüzüğü).

Kosova eğitim ve eğitim denetimi sisteminin başında EBT Bakanı yer almaktadır. Bakan getirilecek olan yeni reformlar için Bakan Kabinesi (beş danışman ve bir denetici) ve Genel Sekreterlikle (dört eğitim deneticisi) temasa geçmektedir. Genel Sekreterlik ise Eğitim Bölümü ve Merkez Hizmetler Bölümü ile temasa geçmektedir (2007–908/1 MASHT tüzüğü).

EBTB yerinden yönetim sistemini uygulamak amacı ile bazı hak ve yetkilerini Bölge Eğitim Daireleri ve Belediye Eğitim müdürlüklerine taşımıştır (2007-908/1 MASHT tüzüğü). Prizren, Priştine, Gilan, Cakova, İpek, Mitroviça, Ferizay ve Mamuşa bölgelerinde Bölge Eğitim Daireleri (Müdürlükleri) kurulmuştur. Bölgelerdeki Eğitim Müdürlükleri kendi çevrelerinde sorumlu oldukları eğitim kurumlarına da destek sağlamakta ve bu kurumları denetlemektedir. Kosova eğitim sisteminde iki kademeli eğitim yönetimi uygulanmaktadır. Sistemde Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı ve bölgelerdeki temsilcisi olan Bölge Eğitim Daireleri aracılığı ile Eğitim Müdürlükleri arasında sıkı bir yönetim bağı bulunmaktadır (2007-908/1 MASHT tüzüğü). Kosova Eğitim Yönetim Sistemi'nin yapısı şekil 4'te gösterilmiştir.

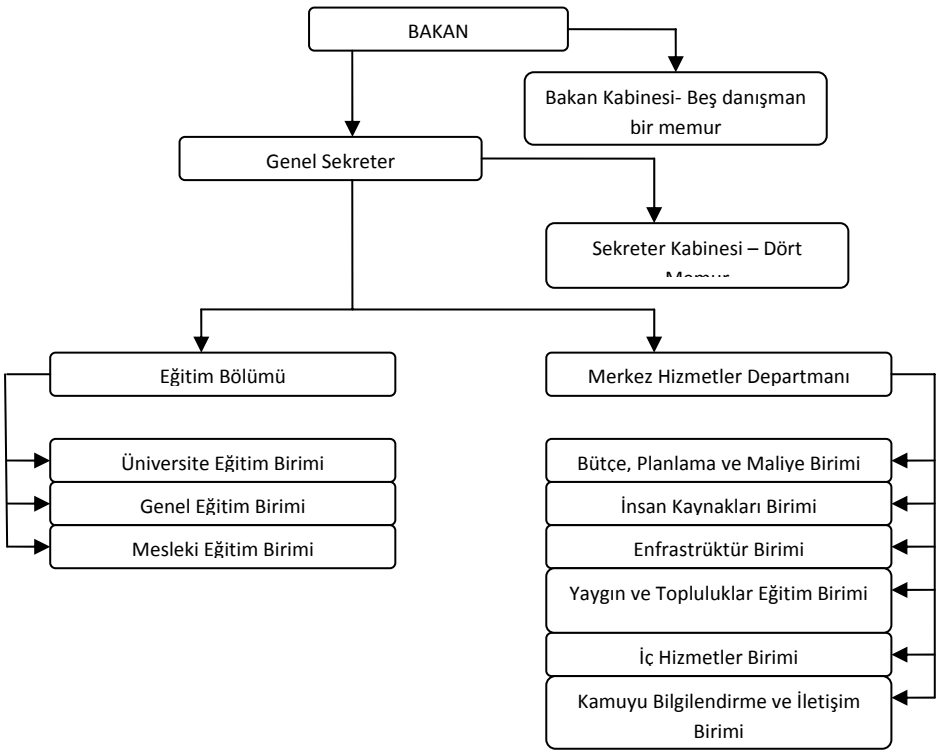
Şekil 4. Kosova Eğitim Yönetim Sistemi'nin yapısı (2004/55 MASHT tüzüğü)

İki kademeli yönetim ile belediye çerçevesinde sorumluluk bölüşülmektedir. Buna göre eğitimin ‘‘yazılım’’ kısmını Bölge Eğitim Daireleri, ‘‘donanım’’ kısmını da Belediye Eğitim Müdürlükleri tamamlamaktadır. Bölge Eğitim Daireleri'nin merkez organlarının politika ve çalışma programlarını uygulama; öğretim plan ve programlarının uygulanıp uygulanmamasını denetleme görevleri; Belediye Eğitim Müdürlükleri ise okulların fiziki şartlarının uygunluğu ve finansal yönü ile ilgilenmektedir. Kosova Parlamentosu ile BM Genel Sekreterliği Özel Temsilciliği birbirine bağlıdır. Geçici Kosova Hükümeti ise Kosova Parlamentosu'na bağlıdır. Kosova Parlamentosunun alt kademelerinde ‘‘Eğitim Komisyonu, Belediye Meclisleri ve Belediye Konseyleri’’ yer almaktadır. EBTB ve Belediye Konseyleri ise Geçici Kosova Hükümeti'ne bağlıdır. Eğitim Komisyonu, Bölge Eğitim Daireleri, Yönetici Ajanslar, Bölge Yönetim Daireleri ve Rektörler, EBTB'na bağlıdır. Belediye Eğitim Müdürlükleri; Bölge Yönetim Dairelerine, Müdürlükler ise Bölge Eğitim Dairelerine ve dolayısıyla EBTB'ye bağlıdırlar. Okulöncesi, ilkokul ve liseler ise Müdürlüklere bağlıdırlar (2004/55 MASHT tüzüğü).

EBTB Genel Sekreterliği ve Bakan Kabinesi, EBTB Bakanı'na bağlıdır. Eğitim Bölümü, Merkez Hizmetler Bölümü ve Sekreter Kabinesi EBTB Genel Sekreterliği'ne bağlıdır. Bakan Kabinesi en az beş danışman ve bir

memurdan, Sekreter Kabinesi ise en az dört memurdan oluşmaktadır. Eğitim Bölümü'nün alt kademelerinde ‘‘Üniversite Eğitim Birimi, Genel Eğitim Birimi ve Mesleki Eğitim Birimleri’’yer almaktadır. Merkez Hizmetler Bölümü'nün alt kademelerinde ise; ‘‘Bütçe, Planlama ve Maliye Birimi, İnsan Kaynakları Birimi, Enfrastrüktür Birimi, Yaygın ve Topluluklar Eğitim Birimi, İç Hizmetler Birimi ve Kamuyu Bilgilendirme ve İletişim Birimi’’ yer almaktadır.

Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının Organizasyonu ise şekil 5'te gösterilmiştir.

Şekil 5. Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığının Organizasyonu (2004/55 MASH tüzüğü) .

Kosova Eğitim, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı 2002 yılında yeni bir eğitim sistemi kurmuştur. Bu yeni yapıya göre aşağıdaki yapı benimsenmiştir:

1. Okul öncesi eğitim (dokuz aydan altı yıla kadar).
2. İlkokul eğitimi – zorunlu eğitim (ilkokul eğitimi beş öğretim yılı ve ortaokul eğitimi dört öğretim yılı olmak üzere toplamda dokuz yıldır).
3. Lise (en az üç ya da dört öğretim yılı olarak organize edilmiştir).

4. Yüksek öğretim (2, 3, 4, 5, 6 lisans öğretim yılı, 2 veya 3 yıl mastır öğretimi ve 3 veya 4 öğretim yılı bilim ve sanatta doktora eğitimi oluşturmaktadır).

Çizelge 1'de Kosova Eğitim Sistemi'nin öğretim kademelerinde öğrenim görmekte olan kız ve erkek öğrencilerin toplam sayıları yer almaktadır (2004/55 MASHT tüzüğü) .

Çizelge 1. Kosova Eğitim Sistemi Öğretim Kademelerindeki Öğrenci Sayıları

Öğretim Düzeyi	Öğrenci Sayısı		Toplam
	K	E	
Anaokulu	12540	13318	25858
İlkokul	154728	167452	322180
Orta Öğretim	32202	42579	74781
Genel Toplam	199470	223349	422819

Çizelge 1'de de görüldüğü gibi Kosova'da okuyan öğrencilerin toplam sayısı 422.819'dur. Eğer eğitim kademelerine ve cinsiyete göre öğrenci sayılarına bakarsak; anaokulu eğitiminde kız sayısı 12.540, erkek sayısı ise 13.318'dir. İlkokulda kızların sayısı 154.728, erkeklerin sayısı ise 167.452'dir. Ortaokul ve lisede öğrenim görmekte olan kız öğrencilerin sayısı 32.202, erkek öğrencilerin sayısı ise 42.579'dur.

Kosova beş bölgede olmak üzere altı özel eğitim okulu bulunmaktadır. Özel Eğitim okullarının bulunduğu bölgeler, okul isimleri, cinsiyete göre öğrenci sayısı Çizelge 2'de gösterilmiştir.

Çizelge 2. Kosova Özel Eğitim okulları ve öğrenci sayıları

Belediye	Okul Adı	Öğrenci Sayısı		Toplam
		K	E	
Mitroviça	Nëna Tereza	23	47	70

	Çizelge 2'nin devamı			
İpek	Görme Engelliler Ö. O	19	31	50
Priştine	Përparimi	41	41	82
Prizren	Nëna Tereza	41	74	115
Prizren	Lef Nosi	15	54	69
Ştimle	Shpresa	7	3	10

Çizelge 2'de görüldüğü gibi Mitroviça'nın Nëna Tereza okulunda kız öğrencilerin sayısı 23, erkek öğrencilerin sayısı 47'dir. İpek'teki Görme Engelliler Ö. O. Kız öğrencilerin sayısı 19, erkek öğrencilerin sayıları ise 31'dir. Priştine Përparimi okulunda eğitim görmekte olan kız öğrencilerin sayısı 41, erkek öğrencilerin sayısı 41'dir.Prizren Nëna Tereza okulunda 41 kız, 74 erkek ve yine aynı şehirde olan Lef Nosi okulunda 15 kız, 54 erkek öğrenci; Ştimle'nin Shpresa okulunda 7 kız, 3'ü erkektir. Özel eğitim okullarında eğitim görmekte olan öğrencilerin genel toplam sayıları ise 396'dır.

Kosova'da denetim bölümü EBTB'na bağlı olarak çalışmaktadır. EBTB'nın denetim bölümünün başlıca amaçları 908/1 ve 931/1 maddelerine dayanılarak aşağıda belirtilmiştir. Denetim bölümünün amacı; devlet ve özel eğitim-öğretim kurumlarını geliştirmek ve düzenlemektir. EBTB'nın denetim bölümlerinde görev yapan deneticiler; anaokulu, ilköğretim, ortaöğretim, lise, özel eğitim, yüksek öğretim kurumlarını denetleme yetkisine sahiptirler. Kosova'daki denetim sisteminin başlıca amaçlarından biri etnik ayrımcılık yapmadan öğrencilerin aynı şartlarda eğitim görmelerini sağlamaktır. Bunun yanında denetim sisteminin diğer amaçları başlıca şunlardır: Eğitim-öğretimini geliştirmek, gerekli yenilikleri sağlamak, okullardaki donanım ihtiyaçlarının saptanıp giderilmesi, öğrencilerin başarı durumlarının tespit edilmesi, denetimin objektif bir şekilde yapılması ve objektif olarak değerlendirilmesi, okul yöneticileri, öğretmenler, diğer personel, öğrenciler ve

okul yönetimi tarafından oluşturulan veli kurulunda yer alan velilerle deneticilerin arasında güçlü ve açık bir iletişimin olması.

Kosova eğitim deneticilerinin görevleri 903 ve 931 sayılı tüzüğe göre aşağıda belirtilmiştir.

1) Deneticiler özel bilgi ve birikimleri ile düzenli denetim ve acil durum kontrolünü gerçekleştirmektedirler.
2) Deneticiler acil ve özel gereksinimler için (eğitimin yıllık planına destek sağlamak amacı ile) düzenli denetim yapmaktadırlar.
3) Eğitim deneticilerinin görevlerini gerektiği gibi yerine getirmeleri.

Bu üç maddenin yanı sıra Kosova'daki eğitim deneticilerinin görevleri şunlardır:

- Okulun lisansı, okul faaliyetleri, iş ile ilgili organizasyonlar, okul personeli arasındaki ilişkilerin düzenlenmesi.
- Okulun eğitim programına uygun çalışıp çalışmadığı ve tüzükte yer alan şartlara sahip olup olmadığını (okulun çevresi, yeri,) ders araç-gereçleri ve ortamı) gözlemlemek.
- Okulun ve okul personelinin uyum içinde çalışmaları.
- Yıllık planın gerçekleştirilme düzeyi, öğrencilerin kayıt işlemlerinin gerekli prosedürlere göre yapılıp yapılmadığı.
- Her kademede öğretime başlayacak olan öğrencilerin sayılarını öğrenmek; okula kayıt yaptıranların sayılarını ve sınıf sayılarını bilmek.
- Eğitim-öğretim plan ve programının şartları ve şartlarının yerine getirilmesi.
- Okul takviminin geliştirilmesi.
- Yapılan işe ve ders saatlerine dikkat edilmesi ve özen gösterilmesi.
- Okulların yasalara uygun çalışıp çalışmadığının kontrol edilmesi.
- Öğrencilerin değerlendirilmesi.

- Öğrenci, öğretmen ve diğer okul personelinin sağlık durumunun kontrol edilmesi.
- Okul personelinin ve öğrencilerin haklarının düzenlenmesi ve gerçekleştirilmesi.
- Yasa ve yönetmeliklere göre idari ve teknik uyuma sahip olan aday öğretmenlerin seçilmesi.
- Öğretmenlerin mesleki ve bilimsel yetiştirme tarzlarına sahip olmaları.
- Öğretmen ve öğrenciler için ulaşımı sağlamak ve kontrol etmek.
- Tüzük ve yönetmelikler doğrultusunda dönem kayıtlarını ve usulsüzlük kayıtlarının tutulması.

Eğitim deneticilerinin görevleri ve denetim alanları ile ilgili tüzüğünün 903 ve 931. Maddelerine göre eğitim deneticileri aşağıda belirtilen durumlar içerisinde okul yöneticisi, öğretmenler ve diğer personel hakkında soruşturma açma yetkisine sahiptirler.

Ayrıca okulların gerekli şartları tamamlamamaları ve okulda yapılması gereken çalışmaların yerine getirilmemesi halinde, okul yöneticilerine karşı soruşturma açılmaktadır. Öğretmen ve diğer personelin okulu kötüye kullanma, okul kurallarına uymama ve mevzuata uygun olarak görevlerini yerine getirmemeleri durumunda ise deneticiler öğretmenlere karşı soruşturma açabilirler. Ayrıca öğretmenlerin mesleki kriterlere uygun davranmayıp, öğrencileri adil bir şekilde değerlendirilmemesi durumunda (bu durumda deneticiler tarafından da öğrencinin aldığı puan iptal edilebilir) öğretmen hakkında soruşturma açılmaktadır.

Eğitim deneticileri, lisansı olmayan kurumlar tarafından verilen ya da yasal olmayan yollardan elde edilen sertifika, diploma ve diğer okul belgelerini iptal etme yetkisine de sahiptirler.

Tüzükte yer alan maddelere göre eğitim deneticileri bazı durumlarda okul kapatma veya personelin işine son verme yetkisine sahiptirler” hemen aşağıdaki kısım gelebilir ardından.

Lisansı olmayan ve gerekli şartları doldurmayan okulların (okul çevresinin ve okulun temiz ve düzenli olmaması, su tesisatı, ısıtma sistemi, yetersiz donanım, lavabo, tuvaletin vb olmaması) durumunda okullar eğitim deneticileri tarafından kapatılabilir.

Eğitim deneticileri sağlık sorunu olan veya kanun tarafından sakıncalı görünen kişilerin öğrencilere eğitim vermeleri durumunda işlerine son verebilirler (bu duruma 65 yaş üzeri çalışanlar da dahildir).

Plan ve programa göre uygun çalışmayan ve görevlerini suiistimal eden öğretmenleri; okul yöneticisi, öğretmen veya diğer personelin etnik ayrımcılık (din, dil, ırk) yapması durumunda deneticiler görevlerini yerine getirmektedirler.

Kosova eğitim denetiminde deneticilerin dikkat etmeleri gereken hususlar aşağıda yer almaktadır.

- Deneticiler denetledikleri her okul ve bireye karşı profesyonelce yaklaşmalıdırlar.

- Görevlerini profesyonelce yerine getiren okul yöneticileri, öğretmen ve okul personeline özen göstermelidirler. Ayrıca denetledikleri okul yöneticileri ve okul personeline karşı samimi davranmalı, onlarla açık bir iletişimde olmaları, önyargılı olmadan objektif bir biçimde denetlemelidirler.

Bunların yanı sıra denetimin bireylerde normal bir süreç olarak algılanmasını sağlamaları gerekmektedir. Denetimin, okulların ve eğitim sisteminin daha iyi bir yapıya sahip olması için yapıldığını belirtmelidirler. Ayrıca deneticiler yaptıkları denetim sonucunda elde ettikleri verilerin değerlendirip okul personeline gerekli desteği sağlamaları gerekmektedir.

Türk Eğitim Denetim Tarihi

Osmanlı imparatorluğu döneminde, eğitim yönetimi ve denetimi ile ilgili kapsamlı bir anlayış yoktur. Kanuni döneminde her ne kadar çocukların din eğitimlerine önem verilmiş, çocukların din eğitimi almadan sanat eğitimlerine geçişleri yasaklanmışsa da, eğitimde devlet hizmetleri düşüncesi tam anlamıyla Tanzimat döneminde başlamıştır (Türk, 2002).

Tanzimat döneminde okullardan her ne kadar söz edilmese de yeni okullar bu dönemde açılmaya başlamış ve ilk defa öğretmen yetiştirmek üzere öğretmen okulları (1848) açılmıştır (Şişman, 2006). Türk eğitiminde eğitim denetiminin başlangıcı da (1947) bu dönemde olmuştur (Öz, 2003). Eğitim müfettişliği Osmanlı döneminde ilk olarak 1838 yılında ‘‘Meclis-i Umuri Nafia’’ kurulmuş ve ekonomik yaşama paralel olarak eğitim konularıyla ilgili kararlar alınmaya başlanmıştır (Öz, 2003, Türk, 2002 ve Şisman 2006). Tanzimat dönemine kadar eğitim müfettişleriyle bakanlık müfettişleri bir arada çalışmış daha sonra bakanlık müfettişleri Bakanlığa, eğitim müfettişleri ise Valiliklere bağlı duruma gelmiştir (Öz, 2003).

Eğitim konularının görüşülmesi için 1845 yılında ‘‘Geçici Eğitim Kurulu’’ (Meclis-i Maarif-i Muvakkat) kurulmuştur. Geçici Eğitim Kurulunun oluşturulması ile birlikte eğitim; ilköğretim (Mekatib-i Sıbyaniye), ortaöğretim (Mekatib-i Rüşdiye), yüksek öğretim (Mekatib-i Aliye), telif tercüme ve yayın (Matbaalar) olarak bölümlere ayrılmıştır (Unat, 1964). Eğitim hizmetlerinin daha iyi yapılandırılabilmesi ve yürütülmesi için Islahat Fermanı (1856) getirilmiştir. Bu kararla birlikte 17 Mart 1857 tarihinde eğitim bakanlığı kurulmuştur (Türk, 2002). 1869 yılında ise Genel Eğitim Tüzüğü oluşturulmuş ve eğitim sistemi buna göre yeniden düzenlenmiştir (Şişman 2006).

Cumhuriyetin ilanından sonra denetim hizmetlerine daha çok önem verilmiştir. 1926 yılında deneticilerin hakları, yetkileri ve görevleriyle ilgili yönetmelikler hazırlanmıştır. 1933 yılında ise Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) genişletilmiş ve Teftiş Kurulunun oluşturulması kararı alınmıştır. 1949 yılında bakanlık müfettişleri bölgelere dağıtılmıştır fakat 1950 yılında bu uygulamadan vazgeçilerek bakanlık müfettişleri Ankara, İstanbul ve İzmir merkezlerinde toplanmışlardır (Öz, 2003). 30 Eylül 1967 tarihinde Teftiş Kurulu Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir (Yalçınkaya, 1990).

Türk Eğitim Denetiminin Amacı, Yapısı ve Süreci

Milli Eğitim Bakanlığı’nın eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarıyla ilgili bilgilere aşağıda yer verilmiştir.

Denetimin Amacı

Türkiye ve diğer ülkelerde eğitim denetiminin amaçlarına bakıldığında başlıca denetim amaçlarının; eğitimi geliştirmek, okulun etkililiğini arttırmak, öğretmenin verimliliğini arttırmak ve onlara yol göstermek, okul yöneticisi ve öğretmenin performansını değerlendirmek olduğu görülmektedir.

Eğitim sisteminde denetimin amacı, eğitim üreten okulun etkililiğini sağlamak ve sürdürmektir (Başaran, 1996). Denetimin amaçları genel ve özel olmak üzere iki kısımda incelenmektedir. Genel amaçlar, tüm denetim hizmetleri için kapsamlı olarak ele alınmaktadır. Özel amaçlar ise yapılacak denetim fonksiyonuna ve duruma göre, genellikle genel amaçların bütünlüğü içinde ayrıntılı olarak saptanmaktadır (Marks ve diğerleri, akt. Taymaz, 2005).

Denetim amaçları; teftiş, planlama ve uygulamaların hedefe ulaşıp ulaşmadığının belirlenmesi, eksikliklerin düzeltilmesi, kurumun ve kurum çalışanlarının sürekli gelişimini sağlamaya yönelik stratejilerin belirlenmesini hedeflemektedir (MEB, 2010). MEB teftiş kurulu tüzüğüne göre denetimin amaçları şu şekilde sıralanabilir:

1. Okulun amaç ve politikasını geliştirip açıklık kazandırmak, plan ve programların amaca uygunluğunu incelemek,
2. Okuldaki hizmetlerin hata ve eksikliklerin ortaya koyulması ve yetkili kişilere bildirilmesi,
3. Belirlenen hata ve eksikler için çözüm yollarının bulunması ve yetkili kişilere önerilerde bulunulması.
4. Okulda yapılan etkinliklerle ilgili yenilikleri ve gelişmeleri izlemek.
5. Okuldaki birimler ve personel arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi, iletişim ve koordinasyon aksaklıklarının giderilmesi.
6. Personelin güdülenmesi ve moralin yükselmesine yardımcı olunması,
7. Okulda yapılan çalışmalara ilgililerin katılımının sağlanması,
8. Personelin hizmet içinde yetiştirilmesine yardımcı olmak ve gelişimleri için önerilerde bulunmak,

9. Çalışanları objektif olarak değerlendirmek, başarılı olanların yükselmelerini önermek,
10. Personelin yasa dışı eylemlerde bulunması durumunda ön inceleme veya soruşturma yapılması, yazılan raporların yetkili kişilere teslim edilmesi,
11. Eğitim-öğretim ile ilgili gelişmeleri takip edilmesi ve okul yöneticileri ile öğretmenlere aktarılması.

Türk Milli Eğitim Bakanlığının Yapısı

MEB'in başında Bakan yer almaktadır. Diğer personel ise Bakan'a bağlı olarak görevlerini sürdürmektedirler. Bakanlığa bağlı olarak da Teftiş Kurulu oluşturulmaktadır. Kurulun başında Başkan görev yapmaktadır. Başkana ise başmüfettişler, müfettişler ve müfettiş yardımcıları yardımcı olmaktadırlar. Aşağıda 3797 sayılı MEB Teşkilat ve Görevleri Hakkındaki Kanuna dayanarak Türk Milli Eğitim Bakanlığının yapısına değinilmiştir.

Kurulun; planlama, inceleme, araştırma, değerlendirme, personel ve benzer görevleri başkanlığa bağlı büro tarafından yürütülmektedir (19.02.1993/3797sayılı kanunun 3. Maddesi). Kurulun görev merkezi Ankara'dır ve merkez, müfettişlerin de görev merkezidir. Bakanlıktaki çalışma merkezlerinin çalışma esas ve usulleri yönerge ile düzenlenmektedir (3797 sayılı Kanunun 6. Maddesi).

Başmüfettiş görevlerinin Bakanın emir ve onayı üzerine Bakan adına yürütmektedir. Başmüfettiş Kurulu yönetmek, çalışmalarını düzenlemek ve denetlemektedir. Yıllık denetim programını hazırlayıp, Bakanın onayından sonra uygulamasını sağlamaktadır. Başmüfettiş gerektiğinde bizzat denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma yapmaktadır. Bakanlığın; mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasının sağlanması için gelişmeleri izlemektedir. Müfettiş yardımcılarının işe alınması için giriş ve yeterlilik sınavlarının yapılamasını sağlamaktadır (19.02.1993/3797 sayılı Kanunun 6. Maddesi). Bakanlığa bağlı olarak çalışan müfettişlere Bakan ve Başkan dışında hiçbir yerden emir verilemez (19.02.1993/3797 sayılı Kanunun 6. Maddesi).

Teftiş sonuçlarının değerlendirilmesinde bir önceki yılın ve yeni denetim yılı içerisinde yapılacak olan çalışmalar için yılda en az bir kez

müfettiş ve müfettiş yardımcılarının katılacağı genel toplantıların yapılması sağlanmaktadır (19.02.1993/3797/8. Madde). Müfettişler tarafından yapılan çalışmaların sonuçlarını, raporla iş bitiminden itibaren 20 gün içerisinde, uygun bir şekilde Teftiş Kurulu Başkanlığına sunulmaktadır (19.02.1993/3797 /10. Maddesi). Müfettişler başladıkları işleri ara vermeden bizzat yapıp bitirmek zorundadırlar. Geri bırakma ya da görev zorunluluğu doğarsa, ellerinde ki işleri Bakan veya Başkandan izin alarak geri bırakabilir veya devredebilirler (19.02.1993/3797/25. Madde).

Müfettiş yardımcılığı için fakülte veya en az dört yıl yüksek okul mezunu olmak, Bakanlığa bağlı okullarda branşında en az on yıl öğretmenlik yapması ya da beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra Bakanlıkta veya okullarda en az üç yıl yöneticilik görevi yapmış olanlar giriş sınavına tabi tutulmaktadırlar. Sınavı kazananlar arasından atanmalar gerçekleşmektedir (19.02.1993/3797/12. Madde). Müfettişliğe, yeterlik sınavında başarılı olan müfettiş yardımcıları başarı sırasına göre atanmaktadır (19.02.1993/3797/16. Madde).

Başmüfettişin refakatine birden çok müfettiş yardımcısı verilmektedir. Müfettiş yardımcıları başmüfettişlerden birinin refakatinde en az bir yıl çalışmaktadır. Başmüfettişler müfettiş yardımcılarının yetişmelerini sağlayıcı yönde gerekli tedbirleri almaktadırlar. İki yıllık yetiştirme programının sonucunda verilen raporlara dayalı olarak yeterli olan müfettiş yardımcıları belirlenmektedir ve Başkan ve Bakan'ın onayı ile teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturmaları bağımsız olarak yürütme yetkisine sahip olmaktadırlar (19.02.1993/3797/33. Madde). Müfettiş yardımcısı olarak üç yıl çalışmış olanlar ise Başkanlık tarafından belirlenen tarihte yeterlik sınavına çağırılmaktadırlar. Yeterlik sınavı bir ay önceden ilgili kişilere duyurulmaktadır (19.02.1993/3797/35. Madde).

Müfettişlerin yükselmesi ise genel hükümlere bağlı olarak yapılmaktadır. Başmüfettişliğe yükselmede ise en az beş yıl müfettişlik yapmış olmak gerekmektedir. Kişinin performans durumu bir bütün olarak ele alınmakta, değerlendirilmekte ve Başkanın önerisi ile gerçekleşmektedir (19.02.1993/3797/49. Maddesi). Teftiş Kurulu Başkanlığı'na atanmada ise;

kurulda görevli olan ve en az on iki yıl müfettişliği bulunan, başmüfettişler seçilerek atanmaları yapılmaktadır (19.02.1993/3797/52. Madde).

Büro Başkanı ise Teftiş Kurulu Başkanının emri altında yeter sayıda personelden kurulu olan büroyu yönetmekle görevli ve yetkilidir (19.02.1993/3797/28. Madde).

Türk Milli Eğitim Bakanlığının Denetim Süreci

Araştırmanın bu bölümünde Türk Milli Eğitim Bakanlığının eğitim denetim sürecine yer verilmiştir. Bu bölümde teftiş kurulu ve teftiş kuruluna bağlı bölümler, bu bölümlerin nasıl bir süreç izlediğini, deneticilerin; okul, okul yöneticisi, öğretmen ve diğer personeli denetlerken nasıl bir süreç izlediği konuları ele alınmıştır.

Teftiş Kurulu ve Teftiş Kuruluna Bağlı Bölümler

Denetim amaçları ve işlevleri belirlenmiş bir süreçtir. Denetimin amaçlarına ulaşabilmesi için denetim planlarının hazırlanması ve bu planların uygulanması gerekmektedir. Müfettiş ise teknik seçenekleri geliştirip tanımlayarak planı hazırlayan bir uzman olarak çalışmaktadır (Taymaz, 2005). Tezin bu bölümünde Teftiş Kurulu Başkanlığı ve Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı bölümlerin görevleri hakkında bilgi verilecektir. Teftiş Kurulu ve Teftiş Kuruluna bağlı bölümleri şu şekilde sıralayabiliriz.

a) Teftiş kurulunun görevleri
b) Teftiş kurulu başkanının görevleri
c) Grup başkanlığı ve görevleri
d) Müfettişlerin görevleri
e) Teftiş bürosunun görevleri

Teftiş Kurulunun Görevleri

MEB'in 21717 sayılı teftiş kurulu tüzüğü ve 3797 sayılı Kanununa göre teftiş kurulunun süreci ve görevleri aşağıda belirtilmiştir.

Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulunun başında Teftiş Kurulu Başkanı (Başkan) görevlidir. Bakanlıkta çalışan diğer görevlilerde Başkandan aldıkları emir ve görevleri yerine getirmektedirler. Teftiş planları hazırlandıktan ve

onay alındıktan sonra teftişi yapmak üzere teftiş grupları oluşturulmaktadır. Teftiş grubunun başında da grup başkanı görevlendirilmektedir. Grup başkanı müfettişler arasından en kıdemli olan kişi ve Başkan tarafından seçilmektedir. Diğer müfettişler ve müfettiş yardımcıları da grup başkanının verdiği emir ve görevleri yerine getirmektedirler.

Teftiş Kurulu, Bakanın emri ve onayı ile Bakan adına görevlerini yerine getirmektedir. Bakanlığın merkez, taşra, yurt dışı teşkilatıyla bağlı ve ilgili kuruluşların her türlü etkinlik ve işlemleriyle ilgili; denetim, inceleme ve soruşturma işlerini yürütmektedir. Bakanlığın gözetim ve denetimine tabi tutulan okul ve kurumların denetimlerini gerçekleştirmektedir. Bakanlığın amaçlarının daha iyi gerçekleştirilebilmesi için; mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını sağlamak amacıyla inceleme ve araştırmalarda bulunarak gerekli önerileri hazırlayıp Bakana sunmaktadırlar.

Teftiş Kurulu Başkanının görevleri. Teftiş Kurulu Başkanı müfettiş yetkisine ve sıfatına sahiptir. Başkan, Bakan adına gerekli görevleri yerine getirmektedir. Aynı zamanda Kurulu yönetip çalışmalarını düzenlemekte ve denetlemektedir. Başkan yıllık denetim programını hazırlar ve Bakanın onayından sonra uygulamaya geçmesini sağlamaktadır. Gerektiğinde de denetim, inceleme ve soruşturmalara bizzat katılmaktadır.

Başkan; denetim, inceleme, araştırma ve soruşturmayla ilgili yazı ve raporların esas ve usul yönlerinden eksikliklerinin giderilmesini sağlamaktadır. Ayrıca raporları ilgili yerlere göndermek, ilgili kişilerce alınacak önlem ve yapılacak işlemlerin sonuçlarını izlemektedir. Gecikmelerde ise Bakana bilgi ya da rapor vermektedir. Gerektiğinde de genel müdürler ve daire başkanlarıyla bu konuda toplantı yapılmasını sağlamaktadır.

Başkan; müfettiş yardımcılığına giriş sınavının yapılması, işe alınma, gerekli durumlarda müfettişleri hizmet içi eğitimlerle müfettiş yardımcılarının yetişmesini sağlama, müfettişler arasında birliği sağlamak, müfettiş ve müfettiş yardımcıları ile şube müdürü ve personelin sicillerini düzenlemek, atama ve yükselmeleri için yetkili kişilere önerilerde bulunmaktadır.

Grup başkanlığı ve görevleri. Grup başkanlığı ve grup başkanlığının görevleri MEB'in 21717 sayılı Teftiş Kurulu tüzüğü ve 3797 sayılı tüzüğüne göre aşağıda belirtilmiştir.

Müfettişler Bakanın emir ve onayı üzerine, Başkandan aldıkları talimatla görevlerini yapmakta ve sonucunu Başkanlığa bildirmektedirler. Denetim, inceleme, araştırma ve soruşturma gibi işlemlerinin gruplar halinde yürütülmesi durumunda, o gruptaki müfettişlerin en kıdemlisi grubun Başkanı olarak iş bölümü yapmaktadır. Grup başkanı işlerin sağlıklı bir şekilde ve zamanında yürütülmesini sağlamaktadır. Aynı zamanda Başkanlıkla haberleşmeyi sağlamakla da yetkili ve görevlidir.

Grup başkanı grubu temsil etmekte, yönetmekte ve müfettişler arasında beraberliği sağlamaktadır. Grup başkanı; grubun çalışma programını hazırlamakta, müfettişlere bildirmekte ve bir örneğini Teftiş Kurulu başkanlığına göndermektedir. Teftiş Kurulu Başkanlığınca sonradan gönderilen ya da teftiş sırasında ortaya çıkan işleri müfettişlere dağıtmaktadır.

Grup başkanı müfettişlerin görev sırasındaki davranışlarıyla ilgilenmekte ve aynı zamanda müfettiş yardımcılarının yetişmesine de yardımcı olmaktadır. Gerektiği olduğunda, okullarda veya diğer kurumlarda düzenlenen toplantılara katılmakta ve grup adına toplantıyı idare etmektedir. Gerektiğinde yürütülen çalışmalarla ilgili bilgileri Teftiş Kurulu Başkanlığına iletmektedir.

Turne bitiminde veya grup halinde yürütülen görev sonucunda Başkanlığa, grubun çalışmaları hakkında yazılı rapor vermektedir. Gerekli görülmesi halinde müfettişlerin çalışmaları, görev sırasındaki davranışları ve müfettiş yardımcılarının hizmete yatkınlıkları ile ilgili düşüncelerini de bildirmektedir. Grup başkanı bulunduğu il'in eğitim-öğretimi hakkında bir genel durum raporu hazırlamaktadır.

Grup başkanının herhangi bir nedenle gruptan ayrılması halinde, gruptaki en kıdemli müfettiş grup başkanlığı görevini üstlenmektedir. Müfettiş görevlendirildiği konuda Bakanlık teşkilatı ile valilik ve kaymakamlıklarca başlatılmış olan denetim, inceleme, araştırma ve soruşturmaların

koordinasyon görevini de yerine getirmektedir. Müfettişlerin gerek duymaları halinde yapılan çalışmalarla ilgili bilgi ve belgeler de kendilerine devredilmektedir.

Deneticilerin görevleri. Bu bölümde 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı ve Görevleri kanununa göre deneticilerin denetim sırasındaki görevlerine ve bu görevlerle ilgili yetkilerine yer verilmiştir.

Deneticiler; Milli Eğitim Bakanlığı'nın genel hedefleri, amaçları ve ilkeleri doğrultusunda, Bakandan ve Başkandan aldıkları emir ve görevleri yerine getirmektedirler. Eğitim-öğretimin daha verimli olabilmesi için denetim çalışmalarını sürdürmekte ve öğretmenlere rehberlik yapmaktadırlar.

Deneticilerin başlıca görevlerinden biri okullarda milli ülküleri yaşatıp, birlik ve beraberliği sağlamaktır. Ayrıca her türlü faaliyet ve işlemlerinin denetim, inceleme ve gerektiğinde soruşturmasını yapmaktadır. Yaptıkları denetim sırasında tespit edilen eksikliklerin ve metot aksaklıklarının giderilmesi için gerekli tedbirleri almaktadır. Denetledikleri kurum ve kuruluşların Türk Milli Eğitiminin amaçlarını gerçekleştirmek için yapılan etkinliklerin yeterliklerini araştırmaktadırlar. Öğrencilerin ilgi, istek ve beceri yönünden yetiştirilmeleri ve geliştirilmeleri için gerekli çabanın gösterilmesini desteklemektedirler.

Öğretmenler arasında gerekli koordinasyonu sağlanma düzeyini kontrol etmekte ve rehberlikte bulunmaktadırlar. Öğretmen ve yöneticilerin de gerekli planlama ve uygulamaların yapılıp yapılmadığını araştırmaktadır. Denetim ve incelemeler sırasında mevzuattan sapma ve yolsuzlukların belirlenmesi halinde sorumlular hakkında soruşturma yapmak ve durumu Başkanlığa bildirmektedirler.

Eğitim ve öğretimle ilgili konuların mevzuata göre hazırlandığını, yanlış ve eksiklerin görülmesi halinde bunların giderilmesi yollarını araştırmak ve işlerin düzen içerisinde yürütülmesini sağlamaktadır. Okul ve kurumlardaki görevlilerin yeterlik, çalışma ve davranışlarını değerlendirerek başarılarını ve moral güçlerini arttırıcı yardımlarda bulunmakta ve üst görevlere layık olanları belirlemektedir.

Bakanlığı ilgilendiren konularla ilgili olarak da yurt içinde ve yurt dışında inceleme ve araştırmalar yapmak, Başkanlık tarafından gerekli görülmesi halinde kurs, seminer, konferans gibi çalışmalara katılmaktadırlar.

Teftiş Kurulu Bürosu ve görevleri. Teftiş Kurulu Bürosu şube müdürleri ve yeterli personelden oluşmaktadır. Büroda görevlendirilecek olan personelin belirlenmesi ve görevlendirilmesi Başkanlığın önerisi ve Bakanın onayıyla gerçekleştirilmektedir (03. 10. 1993/21717/59. Madde). Şube müdürleri Teftiş Kurulu Başkanının emri altında olup, Başkan tarafından yapılan yazılı iş bölümüne göre verilen görev ve işlerin yürütülmesinden sorumludur (03. 10. 1993/21717/59. Madde).

Büroda görevli olanlar; teftiş, inceleme ve soruşturma konularıyla ilgili müfettişlere verilecek görevlendirmeye ilişkin yazıları hazırlamaktadır. Müfettişlerden gelen raporları, ön inceleme raporlarını ve soruşturma raporlarını düzenli bir şekilde muhafaza etmektedir. Ayrıca bu raporları kaydetme ve ilgili yerlere vererek takip etmektedir (03. 10. 1993/21717/59. Madde).

Büro teftişle ilgili inceleme ve soruşturma konularıyla ilgili istatistikleri tutmaktadır. Kurulun yıllık bütçesini hazırlayarak gerekli ödeme işlemlerini yapmaktadır. Kurulda görevli müfettişlerin ve diğer personelin özlük haklarıyla ilgili idari ve mali işlemlerini yaparak, takip etmekte ve sonuçlarını ilgililere bildirmektedir (03. 10. 1993/21717/59. Madde).

Teftiş Kurulu Başkanlığı'na gelen her türlü evrakın kaydını tutmak ve arşivini düzenlemektedir. Ayrıca Kurulun ayniyatla ilgili her türlü işlemlerini yürütmek ve kayıtlarını tutmaktadır (03. 10. 1993/21717/59. Madde).

Teftiş Planlarının Türleri

Çalışmanın bu bölümünde MEB teftiş kurlu tüzüğünde ve 3797 sayılı Kanun yer alan teftiş planlarının türleri ile ilgili bilgi verilmektedir. Teftiş kurulu planları dört bölge tarafından gerçekleştirilmektedir.

1. Teftiş kurulunca hazırlanan teftiş planı

2. Teftiş kurulu başkanınca düzenlenen teftiş planı
3. Grup başkanlığınca hazırlanan teftiş planı
4. Müfettişler tarafından hazırlanan teftiş planı

Dört ayrı başlığa ayrılan teftiş planlarının her biri aşağıda açıklanmıştır.

Teftiş Kurulunca hazırlanan teftiş planı. Teftiş kurulu başkanlığınca hazırlanan yıllık planlar öncelikle Bakanın onayına sunulmaktadır. Plan onaylandıktan sonra teftiş programları hazırlanır ve teftiş programlarının uygulaması sağlanmaktadır. Teftiş planında; teftiş edilecek olan iller, denetimleri tamamlanamayan iller, merkez, taşra ve yurt dışı birimleri ile bağlı olan okul ve kurumlar, Bakanlık ve Bakanlığa bağlı kuruluşların bünyesindeki vakıflar ve dernekler, yurt dışında ve yurt içinde bakanlıkça yönetilen sınavlar, eğitim, öğretim ve yönetim konularında yapılacak inceleme ve araştırmalar, hizmet içi kurslar, seminerler ve benzer etkinliklerle ilgili konular yer almaktadır.

Bu plan Bakan tarafına sunulup onaylandıktan sonra teftiş programları hazırlanmaktadır. Programdan sonra teftiş grupları oluşturulmaktadır. Bu gruplar Ankara, İstanbul ve İzmir Çalışma Merkezleri Koordinatörlerindeki müfettişlerden, her alanda en az bir müfettiş bulunacak şekilde oluşturulmaktadır. Baş müfettişler arasından da grup başkanı seçilmektedir. Grupların hangi tarihlerde, hangi illere genel teftiş yapacakları saptanılmaktadır ve turne emri hazırlanmaktadır. Turne emri Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın Bakanlık onayı ile denetim ve görevlendirme yapılmaktadır. Teftiş Kurulu Başkanlığı her ilde en çok üç yılda bir teftiş yapılacak şekilde yıllık teftiş planını hazırlamaktadır. Bu hazırlıklar genelde Haziran ayında yapılmaktadır (21717 sayılı 03. 10. 1993 tarihinde Resmi Gazetede yayınlanan MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliği ve 3797 sayılı kanun).

Teftiş Kurulu Başkanınca düzenlenen teftiş planı. Başkan, Bakanlığın amaçlarını daha iyi gerçekleştirmek, mevzuata, plan ve programa uygun çalışmasını sağlamak amacı ile gelişmeleri izlemektedir. Konularla

ilgili inceleme programları hazırlamakta ve Bakanın onayına sunmaktadır. Ayrıca yasa, tüzük, kararname ve yönetmeliklerin hazırlanmasıyla ilgili çalışmaları da yaptırmaktadır. Başkan, müfettişleri mesleki ve bilimsel çalışmalar yapmaya özendirmeli ve çalışmalarını düzenlemelidir.

Müfettiş yardımcılarına giriş sınavının yapılması, işe alınması, gerekli durumlarda müfettişleri hizmet içi eğitimlerle müfettiş yardımcılarının yetişmesini sağlamak, müfettişler arasında birliği sağlamak, müfettiş ve müfettiş yardımcıları ile şube müdürü ve personelin sicillerini düzenlemek, atama ve yükselmeleri için önerilerde bulunmaktadır.

Bakanlıkça onaylanan plan; bakanlık, bakanlığa bağlı genel müdürlükler, daire başkanlarının, diğer bakanlık ve kuruluşlarının teftiş ile ilgili genelge ve talimatları esas alınarak turne teftiş planı tasarlanmaktadır. Tasarı yapılırken il ve ilçelerden eğitim kurumları ile ilgili istatistiksel verilerden yararlanılmaktadır. Teftiş için gidilen ildeki Milli Eğitim Müdür ve Vali'ye yapılacak teftiş açıklanmaktadır ve görüşler alındıktan sonra tasarıya eklenmesi gereken hususlar belirlenir ve taslak plan geliştirilmektedir (Taymaz, 2005).

Grup Başkanlığınca hazırlanan teftiş planı. Grup başkanları tarafından hazırlanan turne planında müfettişlerin denetleyecekleri kurumlar, bireyler, yer ve zaman genel hatları ile belirlenmektedir. Plana uygun olarak müfettişler tarafından planlanan teftiş daha ayrıntılı bir şekilde yapılmaktadır.

Grup başkanlığınca hazırlanan teftiş, grubun teftiş edeceği okullar ve diğer kurumlar başkanlığın yıllık planında belirtilmektedir. Grup başkanları kendi teftiş bölgelerindeki okullar ve diğer kurumların yıllık teftiş planlarını hazırlamaktadırlar. Yıllık teftiş planında teftişin amaçları, yapılacak etkinlikler belirlenir ve program tasarlanmaktadır. İlköğretim okullarına yılda üç kez gidilmesi planlanmaktadır. Birinci gidişte öğretim yılın ilk aylarında gerçekleştirilmektedir. Bu aşamada eğitim işgörenlerine rehberlik ve mesleki yardım sunulmaktadır. İkinci gidiş öğretim yılının ortalarında gerçekleştirilmekte, denetim ve geliştirme yapılmaktadır. Son gidiş öğretim yılının sonlarında yapılmakta ve izleme, değerlendirme gerçekleştirilmektedir.

Müfettişlere verilen ön inceleme eve soruşturma görevleri önceden belirlenemeyeceğinden yer ve zaman olarak planda yer almamaktadır. Plan hazırlanırken plan döneminde bu görevlerin yerine getirileceği göz önünde bulundurulmaktadır. Hangi okullara gidileceği ve teftiş edileceği eylül ayında hazırlanmaya başlar ve aylık etkinlikler çizelgeleri hazırlanmaktadır. Hazırlanan plan grup başkanı tarafından imzalandıktan sonra İlköğretim Müfettişleri Başkanına sunulmaktadır. Başkan inceleyip imzaladıktan sonra da Milli Eğitim Müdürü'nün onayına sunulmaktadır.

Müfettişler tarafından hazırlanan teftiş planı. Eğitim müfettişleri tarafından hazırlanan yıllık plan, illerde yapılması gereken teftişler için öncelikle yıllık teftiş planı hazırlanıp teftiş bölgeleri ve bölgelerdeki ilköğretim okulları ve kapsamındaki kurumlara ait istatistiksel bilgiler formlara kaydedilmektedir. Tüm bu bilgiler göz önünde bulundurularak teftiş grupları saptanmakta ve yıllık teftiş planı hazırlanmaktadır. Hazırlanan plan Milli Eğitim Müdürünün onayına sunulmaktadır. Onaylanan planın uygulanabilmesi için teftiş grupları, grupların teftiş edecekleri bölgeler belirlenmektedir ve grupların hangi teftiş bölgesinde denetim yapacakları saptanarak yıllık teftiş planı hazırlanmaktadır.

Eğitim müfettişlerince hazırlanan teftiş planında; teftiş edilecek kurumlar, kişiler, yer ve zamanı genel hatları ile belirtilmektedir. İlköğretim müfettişlerinin teftiş planlarını hazırlama aşamaları ve kapsamları bakanlık müfettişinin planına benzer şekilde yapılmaktadır.

Müfettiş Yardımcılarının Ataması ve Yetiştirilmesi

Bu bölümde müfettiş yardımcılarının atanması ve yetiştirilmesi ile ilgili konulara yer verilmiştir. MEB'in 3797 sayılı Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı ve Görevleri kanununa ve 21717 sayılı 03. 10. 1993 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan Teftiş Kurulu Tüzüğüne göre müfettiş yardımcılarının atanması ve yetiştirilmesi aşağıda belirtilen şekilde yapılmaktadır.

Teftiş Kurulu Tüzüğünün 12. Maddesine göre; Milli Eğitim Bakanlığında müfettiş yardımcılığına atanabilmek için fakülte veya en az dört

yıllık yüksek okul mezunu olmak gerekmektedir. Ayrıca Bakanlığa bağlı okullarda en az on yıl kendi branşında öğretmenlik yapmış olması ya da beş yıl öğretmenlik yaptıktan sonra, Bakanlık teşkilatında veya okullarda en az üç yıl yöneticilik görevi yapmış olanlar ve giriş sınavını kazananlar atanmaktadırlar. Milli Eğitim Bakanlığı müfettiş yardımcılığına atanabilmek için giriş sınavını kazanmak şarttır. Sınavlar yazılı ve sözlü olarak yapılmaktadır. Sözlü sınava girebilmek için yazılı sınavı kazanmak gerekmektedir (3797 sayılı 19.02.1993 tarihinde RG'de yayınlanan MEB Teşkilatı ve Görevleri Hakkındaki Kanun).

Müfettiş yardımcılarının yetiştirilmesinde aday müfettişlere aşağıda belirtilen tutumları kazandırmak gereklidir.

- Müfettişliğin gerektirdiği nitelikleri kazandırmak,
- Teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma konularında tecrübe ve ihtisas kazanmalarını sağlamak,
- Mesleki bilgi ve becerilerini geliştirmek,
- Bilimsel çalışma ve araştırma alışkanlığı kazandırmak,
- Yabancı dil bilgilerini geliştirmek gibi tutumlar kazandırılmalıdır.

Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından müfettiş yardımcılarının, üç yıllık müfettiş yardımcılığı döneminde gerekli görülen mevzuat ve uygulamaları ile birlikte hizmet içi eğitim programları düzenlenerek bütün bu davranışların kazandırılması amaçlanmaktadır (Teftiş Kurulu Tüzüğünün 32. ve 33. Maddeleri).

Başmüfettişin refakatine birden fazla müfettiş yardımcısı verilebilir. Müfettiş yardımcıları ise başmüfettişlerden birinin refakatinde en az bir yıl görev yapmaktadır. Başmüfettişler refakatlerindeki müfettiş yardımcılarının yetişmelerini sağlayıcı yönde gerekli tedbirleri almaktadırlar (03. 10. 1993/21717/33. Madde).

Müfettiş yardımcıları yetkili olmadıkları sürece bağımsız olarak; teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturma yapamazlar. Bu yetkilerini refakatlerinde çalıştıkları başmüfettişlerle birlikte kullanmaktadırlar. İlgili başmüfettişler müfettiş yardımcıları hakkında bağımsız olarak iş görüp görmeyecekleri

yönünde ve sicillerine esas olmak üzere Başkana raporlarını sunmaktadırlar (03. 10. 1993/21717/33. Madde).

İki yıllık yetiştirme sürecinin sonunda da müfettiş yardımcılarıyla ilgili verilen raporlara dayalı olarak yeterli oldukları anlaşılan müfettiş yardımcıları Başkanın önerisi ve Bakan'ın onayı ile teftiş, araştırma, inceleme ve soruşturmaları bağımsız olarak yürütme yetkisine sahip olmaktadırlar (03. 10. 1993/21717/33. Madde).

Üç yıl müfettiş yardımcılığı yapmış olanlar, Başkanlıkça belirlenen tarihte yeterlik sınavına çağırılmaktadırlar. Yeterlik sınav tarihi ise en az bir ay öncesinden müfettiş yardımcılarına duyurulmaktadır (03. 10. 1993/21717/35. Madde).

Müfettişlerin yükselmeleri genel hükümlere göre yapılmaktadır. Başmüfettişliğe yükselmede en az beş yıl müfettişlik yapmış olanlar arasından seçilmektedir. Ayrıca bu kişilerin mesleki yetenekleri, çalışmalarında gösterdikleri çaba ve başarı, Teftiş Kurulunda bıraktıkları izlenim ve kıdem durumu bir bütün olarak ele alınarak değerlendirilmektedir. Bütün bu sürecin sonunda Başkan'ın önerisi ile müfettişin atanması gerçekleşmektedir (03. 10. 1993/21717/49. Madde).

Teftiş Kurulu Başkanı ise kurulda en az on iki yıl görev yapmış olan başmüfettişler arasından seçilmektedir. Başmüfettişlerin; mesleki yetenek, başarı ve kıdem durumları birlikte değerlendirilerek atamaları gerçekleştirilmektedir (03. 10. 1993/21717/52. Madde).

Müfettişlerin Uyması Gereken Hususlar

Teftiş Kurulu Tüzüğünün 21717 sayılı 03. 10. 1993 tarihinde RG'de yayınlanan MEB Teftiş Kurulu Yönetmeliğinin 57. Maddesine göre; müfettişler, meslek ve sıfatlarının gerektirdiği saygınlığı ve güven duygusunu zedeleyebilecek davranışlarda bulunamazlar. Yönetmeliğe göre, müfettişler aşağıda belirtilen durumlardan kaçınmalıdırlar.

- Deneticiler denetim ve soruşturma için gidecekleri yeri açıklayamazlar

- Yapacakları iş ve görevleri ile ilgili öğrendikleri gizli içerikli bilgileri açıklayamazlar.
- Denetim sırsında mesleki yardım hizmeti dışındaki işlere fiilen karışamazlar.
- Defter veya evraklar üzerinde denetimin yapıldığını gösteren tarih ve imza dışında açıklama ve düzeltme yapamazlar.
- Denetleme, inceleme veya soruşturma yaptıkları kişilerle doğrudan veya dolaylı şekilde evlerine konul olamazlar.
- Bu kişilerle alışveriş yapmaktan veya borç para almaktan kaçınmaktadırlar.

Müfettişleri Görevden Uzaklaştırma

Müfettişler belli kanunlar ve ilkeler çerçevesinde görevlerini yapmaktadırlar. Bu kanun veya ilkelerin dışında hareket etmeleri halinde müfettişler hakkında gerekli işlemler yapılmakta veya görevlerinden uzaklaştırılmaktadırlar. Aşağıdaki hususların gerçekleşmesi durumunda müfettişler görevlerinden uzaklaştırılırlar:

Müfettişler para ve para hükmündeki belge veya senetleri, demirbaş, ayniyat ve eşyayı, bunların hesaplarını açıklamaktan kaçınmalıdırlar. Ayrıca belge ve defterleri göstermekten ve bunlarla ilgili soruları cevaplamaktan kaçınmalıdırlar. Bunların dışında; denetim, inceleme ve soruşturmayı güçleştirecek veya engelleyecek, yanlış yollara sürükleyecek davranışlarda bulunmaması durumunda (19.02.1993/3797/9. Maddesinin A bendi) müfettişin durumu tutanak ile saptanması gerekmektedir (19.02.1993/3797/9. Madde).

Müfettişler; rüşvet ve yolsuzluklarla mücadele kanununun 17. Maddesi kapsamına giren eylemlerde bulunması, evrakta sahtecilik ve kayıtlarda tahrifat yapması, görevi ile ilgili olarak cezai veya disiplin kovuşturmasını gerektiren başka bir yolsuzlukta bulunması durumunda görevinden uzaklaştırılmaktadır (19.02.1993/3797/9. Maddesinin b, c ve d bentleri).

Görev başındaki müfettişin sakıncalı olduğu açık bir şekilde ortaya konulursa, görevden uzaklaştırma önlemi; inceleme ya da soruşturmanın her

aşamasında gerçekleştirilebilir. Görevden uzaklaştırma önlemi, müfettiş tarafından gerekçesiyle birlikte görevden uzaklaştırılana, birinci derecedeki amiri ile atamaya yetkili amirine, Bakanlığa ve diğer ilgililere yazıyla hemen bildirilmektedir (19.02.1993/3797/9. Madde).

Soruşturma sonucunda disiplin nedeniyle memurluktan çıkarma ya da cezai işlem uygulamasına gerek kalmayanlar için, görevden uzaklaştırma önleminin kaldırılması gerekmektedir. Alınana bu kararın müfettişlerce yetkililere ve Bakanlığa bildirilmesi gerekir (19.02.1993/3797/9. Madde).

İnceleme, Araştırma ve Soruşturma

Eğitim kurumlarının amaçlarına ulaşabilmesi için denetim yapılmaktadır. Denetimden sonra kurum yöneticisine veya personele geri bildirim verilmektedir. Geri bildirimin verilmesi sonucunda eksiklikler giderilmektedir. Denetimde kurumların ve personelin mevzuata uygun çalışıp çalışmadığı, görevlerini yerine getirip getirmediği müfettişler tarafından araştırma, inceleme ve soruşturma yapılarak gerçekleştirilmektedir.

İnceleme. Kurum yöneticisinin ve personelin haklarındaki ihbarlar ve kusurlu davranışlarının doğru olup olmadığıyla ilgili yapılan çalışmalardır (03. 10. 1993/21717/65. Madde). Kanun, tüzük, yönetmelik, karar ve genel tebliğlerin uygulamalarında görülen eksiklerin giderilmesi, gerekli hüküm ve usuller hakkında görüş ve tekliflerin, şikâyetler üzerine yapılan tetkik ve soruşturmalar sonucunda ceza gerektirecek bir durum görülmediği takdirde yapılacak işlemle esas görüşlerin bildirilmesi amacıyla yapılmaktadır. Bunun sonucunda da inceleme raporu düzenlenmektedir (03. 10. 1993/21717/65. Madde).

Araştırma. Eğitim ve öğretimin, kurum yöneticisinin çalışmalarını mevzuata uygun gerçekleştirip gerçekleştirmediği, plan ve programa uygunluğunun müfettişler tarafından araştırılıp, konuyla ilgili gerekli belgelerin hazırlanmasıdır (03. 10. 1993/21717/66. Madde). Bakanlığın amaçlarının daha iyi gerçekleştirilmesini, plan ve programa uygun çalışılmasını, tüzük ve yönetmeliklerin hazırlanmasını, eğitim-öğretim ve yönetimin geliştirilmesini, mesleki ve bilimsel verilerin değerlendirilmesini hedef alan çalışmalardır. Bu

çalışmaların sonucunda da araştırma raporu düzenlenmektedir çalışmalardır (03. 10. 1993/21717/66. Madde).

Soruşturma. Türk Ceza Kanunu'nda ve diğer ceza hükümlü özel kanunlarda açık olarak suç sayılan eylemler ile ilgili yapılan inceleme ve soruşturmalar oluşturmaktadır. Kurumda çalışan personelin kusurlu davranışlarının yönetim ve işbirliği açısından incelenmesi, soruşturulması ve bir sonuca varılması yönetimin görevlerinden biri ve yasa gereği olarak uygulanmaktadır. Meslek yönünden işlenmesi suç sayılan eylemlerde bulunması halinde soruşturma yapılmaktadır. Soruşturmalar ön inceleme ve disiplin soruşturması olmak üzere iki kısma ayrılmaktadır (03. 10. 1993/21717/67). Soruşturmalar adli nitelikte olanlar ve adli nitelikte olmayanlar şeklinde ikiye ayrılmaktadır. 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkındaki Kanun hükümleri kapsamında yürütülen ön inceleme adli bunun dışında kalanlar ise idari soruşturmalardır. Adli nitelik taşıyan ön inceleme soruşturmaları için ön inceleme raporu bunun dışında kalanlar için ise soruşturma raporu düzenlenmektedir (03. 10. 1993/21717/67).

Ön inceleme. Ön inceleme emrinin tarihi ve sayısı, ön incelemeye tabi tutulan kişinin kimlik bilgileri, adresi, iddia konusu, suçun işlendiği tarih ve yer, kanıtlar, ön incelemeyi yapan kişinin incelemeye başlama ve bitiş tarihinin yazması, suçla ilgili bilgi, belge ve ifadelerin, suçun dayandığı yasa ve maddeleriyle değerlendirilerek, soruşturma izni ile birlikte kanaat ve gerçekler yazılmaktadır (Değişik 4. Fıkra: 30. 06. 2001/24448).

Okul ve Okul Yöneticisinin Denetimi

Deneticiler okul ve okul yöneticilerinin mevzuata uygun çalışıp çalışmadığını kontrol etmekte ve okuldaki eksikliklerin giderilmesini sağlamaktadır. Kurum teftişi kurumların sistemindeki yeniliklerin ilgili kurumlara iletilmesi, kurumun çalışmalarını güçleştiren veya zayıflatan nedenlerin belirlenmesi gerekmektedir. Gerekli önlemlerin yerinde ve zamanında alınmasını, kurumun amaçlarını gerçekleştirmede insan ve madde kaynaklarıyla bunlardan yararlanma durumunun gözlenip, yerinde

etkili bir biçimde kullanılmasını sağlamaktadır. Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerinin geliştirip, öğretme-öğrenme ve yönetim sürecinin etkili duruma getirip objektif verilere, yasa, tüzük, yönetmelik, genelge emir ve kararlara dayalı olarak gözlenmekte, kontrol edilmekte ve ölçütlere göre değerlendirilerek geliştirilmektedir. Kurumun özelliklerine göre kurum teftiş raporu hazırlanmaktadır (Tebliğler Dergisi Şubat 2001/2521 sayısında yayınlanan MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinin 14. Maddesi).

Kurum teftişi, kurumlarda görevli yöneticilerin gözlenen çalışmalarının değerlendirilmesidir. Yöneticilerin teftişinde kurumların özelliğine göre yönetici teftiş formu kullanılmaktadır. Yönetici teftiş formu olmayan kurum yöneticilerinin durumu, kurum teftiş raporuyla birlikte değerlendirilmektedir (Tebliğler Dergisi Şubat 2001/2521/19. Madde).

Kurumlarda teftiş yapılırken; (1) fiziki durum, (2) eğitim ve öğretim durumu, (3) büro işleri, (4) öğrenci işleri, (5) personel işleri, (6) hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri ve (7) demirbaşla ilgili hususlar göz önünde bulundurulmaktadır. Bu başlıklar altında ele alınan konular aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

Fiziki durum. Okulun denetiminde göz önünde bulundurulacak hususlar Tebliğler Dergisi Şubat 2001/2521 sayısında yayınlanan MEB İlköğretim Müfettişleri Başkanlıkları Rehberlik ve Teftiş Yönergesinin 17. Maddesinin a bendine göre aşağıda kısaca belirtilmiştir.

- Okulun denetiminde; derslik, atölye, laboratuar, kantin, kitaplık, spor salonu, ısıtma, su tesisleri, okul çevresi vb dikkat edilmektedir. Bunların dışında; yangından korunma ve sivil savunma önlemlerinin alınması, okulun genel temizliği, okulda mevcut eşyalara, ders araç-gereçlerinin bakımı ve düzenine, sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yerlere asılması göz önünde bulundurulmaktadır.

- Bezer şekilde okul bahçesinin ağaçlandırılması, etkinlik yapılacak alanların düzenlenmesi, Türk bayrağı ile ilgili yasal gerekleri uygulama, Atatürk ve şeref köşelerini hazırlama, varsa motorlu araçların bakımı, kullanılması ve onarım durumlarının eğitim ve öğretimi geliştirecek seviyede

olması değerlendirilmektedir. Ayrıca kurumda yapılacak olan fiziksel değişiklikler için de okul yöneticilerinin gerekli izni alması gerekmektedir.

Eğitim ve öğretim durumu. Deneticiler tarafından eğitim ve öğretim durumunun saptanması için TD: Şubat 2001 tarihli 2521sayılı Yönergesinin 17. Maddesinin B bendine göre şu hususlara dikkat edilmektedir.

- Sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler, tören, anma ve kutlama etkinlikleri, rehberlik ve eğitici kol çalışmaları, okul ve sınıf kitaplıklarının oluşturulması, ders için araç ve gereçlerin sağlanması, bakımı ve korunması, seçmeli derslerin belirlenmesinde okul ve çevre şartlarının dikkate alınması gerekmektedir.

- Yıllık, ünite, günlük ve ders planlarıyla ilgili ders dağıtım çizelgelerinin hazırlanması ve uygulanması, öğretmenlerin, zümre öğretmenler ve şube öğretmenler kurulunun çalışmaları, özel eğitim gerektiren çocukların eğitiminde alınması gereken önlemler ve özel eğitim uygulamalarına yer verilmesi durumu değerlendirilmektedir.

- Okul çevre ilişkileri, okul aile birliği, okul, sınıf ve veli toplantısının yapılması değerlendirilmektedir.

Öğrenci işleri. Öğrenci işlerinde dikkat edilmesi gerek hususlara aşağıda yer verilmiştir.

- Öğrenci kayıtları, öğrencilerin okullar arasında yer değiştirmeleri, varsa yabancı öğrencilerim kayıtlarının mevzuata uygun yapılması, öğrencilerin devam ve devamsızlık işlemleri, öğrenci gelişim dosyalarının işlenmesine bakılmaktadır.

- Sınıf geçme defteri, öğrencilerin yılsonu notları ve başarı ortalamalarının işlenmesi, diploma, karne, kurs belgesi, takdirname, teşekkür, yoklama fişleri, rapor, kayıt silme vb işlerin gerektiği gibi yürütülmesi göz önünde bulundurulmalıdır.

- Dönem ve sınav çizelgelerinin temiz ve doğru bir şekilde düzenlenmesi, sınıfı geçen veya sınıfını tekrarlayan öğrencilerle ilgili iş ve

işlemlerin yürütülmesi, müzik ve beden eğitimi derslerinden sorumlu olmayan öğrencilerle ilgili işlemlerin izlenmesi değerlendirilmektedir.

- Zümre ve şube öğretmenler kurulundaki tutanakların kurallara uygunluğu ve öğrencilerin sınıf geçme durumlarının öğrencilere duyurulması, rehberlik hizmetlerinin yürütülmesi ile ilgili durum ve rehberlik hizmeti alan öğrencilerin sayıları değerlendirilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin d bendi).

Büro işleri. Okul denetimi yapıldığı zaman büro işlerinin nasıl yürüdüğüne mevzuata olan uygunluğuna da dikkat edilmektedir. Büro işlerinde göz önünde bulundurulacak hususlar şunlardır:

- Okullarda tutulması gereken defter, dosya ve kayıtların kurallara uygun bir şekilde tutulup tutulmadığı,

- Resmi yazışmalarda ve yazışmalarda desimal dosya sisteminin kullanılmasının kurallara uygunluğu,

- Okulda yapılan duyurularla ilgili dosyaların tutulması değerlendirilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin c bendi).

Personel işleri. Deneticiler okul denetimi esnasında personel işlerinin de kurallara uygun davranıp davranmadıklarını göz önünde bulundurmaktadırlar. Deneticilerin göz önünde bulundurmaları gereken hususlar aşağıda belirtilmiştir.

- Öğretmenler ve diğer personelin kişisel dosyalarının, sicil defterlerinin, devam-devamsızlık durumlarının kurallara uygun tutulması, yönetici, öğretmen ve diğer personelin işe başlama ve ayrılma sebeplerinin ilgili makamlara bildirilmesi gerekmektedir.

- Kasım ayı başında ders dağıtım çizelgelerini, öğretim yılı içerisinde ise yönetici ve öğretmenlerin ders saatlerinde yapılan değişikliklerin zamanında il veya ilçe eğitim müdürlüğüne bildirilmelidir.

- Aday memurlarının yetiştirilmesinin mevzuata uygunluğu, yönetici, öğretmen ve diğer personelin arasında iş bölümünün ve görevlerinin değişiminde devir teslim işlerinin yapılması gerekmektedir.

- Kurumun özelliklerine göre mutfak, yemekhane, kantin ve benzer yerlerde çalışan personelin belirlenen aralıklarla kontrollerinin yaptırılması, yönetici tarafından personelin çalışmalarının izlenmesi ve defterlerinin tutulması yapılmalıdır.

- Yönetici, öğretmen ve personelin hizmetlilerinin özlük ve atama işlerinin zamanında ve kurallarına uygun olarak yürütülmesi, öğretmenlerin haftalık ders saatlerine ve branşlarına uygun bir biçimde çalıştırılmalarının yapılması gerekmektedir.

- Varsa yabancı uyruklu öğretmenlerin görevlendirilmeleriyle ilgili çalışma izinlerinin olup olmadığına bakılması, rehber öğretmenlerin mevzuata uygun çalıştırılması, ders saati karşılığında çalıştırılan öğretmenlerin, ders saatlerinin bakanlar kurulu kararına uygunluğuna bakılması gerekmektedir.

- Personel nöbet çizelgelerinin ve nöbet defterinin hazırlanması, kuruma gelen tebliğler dergisi, genelge ve yazıların zamanında duyurulması değerlendirilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin e bendi).

Hesap, ayniyat ve döner sermaye işleri. Okul denetimi sırasında hesap ve döner sermaye işleri ile ilgili konulara da dikkat edilmektedir. Bu konular şunlardır:

- Kurumlarda; bütçe önerilerinin yapılmış olması, ödenek defterlerinin tutulması, ihaleyle yapılan satın almaların mevzuata uygunluğunun, sayım komisyonlarının çalışmalarının kurallara uygun yürütülmesi durumu değerlendirilmektedir.

- Milli Eğitim Vakfının katkı paylarıyla ilgili işlemlerin kurallarına uygun yürütülmesi, ücretli okutulan dersleri gösteren aylık çizelgenin kurallara uygun hazırlanması durumu değerlendirilmektedir.

- Ücret bordroları ve aylık ile özel giderlerin indiriminin mevzuat doğrultusunda düzenlenmesi, anaokulu ücretlerinin kurallarına uygun toplanma ve harcanma durumunun değerlendirmesi yapılmaktadır.

- Yatılı okullarda ödenek defterleri, ambar kontrol defteri, yatılı öğrenci yoklama defteri, parasız yatılı öğrenci eşyası, kitap ve parasız yatılı

öğrencilere verilen aylık harçlık defterlerinin vb kurallara uygun düzenli bir biçimde tutulması değerlendirilmektedir.

- Kooperatif veya kantin hizmetlerinin yürütülmesi, revir, hasta kayıt ve ilaç defterlerinin zamanında işlenmesi hususu göz önünde bulundurulmaktadır.

- Özel eğitim okulları ve kurumlarının yönetmelikte belirtilen belge, defter ve dosyaların kuralına uygun olarak tutulması, öğrenci taşıma ve beslenme hizmetlerinin mevzuata uygun yapılması değerlendirilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin f bendi).

Demirbaş. Eğitim deneticileri yaptıkları okul denetiminde Şubat 2001tarihli 2521 sayılı Yönergenin17. Maddesinin f bendine göre şu hususları göz önünde bulundurmaktadırlar.

- A,B, C demirbaş eşya defterlerinin tutulması, demirbaş eşyaların üzerine demirbaş numaralarının yazılması ve bulunduğu bölüme gerekli listenin asılması, demirbaş eşyasının kayıttan düşmesi ve Milli Emlak dairesine gönderilmesi değerlendirilmektedir.

- Kullanılmaya ve çoğaltılmaya özgü araç ve gereçlerin, ilgili defterlere kaydedilmesi ve depo işlemlerinin mevzuat doğrultusunda yapılması, demirbaş eşyasının sayım ve dökümünün zamanında olması ve görevliler arasındaki devir teslim işlemlerinin yapılması göz önünde bulundurulmaktadır. Ayrıca döner sermaye işlerinin de mevzuata göre yürütülmesi değerlendirilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin g bendi).

Bütün bu değerlendirmelerin sonucunda görevli müfettişler tarafından kurum teftiş raporu düzenlenmektedir.

Kurum Teftiş Raporunun Yazılması

Yukarıda da belirtildiği gibi teftiş süresi boyunca okulun ve yönetici görevli müfettiş tarafından gözlemlenerek kurum teftiş raporunu hazırlamaktadır. Kurum teftiş raporunda formdaki bilgilerle kurum teftiş raporundaki başlıklar altında toplanan veriler esas alınarak

değerlendirilmektedir. Yöneticilerin, öğretmenlerin başarı durumları puan ve derce olarak değerlendirilen yönetici ve öğretmenlerin ödüllendirilmesi ile ilgili öneriler, teftişi gerçekleştiren müfettiş tarafından yapılmaktadır(TD: Şubat 2001/2521/18. Maddesinin a ve b bendi).

Kurum gereksinimleri bölümünde ise teftiş sırasında belirlenen personel, araç-gereç, ödenek ve onarım gibi gereksinimleri belirtilmekte ve bunlarla ilgili önerilerde bulunulmaktadır. Kurum teftiş raporuna teftişe katılan bütün müfettiş ve müfettiş yardımcılarının isimleri yazılmakta ve imzalanmaktadır. Kurum teftiş raporundaki başlıklar esas alınarak (değerlendirme hariç) her kurum için teftiş bitiminde iki adet ‘‘Teftiş Tebliği’’ hazırlanmaktadır. Tebliğ, müfettiş ve müfettiş yardımcıları tarafından imzalanarak teftiş defterine yapıştırılmaktadır, diğer tebliğ ise başkanlığa verilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin c, d ve e bendi).

Kurum teftiş raporu ve formları en geç on beş gün içerisinde başkanlığa sunulmaktadır. Başkanlık; kurum teftiş raporunu, yönetici ve öğretmen teftiş formlarının bir örneğini teftiş edilen kuruma, teftiş raporunun diğer bölümlerini ise gereği üzere Milli Eğitim Müdürlüğünün ilgili birimlerine göndermektedirler. Kurum teftiş raporunun bir örneği de başkanlıkta saklanmaktadır. Öğretmen ve yönetici teftiş formlarının diğer örnekleri ise ilgili kişilerin sicil dosyalarına konulmaktadır. Dosyalar sicil hizmetleri bürosuna gönderilmektedir (TD: Şubat 2001/2521/17. Maddesinin f ve g bendi).

Öğretmen Denetimi

Okulda görev yapan öğretmenlerin başarı durumları teftiş yapılarak belirlenmektedir. Müfettişler öğretmenlere teftiş yaparken öğretmen teftiş formu kullanmaktadırlar. Öğretmenlerin teftişinde:

1. Öğretmenin eğitim-öğretimdeki başarı derecesi
2. Olumlu davranışların belirlenmesi
3. Görevini daha iyi yapmaya özendirme
4. Eğitim ve öğretimde birlik sağlayıp rehberlik ve yardımda bulunma

5. Kurumda uygulanan öğretim yöntem ve tekniklerini geliştirmek
6. Öğretim araç – gereç kullanımı ve sağlanmasına yardımcı olmak
7. Öğrenci başarısının bilimsel yöntemlerle ölçülme ve derecelendirilmesine yardım etmek
8. Karşılaştığı sorunların çözümüne yol gösterilmesi
9. Özel eğitim gerektiren öğrencilerine aldığı önlemleri geliştirip, yönlendirmek
10. Sınıf içi ve çevredeki eğitimsel liderlik belirleme gibi özellikleri dikkate alınmaktadır (TD: Şubat 2001/2521/20. Madde).

Öğretmen denetiminde öğretmenin performansının değerlendirilmesi ve öğretmene performansı ile ilgili geribildirim verilmesi öğretmenin kendisine yön vermesine neden olmaktadır. Deneticilerin zorluk çektikleri alanlarda öğretmenlere yardımcı olmaları öğretmen performansının artışına sebep olabilir. Öğretmen kendi alanında kendini ne kadar geliştirirse öğrencilerin eğitim-öğretim performanslarında da artış görülebilir. Mcquarrie ve Wood (1991)'a göre; öğretmen denetimi öğretim uygulamalarını geliştirmek ve öğretmenlerin görev esnasında kazandıkları becerileri geliştirmek ve daha iyi duruma getirmek için yapılmaktadır (akt. Wanzare ve Costa, 2000).

Ders Denetimi

Bu bölümde ders denetiminin amacı, sınıflarda gözlenen hususlar ve ders denetiminin gerçekleştirilmesi konuları ele alınmıştır.

Ders denetimi; öğretmenin performansının incelenmesi, yaptığı çalışmaları, yeterlilikleri, uyguladığı yöntemleri ve öğrencilerin gelişiminin değerlendirilmesi ile gerçekleştirilmektedir. Ders denetimi; eğitim hedeflerine ulaşmak üzere öğretim ve öğrenim etkinliklerinin oluşumunu gözlemek üzere, dershane, laboratuar, atölyelerde yapılabilir (Taymaz, 2005). Ders denetiminin amaçları şöyle sıralanmaktadır:

1. Öğretmenin öğretimdeki başarı derecesi hakkında bilgi edinmek.
2. Öğretmenin özellikle iyi ve ümit verici karakteristiklerini saptamak.

3. Öğretimdeki eksik yönlerini belirlemek, eksikleri giderici önerilerde bulunmak.
4. Görevlerini en iyi şekilde yapmaya özendirip teşvik etmek,
5. Okulda yapılan öğretimde bilgi sağlamak üzere yardımcı olmak,
6. Okulda öğretmenlerin uyguladıkları öğretim metotlarını geliştirmek,
7. Öğretmenlere yapılan yardımlarda denetim programlarına karşı güvenlerini arttırmak,
8. Öğretim araçlarının sağlanması ve uygulamasında yardımcı olmak,
9. Öğrenci başarısının bilimsel yöntemlerle ölçülmesi ve değerlendirilmesine yardım etmek,
10. Öğretmenin karşılaştığı sorunları çözümlemede yol göstermek (RG: 03. 10.1993/21717/62. Madde ve TD: Şubat 2001/2521/5. Maddesinin 2. bendi).

Sınıflarda gözlenen hususlar. Gözlem sonucunda elde edilen veriler hemen kayıtlara geçmelidir. Zaman aşımı gözlem sonucunda verilen kararları veya düşünce şeklini değiştirmektedir. Sınıf gözlemlerinde şu hususlara dikkat edilmektedir (Taymaz, 2005).

1. Fiziksel Durum: Dershane veya laboratuarın temizliği,
2. Organizasyon: Sınıfın tanzimi ve yerleştirme şekli,
3. Planlama: Dersin amaca uygun planlanması,
4. Uygulama: Öğretimin ders planına göre yapılması,
5. Ders Araçları: Yardımcı araçların yerinde kullanılması,
6. Disiplin: Sınıfta öğrencilerin kurallara uymaları,
7. Bireysel Farklılıklar: Öğrencilerin öğretime katılmaları,
8. İlgi Çekme: Konuların anlaşılması, öğrenilmesi,
9. Etkileme: Öğrenci davranışının değişmesi ve
10. Değerlendirme: Gözlem yapılan anın durumunun belirlenmesi.

Ders denetiminin yapılması. Öğretmenin ders denetimi belli kurallara uygun işlemler çerçevesinde yapılmaktadır. Yapılan işlemler şunlardır (TD: Şubat 2001/2521/6. Madde).

1. Denetim planı hazırlanmaktadır.
2. Öğretmen hakkında bilgi sağlanmaktadır.
3. Öğretmenle ön görüşme yapılmaktadır.
4. Ders planı ve hazırlıklarına bakılmaktadır.
5. Öğretmene denetim zamanı duyurulmaktadır.
6. Dershaneye öğretmenle birlikte gidilmektedir.
7. Öğrencilerle tanışma sağlanmaktadır.
8. Uygun bir yere oturulmaktadır.
9. Olumlu bir hava yaratılmaktadır.
10. Sınıfın üyesi gibi davranılmaktadır.
11. Yapılan öğretim izlenmektedir.
12. Planlı gözlem yapılmaktadır.
13. Öğretim etkinliğine katılmaktadır.
14. Ders araçlarının kullanılması gözlenmektedir.
15. Ders veya uygulama sonucu beklenmektedir.
16. Dershaneden birlikte çıkılması gerekmektedir.
17. Ödev ve sınav belgelerine bakılmaktadır.
18. Ders dışı etkinlikler incelenmektedir.
19. Öğretmenle görüşülmektedir.
20. Öğretmen denetim formu doldurulmaktadır.

Denetimde Rehberlik ve Denetimin İlkeleri

Araştırmanın bu bölümde rehberlik ve teftişin amaçları, rehberlik ve teftişin ilkeleri, kurumlarda rehberlik ve teftişin usul ve esasları ile kurumların rehberlik ve teftişinde dikkat edilecek hususlara yer verilmiştir.

Rehberlik ve Teftişin Amacı

Kurumların rehberlik ve teftişi aşağıdaki amaçları gerçekleştirmek için yapılmaktadır (TD: Şubat 2001/2521/5. Madde).

Türk eğitiminin genel amaç ve temel ilklerine uygun olarak, kurum amaçlarının gerçekleştirilmesinde yönetici, öğretmen ve diğer personelin çalışmalarını yönlendirmek,

1. Okulların program ve düzenleyici kurallara uygun çalışıp çalışmadıklarını denetlemek, değerlendirmek, düzeltici ve geliştirici önlemler almak.
2. Okul personelinin görevi başında yetişmelerini sağlamak, çalışmalarını objektif olarak ölçmek ve değerlendirmek,
3. Okul personeli arasında birlik ve dayanışmaya, hizmetin yürütülmesinde, planlama, eşgüdüm ve uygulamaya katkıda bulunmak.
4. Eğitim öğretimle ilgili durumları belirlemek ve çözümüne yardımcı olmak.
5. İnsan gücü, tesis, araç-gereç ve zamanın ekonomik ve verimli kullanılmasını sağlamak,
6. Okulun çevreyle bütünleşmesini, yönetici, öğretmen ve veliler arasında uyumlu ilişkiler kurulmasına katkıda bulunmak,
7. Güdülemeyi ve morali arttırmak; iş doyumu sağlamak, üretim ve verimliliği en üst düzeye çıkarmak amacı ile rehberlik yapılmaktadır.

Okullarda eğitim denetiminde rehberlik eğitim deneticileri dışında okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından da yapılmaktadır. Aşağıda okul ve yöneticiler yönünden ve öğretmenler yönünden yapılan rehberlik konuları ele alınmıştır.

Okul yöneticileri yönünden. Okullarda eğitim deneticileri denetimle beraber okul personeline rehberlik yapmaktadırlar. Eğitimde yapılan rehberlik hizmetleri eğitimin ve personelin gelişimini sağlamaktadır. Denetim ve rehberlik sadece eğitim deneticileri tarafından değil okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından da yapılmalıdır.

Türk eğitim denetiminde okul yöneticileri tarafından yapılan rehberlik TD Şubat 2001 tarihli 2521 sayılı Yönergesinin 5. Maddesinin 1. Bendine göre şu şekilde sıralanabilir.

- Okul bahçesi, oyun alanları ve araçlarıyla diğer tesislerin temizlik, bakım ve onarımı, okulun gerekli eşya ve araçlarla donatılması ve kullanımının sağlanması,

- Yangından korunma ve sivil savunma önlemlerinin alınması ve uygulaması, Atatürk ve şeref köşelerinin hazırlanması, koridorların mevzuata uygun olarak düzenlenmesi,

- Ders araç gereçlerinin sağlanması, araç-gereçleri kullanılması ve korunması, okul ve sınıf kitaplıklarını oluşturması ve öğrencilerin etkin olarak yararlanması,

- İş takvimi, yıllık çalışma programı ve okutulmakta olan derslerin planlarının hazırlanması ve uygulanması, öğrencilere programların ön gördüğü bilgi, becerilerin kazandırılması,

- Eğitim ve öğretim ilgili sorunları belirleme, öğretmenler kurulundaki görüşmelerin ve alınan kararların uygulanması; öğretmenler tarafından eğitim-öğretimle ilgili planlama, uygulamasının yapılması ve öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirmelerinde birlikteliğin sağlanması,

- Personel arasında iş birliğinin sağlanması, sevgi ve saygıya dayalı bir çalışma ortamının oluşturulması, müdür yardımcı, öğretmen ve diğer personeli yetiştirme, çalışmalarını izleme ve objektif değerlendirilmede bulunulması,

- Tören, eğitici kol çalışmaları, sportif etkinlikler, sosyal, kültürel ve ders dışı etkinliklerin planlanması ve uygulanması,

- Okullaşma oranını arttırılması, okul öncesi eğitime özendirmek, öğretim programlarına uygun donatımın sağlanması; defter ve dosyaların tutulması, personel işlemlerinin mevzuata uygun yürütmesi,

- Etkinliklerinin planlı bir biçimde yapılmasını sağlamak, öğrenci başarısızlığının nedenlerinin araştırılması ve çözüm önerilerinin getirilmesi, özel eğitimi gerektiren öğrenciler için gerekli önlemlerin alınması,

- Okulda tutulan defter ve dosyaların mevzuata uygun düzenlenmesi ve tutulması, arşivin düzenli olması, hesap, ayniyat ve döner sermaye işlemlerinin düzenli yapılması ve yürütülmesi,

- Öğrencilerin devem ve devamsızlığının takip edilmesi, öğrenci kayıtları, öğrencilerin başarılarını ölçme ve değerlendirilmesi, devam ve devamsızlıklarının izlenmesi, başarıyı ölçme ve değerlendirme ayrıca sağlık ve beslenme hizmetlerinin planlanması ve yürütmesi,

- Personelin devam ve devamsızlıkları, göreve başlamaları ve ayrılmaları, nöbet ve izinlerinin mevzuata uygun yürütülmesi, gereken kayıt ve belgeleri düzenli tutması,

- Milli Eğitim Vakfı, Koruma Derneği ve Okul Aile Birliği ile uyumlu ve etkili çalışılması, kooperatif ve kantinlerin mevzuata uygun hareket etmesinin sağlamasını,

- Okuldaki verimliliğin arttırması için gerekli araştırmaların yapılması, okul gelişim programı ve projelerin hazırlanması ve uygulanması, okul vizyonu ve misyonun geliştirilmesinin sağlanması göz önünde bulundurulmalıdır.

Öğretmenler yönünden. Öğretmenlerin okulda göstermeleri gereken davranışlar ve yapmaları gereken hususlar TD Şubat 2001 tarihli 2521 sayılı Yönergesinin 5. Maddesinin 2. bendi göre aşağıda belirtilmiştir.

- Sınıfın düzeni, ders hazırlığı, gerekli araç-gereçlerin sınıfta bulundurulması, kütüphane, kitaplık, laboratuar vb bölümleri öğrencilerle birlikte kullanması, yıllık, ünite, günlük ve ders planlarının hazırlanması, derse sürekli hazırlıklı gelme ve planlı çalışılması,

- Derse uygun yöntem ve tekniklerin kullanılması, öğrencilere araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretmeleri, öğrencilere okuma zevk ve alışkanlığını kazandırılması, öğretmenin Türkçeyi etkili ve doğru biçimde kullanması ve öğrencilerine de kullandırması,

- Öğrencilere, programların ön gördüğü bilgi ve beceri geliştirmek, olumlu alışkanlıklar kazandırmak, öğrenci başarısının ölçmesi ve değerlendirmesi, rehberlik yapılması, bireysel farklılıklarının dikkate alınması, etkinliklere yöneltme ve sorumluluk kazandırması,

- Mesleği ve öğrencileri sevme, mesleğe saygı duyma, öğrencilere örnek olma, kılık ve kıyafete uyması, kendini yetiştirmesi, işiyle ilgili eserleri okumak, mevzuatı takip etmesi ve uygulaması,

- Diğer personel ve yönetici ile işbirliği yapması, verilen görevleri yapmaya istekli olması ve örnek davranışlar göstermesi, öğretmenler kurulu, şube ve zümre öğretmenler kuruluyla ilgili toplantılara katılması, görüşlerini açıklaması, karar alıp uygulaması,

- Çevreyi tanıma, çevre olanaklarından yararlanma, velilerle uyumlu ilişkiler kurabilme ve aile eğitimine katkıda bulunmasını, sınıf ve dersiyle ilgili defter ve dosyaların düzenlemesi ve işlenmesi ve değerlendirmesi gerekmektedir.

Rehberlik ve Teftişin İlkeleri

Tebliğler Dergisinin 02. 2001 tarihli 2521 sayılı Yönergenin 6. Madde maddesine göre deneticilerin rehberlik ve denetim ilkeleri aşağıda yer almaktadır.

- Rehberlik ve denetim; kontrol, düzeltme ve geliştirme amaçlı yapılmaktadır ve demokratik bir süreçtir.

- Yetkiden çok etkiyi özendirmeyi, ödülü, işbirliğini içermekte ve eğitim, öğretimin ve yönetimin etkinliklerini ile ilgilidir.

- Okuldaki sorunların belirlenmesi, paylaşılması ve bunlarla ilgili çözüm yollarının aranması, planlama, uygulama, değerlendirmeyi ve gerekirse gelişim planı yapmayı gerektirmektedir.

- Okuldaki sorumlulukların paylaşması ve ilişkilerin gelişimine katkıda bulunmaktadır.

- Yönetici, öğretmen ve diğer personelin meslekteki yeterliğini geliştirmesine yardım etmektedir.

- Bireysel farklılıkları ve çevre koşullarını dikkate almaktadır. Ayrıca Milli eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi ve geliştirilmesine hizmet etmektedir.

- Öğretme ve öğrenme sürecinin geliştirilmesini önem verilmektedir ve bilimsel ve objektif esaslara dayanmaktadır.

- Denetim etkinliklerini değerlendirmekte ve denetim sisteminin gelişimini sağlamaktadır.

- Deneticiler öğretmenlerin için gerekli olan konuları birlikte belirlemekte ve denetim sonunda öğretmenlerle görüşlerini paylaşmaktadır.

- Denetim ve rehberlik açıklığı, güvenirliği ve verimliliği gerektirmektedir.

Okullarda Rehberlik ve Denetimin Usul ve Esasları

Okulların denetiminde aşağıdaki usul ve esaslar göz önünde bulundurulmaktadır. (TD: Şubat 2001/2521/15. Madde)

- Okulların denetimi, denetim grubu veya bir alt grup tarafından yapılmaktadır. Denetim yıllık ve aylık çalışma programları ve yapılan araştırmalara dayalı yürütülmektedir.

- Eğitim-öğretim ve yönetim etkinliklerini, eğitim-öğretim ve yönetimle ilgili sorunların çözümü için yardımcı olma ve iş başında yetiştirme hizmetleri verilmektedir.

- Denetim ve rehberlik öncesinde grup başkanı (grup sorumlusuyla) ve grup üyeleri ile toplantı yapılmaktadır. Toplantıda tutum, davranış, değerlendirme ve gelişmeler hakkında durum belirlenmektedir.

- Okullarda yapılacak olan denetim ve rehberlik çalışmaları ilgililere en az bir hafta öncesinden bildirilmektedir.

- Denetim ve rehberlik çalışmalarının daha rahat yürütülmesi için okul yöneticisi tarafından okulun uygun bir odası verilmektedir. Deneticiler çalışmalarını burada sürdürmektedirler.

- Grup başkanı grup üyelerinin yetişme alanlarına ve katıldıkları hizmet içi etkinlikleri de göz önünde bulundurarak okul çalışmalarının rehberlik ve denetiminde dengeli bir görev dağılımı yapmaktadır.

- Rehberliğe başlamadan önce okul yöneticisinden okulun ve çalışmaların hangi konularla ilgili rehberliğe ihtiyaç olduğuna dair bilgi alınmakta ve çalışmalar göz önünde bulundurulmaktadır.

- Okulların denetim defteri ve geçmiş yıllara ait okul denetim raporları incelenmekte, önceki çalışmalarda görülen başarının devam edip etmediği ve belirlenen eksiklerin tamamlanması için nasıl bir çalışmanın yürütüldüğü kontrol edilmektedir.

- Okul denetimi ile birlikte yönetici, öğretmen ve diğer personelin denetimin yapılması esastır (zorunlu hallerde öğretmen ve yöneticinin denetimi okul denetimi dışında da yapılamaktadır).

- Denetim ve rehberlik sonucunda okula ilişkin iki adet rehberlik tebliği hazırlanmaktadır. Tebliğlerden biri denetim defterine yapıştırılır diğeri başkanlığa sunulmaktadır.

- Denetimle ilgili toplantılar eğitim ve öğretim aksatılmadan yapılmaktadır. Öğretmen sayısı üç veya üçten az olan okulların denetimi en az iki denetici, bir denetici ve yetkili olan denetici yardımcı tarafından yapılmaktadır.

- Aday öğretmenlerinin denetimi en az bir denetici veya yetkili olan iki müfettiş yardımcısı tarafından yapılmaktadır.

- Denetim esnasında üstün başarı gösteren veya yetersiz görünen yönetici ve öğretmenlerin denetimi en az iki denetici tarafından yapılmaktadır. Ayrıca bir denetici ve yetkili olan bir denetici tarafından da denetim yapılabilir.

- Denetim ve rehberlik amacıyla her yıl okul, yönetici, öğretmen ve personelle en az kez görüşme yapılmaktadır. Bunların hiç biri iki yıl üst üste denetimsiz bırakılamaz.

- Aday öğretmenler ve bir önceki denetim esnasında yetersiz veya orta düzeyde değerlendirilen öğretmenlere rehberlik çalışmaları öncelikle yapılması esastır.

Okulların Rehberlik ve Denetiminde Dikkat Edilecek Hususlar

Okulların rehberlik ve teftişi yapılırken TD Şubat 2001 tarihli, 2521 sayılı Kanununun 16. Maddesine göre şu hususlar göz önünde bulundurulmalıdır.

- Okulların özel ve genel amaçları, yönetim süreçleri ve yönetici etkinlikleri, okullardaki sosyal, kültürel, ekonomik vb eğitim politikalarının geliştirilmesi göz önünde bulundurulmaktadır.

- Okulun gelişimini engelleyen unsurların ortadan kaldırılması ve sorunlara yaklaşırken yaralı yöntemlerin kullanılması gerekmektedir.

- Özel yönetmelik ve yönergelerindeki hükümlerin, eğitim-öğretim ve yönetimdeki değişim ve gelişmeler sonucunda uygulanacak olan yöntem ve tekniklerin belirlenmesi gerekmektedir.

- Okuldaki personelin meslek performansının geliştirilmesi, öğrenci sayısı ve düzeyleri, okulun fiziki durumu göz önünde bulundurulmalıdır.

- Okuldaki kaynakların etkili ve verimli kullanılması, çevre ve toplum gereksinimlerini karşılaşmaları göz önünde bulundurulması hususlarına dikkat edilmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığında Denetim Gruplarının Oluşturulması ve Görevleri

Araştırmanın bu bölümünde denetim grubunun oluşumu, denetim grubunun görev alanları ve grup başkanının görevleri üzerine durulmuştur.

Denetim Grubunun Görev Alanları

Denetim grupları, grupça hazırlanan ve onaylanan yıllık ve aylık çalışma programına göre yapılmaktadır (TD: Şubat 2001/2521/7. Madde).

Denetim gruplarının denetiminden sorumlu oldukları yerler aşağıda belirtilmiştir.

- İlköğretim okulları, yetiştirici ve tamamlayıcı sınıflar ve kurslar, özel eğitime muhtaç çocuklar için açılan okul ve sınıflar

- Okul öncesi eğitim kurumlar, uygulama sınıfları, tamamlayıcı sınıf ve kurslar,

- Halk eğitim merkezleri, akşam sanat okulları ve bunlara bağlı kurslar, çıraklık eğitim merkezleri, eğitim araçları ve akşam sanat okulları müdürlükleri,

- Öğretmenevi ve akşam sanat okulları, lokalleri ve sosyal tesisleri,

- Milli eğitim yayınevleri, sağlık eğitim merkezleri, hizmet içi eğitim enstitüleri ve akşam sanat okulları ile Hizmet içi Eğitim Merkezleri,

- Spor ve izcilik okulları, gençlik eğitim tesisleri, öğrencileri yetiştirme ve sınavlara hazırlama kursları, özel öğretim kurumlarına bağlı, dershane ve okullarıyla her türlü özel yaygın eğitim kursları,

- Diyanet işleri başkanlığına bağlı Kur'an kursları, dernek ve vakıflarca açılan ve bakanlığın denetimi ve gözetimi altında bulunan gerçek, tüzel(şirket) kişilere ait öğrenci yurtları,

- Valilikçe denetimi uygun görülen diğer okul ve kurumlarının rehberlik ve denetimlerinden denetim grubu sorumludur.

Denetim Grubunun Oluşumu

Denetim gurubunun oluşumunda TD Şubat 2001 tarihli, 2521 sayılı Yönergenin 9. Maddesine göre aşağıdaki esaslar göz önünde bulundurulmaktadır.

- Gruptaki deneticilerin sayısı, denetim bölgesindeki kurumlar ve kurumlarda görevli olan bireylerin sayıları dikkate alınarak başkanlıkça belirlenmektedir. Deneticiler ve yardımcılarının en az iki yıl görev yapmaktadırlar. Fakat grupların çalışmalarının engelleyici durumlarda ve zorunlu hallerde başkanın önerisi, eğitim müdürünün görüşü ve valinin onayıyla değişiklik yapılmaktadır.

- Denetim grupları kendi içinde alt gruplara ayrılabilirler, alt grubun sorumlusu ise grup başkanı tarafından belirlenmektedir.

- Denetim ve eğitim bölgeleri, eğitim bölgelerinin yerleşim alanları dikkate alınarak oluşturulmaktadır.

Grup Başkanının Görevleri

Okullarda yapılan denetim esnasında kuşkusuz ki grup başkanının görevleri, yaptığı görev dağılımları önemlidir. Grup başkanının görevleri ile ilgili detaylı bilgiler aşağıda yer almaktadır (TD: Şubat 2001/2521/12. Madde).

Grup başkanının görevleri şunlardır;

- Denetim, rehberlik ve işbaşında yetiştirme, inceleme, araştırma ve soruşturma işlemleriyle ilgili grup üyeleri arasında iş bölümü ve işbirliği yapması ve işlerin zamanında, düzenli bir şekilde yürütülmesini sağlamaktadır.

- Başkan; grup çalışmaları ve deneticilerin görevleri esnasında göstermiş oldukları davranışları Haziran ve Aralık ayı içerisinde başkana rapor etmektedirler. Çalıştığı bölgesinin eğitim-öğretimi hakkında, öğretim yılı ortasında ve sonunda grup üyeleriyle birlikte genel durum raporunu hazırlamakta ve başkanlığa sunmaktadır.

- Rehber deneticilerle birlikte müfettiş yardımcıları hakkında altı ayda bir görev başında yetiştirme eğitimi vermektedir. Ayrıca denetici yardımcılarının eğitim sırasındaki değerlendirilmeleriyle ilgili raporları başkanlığa sunmaktadırlar.

- Grup başkanı grubu temsil etmekte ve yönetmektedir. Ayrıca başkanlık görevini aksatmadan rehberlik ve denetim yapmaktadır.

- Başkanlık tarafından gruba denetlemeleri için verilen kurumlarla ilişkin istatistiksel bilgilerle ve bölge onayıyla, yıllık ve aylık çalışma programlarını grup üyeleri ile birlikte hazırlayarak başkanlığa sunulmaktadır.

- Grup başkanının bulunmadığı durumlarda, grup başkanlığını yürütmek üzere grup sorumlusu denetici belirlenmekte ve başkanlığa bildirilmektedir. Denetlenen kurumda yönetici ve öğretmenlerle yapılan

toplantıya başkanlık etmek için görevlendirilmektedir. Ayrıca bu görevi yürütmek için bir denetici ve denetici yardımcısı görevlendirilmektedir.

- Grup başkanı grup üyeleriyle birlikte sorumlu olduğu kurumların eğitim-öğretimini geliştirmeye yönelik inceleme ve araştırma yapmaktadırlar.

- Yönetici ve öğretmen denetim formlarını onaylayarak, kurum denetimi raporlarıyla birlikte başkanlığa sunmaktadırlar.

- Denetim sonucunda eğitim bölgesi veya yerleşim alanı bazında üstün başarılı olarak belirlenen kurumlarla denetim bölgesine giren yönetici ve öğretmenleri ödüllendirmek üzere başkanlığa öneride bulunmaktadırlar.

İlköğretim Müfettişlerince Hazırlanan Teftiş Planı

İlköğretim müfettişlerince hazırlanan teftiş planında; teftiş edilecek kurumlar, kişiler, yer ve zamanı genel hatları ile belirtilmektedir. İlköğretim müfettişlerinin teftiş planlarını hazırlama aşamaları ve kapsamları bakanlık müfettişinin planına benzer şekilde yapılmaktadır.

Uygulama. Okulun amaçlarını gerçekleştirmek için yönetim planında ve eğitim işgörenlerinin öğretim planında önceden saptanmaktadır. Okul yönetmeni uygulayacağı yönetim planında; öğretmenlerin uygulayacakları öğretim planlarında ulaşılacak hedeflerin düzeyleri belirtilmektedir. Bu süreç bilinmediğinde denetimin amaca ulaşması zorlaşmaktadır. Denetimde yönetim ve eğitim planlarının hedeflere ulaşıp ulaşılmadığına bakılmaktadır. Yönetim ve eğitim sürecine ilişkin toplanan bilgiler okulun amacına ne kadar yaklaştığı ve amaçların ne kadar saptandığı belli olmaktadır. Yöneticinin ve eğitim işgörenlerinin karşılaşabileceği engellerin de çözüme kavuşturulması gerekmektedir (Başaran, 2006).

Değerlendirme. Denetim sonunda elde edilen tüm bilgilerin birbirleriyle karşılaştırılması sürecidir. Değerlendirme denetim sürecine genel bir bakıştır. Değerlendirmede en önemli değişken değerlendirmeyi yapanlardır. Değerlendirmeyi yapan kişilerin uzmanlıkları, işgörenlere karşı düşünceleri, görüşleri, inançları, tutumları işgörenleri

değerlendirmede etkili olmaktadır (Başaran, 2006). Değerlendirme önceden belirlenmiş standartlara göre ölçülmesi ve katkısının hesaplanması sürecidir. Standartlar program amaçları, öğretim hedefleri yada performans ölçütleri olarak belirlenmiş olabilmektedir (Aydın, 2005).

Değerlendirme, denetici ve kurum personeline gelişim sağlamaktadır. Denetleneni güdüleme, onunla ilgili kararlara dayanak olma ve edinim etkililiğini kestirmeye yardımcı olmaktadır. Denetlemenin amacı kanıtlamak değil, bireyleri geliştirmektir (Turgut, Bursalıoğlu, akt. Başar, 2000). İyi bir değerlendirme sistemi; değerlendirmeyi, öğretmeyi, bireyin kendisini değerlendirmesini sağlamaktadır. Ayrıca bireyi savunmaya zorlamamalı, kanıtlar aracılığıyla sürekli dönüt sağlaması gerekmektedir (Williams, akt. Başar, 2000). Değerlendirmenin daha geniş bir kavramlaştırma sürecine göre tanımı; belli bir sınıfta neler olduğu, gerçekten ulaşılan öğrenme ürünlerinin keşfedilmesi ve değerlerinin ortaya çıkmasıdır (Sergiovanni, akt. Aydın, 2005). Denetim yapan denetici, gözlem, görüşme, planlama, programlama ve değerlendirme gibi birçok alanda etkinlik göstermektedir (Aydın, 2005).

Denetimde Performans Değerlendirme

Yöneticiler ve deneticiler yaptıkları girişimlerle çalışmalarının sonuçlarını değerlendirme gereği duymaktadırlar. Gerçekleştirilen etkinlikler belirli amaçlara ulaşmak için yapılmaktadır. Değerlendirme, planlı bir etkinliğin sonucunda önceden belirlenmiş amaçlara ulaşıldığı veya ulaşılamadığının ortaya çıkmasını sağlamaktadır (Taymaz, 2005). Değerlendirme en az iki aşamada yapılacak çalışmalarla tamamlanmaktadır. (1) Değerlendirme sonucunda elde edilen verileri gözlem veya diğer teknikleri kullanarak yapılan ölçmelerle elde etmek ve (2) bu verileri işleyip beklenen değer veya normlarla kıyaslanarak karara varılmasıdır (Curtin, akt. Taymaz, 2005).

Çalışmanın bu bölümünde değerlendirme kurulları, müfettişin kendi performansını değerlendirmesi ve öğretmen performansının değerlendirilmesi konuları ele alınacaktır.

Değerlendirme Kurulları. Kurum personeli yöneticileri tarafından değerlendirildikten ve değerlendirilme sicil raporuna işledikten sonra illerde

ve bakanlıklar ile katma bütçeli kurumlarda oluşturulan değerlendirme kurullarından sonra son bir değerlendirme yapılmaktadır. Sicil raporlarının verilmesinden sonra her rapor tek tek incelenmektedir. İncelemeler sonucunda işgören yetersiz bulunursa, gizli yazı ile uyarılmaktadır. İşgören hakkında alınan karar için bir ay içerisinde itirazda bulunabilir. İtiraz sonucunda işgörenin durumu yeniden gözlemlenir, değerlendirilir ve sonunda verilen karar kesindir.

Öğretmen Performansını Değerlendirme

Performans değerlendirme öğretim ve öğrenim durumlarının daha iyi yönetilmesinde temel bir etkiliktir (Aydın, 2005). Değerlendirme öğretmen üzerinde var olan baskılara yenisini eklemek yerine, çalışanların enerjilerini yüzeysel everenden çok temel konulara yönlendirmeyi hedeflemektedir. Performans değerlendirmenin amacı; öğretmenlerin mesleki gelişimlerini sağlayarak öğrencilerin öğrenme olanaklarını arttırmaktadır. Böylelikle hem kurumsal hem de bireysel gelişim sağlanmış olacaktır. Öğretmen performansını değerlendirme amaçları şunlarıdır (Aydın, 2005).

1. Öğretmen mevcut performansı konusunda bilgilendirmek, geri bildirim ve tanınma sağlamak
2. Gerektiğinde performans gelişimi konusunda uyarmak
3. Performans gelişimi konusunda uyarmak, yeni becerileri kazanması için öğretmeni teşvik etmek
4. Okulda ortaya konulan mesleki becerileri değerlendirmek
5. Yardım – destek planı yapmak
6. Güçlü ve geliştirilmeye açık alanlarını belirlemek
7. Daha büyük sorumluluklar için gerekli olanları karşılayabilmesi konusunda yardım etmek
8. Birey ve kurumsal gelişme için yardımda bulunmak

Öğretmen performansının değerlendirilmesi birey ve kurum açısından pek çok açıdan yaralar sağlamaktadır. Bu yararlar şu şekilde sıralanmaktadır (Jones ve Mathias, akt. Aydın, 2005):

1. İşgörenler okulun amaç ve hedeflerini gözden geçirme konusunda teşvik edilir
2. İşlerini ne kadar iyi yaptıkları konusunda geri bildirim elde ederler
3. Bilgi ve yetenekleri bilinir ve kullanılır
4. Güçlü ve gelişmeye açık alanlarını tanımlamaya ve sorunlu alanlarda pratik çözümler geliştirme özendirilir
5. Kısa ve uzun vadeli planları tartışma fırsatlarını elde ederler
6. İstek ve tutkularını gerçekleştirme konusunda destek bulurlar

Rehberlik ve Mesleki Yardım

Gardner'a göre (1980) rehberlik; bireyin içinde bulunduğu ortama uyum sağlaması, problemlerini çözmesi ve olgunlaşması için yapılan yardımdır. Sones ve diğerlerine göre rehberlik; bireyin seçim yapmasın, uyum sağlanmasına ve problemleri çözmesi için yapılan yardımdır (akt. Taymaz, 2005). Denetimde yapılan rehberlik bireyin kendisini ve çevreyi tanımasını, bireysel sorunlarını çözmesi, karar verebilmesi, ortama uyum sağlaması, kendini geliştirmesi ve mutlu olması için yapılan çalışmalardır. Denetici rehberlik süresinde davranışlarına ayrı özen göstermektedir. Bu gibi durumlarda bireyin psikolojisi gözetilmelidir. Denetici birey için en iyi yardımın beklenen yardım, en iyi yöntemin de buna uyan yöntem olduğu unutulmamalıdır (Williams, akt. Başar, 2000). Denetici yardımın girişimini başlatıcı olmalıdır ama bireye fark ettirmemeye çalışmalıdır.

Rehberlik ve yardım görüşlerinde rahat bir ortam yaratılmalıdır. Sorgulama havasından kaçınılmalı, yapılan görüşmeler aceleye getirilmemelidir. Denetici öncelikle karşısındakinin konuşmasına öncelik vermeli, yanlış anlamadan kaçınmaya çalışmalı, bireyi anlayış, sabır ve dikkatle dinlemelidir (Başar, 2000). Okul yöneticisi ve öğretmenlerine yapılabilecek rehberlik çalışmaları şunlardır:

1. Okul amaçlarının iyi anlaşılmasına, benimsenmesine, ulaşılmasının gerekliliğine inanılmasına yardımcı olma

2. Okulda genel, sınıf ve zümre öğretmen toplantılarının amaçlarına uygun yapılmasını sağlama
3. Okulda bulunan personel arasında olumlu ilişkilerin kurulması ve geliştirilmesine katkıda bulunmak
4. Okuldaki yönetici, öğretmen ve uzaman, personeli güdüleme ve morallerini yükseltme
5. Okuldaki görevlilerin karşılaştıkları sorunları ortaya koymalarında çözmelerinde ve karar vermelerinde yardım etmek
6. Okul çalışmalarının çevreye tanıtılmasına, çevrenin katkı ve katılımının sağlamasına yönelik çalışmaları yapma (Taymaz, 2005).

Mesleki yardım ise; gerçekleştirilen denetim sırasında öğretmenlerin başarılarını değerlendirmenin yanı sıra; davranış eksikliğini giderme, yeteneklerini geliştirme, meslek ve çevreye uyum sağlama, eğitim alanında gerçekleşen yenilik ve değişiklikleri tanıtıp onlara mesleki yardımda bulunmaları gerekmektedir (Bolatoğlu, akt. Taymaz, 2005).

Denetimde yapılan mesleki yardımlar, bireyin meslek yaşamında karşılaştığı sorunları çözmesine, beklenen davranışları göstermesine, bir bütün olarak gelişmesi ve başarılı olması için yapılan çalışmalardır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evreni, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizi ele alınmıştır.

Araştırmanın Modeli

Bu araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modeli araştırmalarda var olan bir durumu olduğu gibi betimlemektedir. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Araştırma konusu olay, birey ya da nesne kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır ve değiştirme, etkileme çabası gösterilemez. Önemli olan gözlenip belirlenebilmesidir (Karasar, 2005). Bu araştırmada da Türkiye eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarının Kosova eğitim denetim sisteminde uygulanabilirliğine ilişkin Kosova eğitim deneticilerinin görüşlerinin olduğu gibi ortaya konulması amaçlanmıştır.

Çalışma Gurubu

Araştırmada örneklem alma yoluna gidilmemiştir, tüm evren üzerinde çalışılmıştır. Araştırmanın evrenini Kosova Eğitim Bilim ve Teknoloji Bakanlığına bağlı olarak görev yapmakta olan eğitim deneticileri oluşturmaktadır. Kosova'da sekiz bölgede görev yapmakta olan 90 eğitim deneticisinin tamamı araştırma kapsamına dahil edilmiştir. Eğitim deneticilerinden 15 kişi türlü sebeplerden dolayı araştırmaya katılmak istemeyerek anketleri aynı gün teslim etmişlerdir. Bu nedenle araştırma 75 eğitim deneticisi ile yürütülmüştür.

Katılımcıların 19'u kadın, 56'sı erkektir. 24 katılımcı 45 yaş ve altında, 31 katılımcı 46–55 yaşları arasında ve 20 katılımcı ise 55 yaş ve üzerindedir. Araştırmaya başkent Priştine'den 14, Prizren'den 11, İpek'ten 10, Cakova'dan 10, Mitrovica'dan 10, Gilan'dan 9, Mamuşa'dan 5 ve Ferizay'dan

6 eğitim deneticisi katılmıştır. Bunun yanında 16 denetici 1–3 yıl arası kıdeme sahipken, 35 denetici 4-6 yıl ve 24 denetici ise 7 yıl ve üzeri kıdeme sahiptir.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Türkiye Eğitim Denetimi Sistemi'nin Kosova'da uygulanabilirliğini test etmek üzere Likert tipi bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçme aracı dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgilerle ilgili ifadeler; ikinci bölümde Türkiye Eğitim Denetim Sistemi'nin amacı, üçüncü bölümde Türk Eğitim Denetim Sistemi'nin yapısı ve dördüncü bölümde Türk Eğitim Denetim Sistemi'nin sürecine ilişkin ifadeler yer almaktadır. Katılımcılardan her bir ifadeyi benimseme ve kendi ülkeleri için uygulanabilir bulma durumlarını belirtmeleri istenmiştir. 5'li likert tipi ölçme aracının benimseme boyutunda 1= kesinlikle benimsemiyorum, 2= benimsemiyorum, 3= kısmen benimsiyorum, 4= benimsiyorum ve 5= tamamen benimsiyorum biçiminde puanlanmaktadır. Uygulama boyutunda ise 1= kesinlikle uygulanamaz, 2= uygulanamaz, 3= kısmen uygulanabilir, 4= uygulanabilir ve 5= tamamen uygulanabilir biçiminde puanlanmaktadır.

Aracın geliştirilmesi sürecinde öncelikle literatür taraması yapılarak; Türkiye eğitim denetimi alt sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarına ilişkin bir taslak oluşturulmuştur. Taslak uzman görüşüne sunulmuş ve uzmanlardan gelen öneriler doğrultusunda gerekli düzenlemeler yapılmıştır[*]. Anket Kosova'daki eğitim deneticilerine hem Türkçe hem de Arnavut'ça uygulandığı için, anket bir dil uzmanı tarafından Arnavutçaya çevrilmiştir. Anketin nihai Türkçe ve Arnavutça formları EK I ve EK II'de görülebilir.

Araştırmanın evreninde bulunan katılımcı sayısının az olmasından dolayı bağımsız bir ön uygulama yapılamamış geçerlik ve güvenirlik çalışmaları ana uygulama verileri üzerinde yürütülmüştür.

---

[*] Anket taslağı için görüşü alınan uzmanlar; Prof. Dr. Ali Balcı, Prof. Dr. İnayet Aydın, Prof. Dr. Kasım Karakütük, Prof. Dr. Yasemin Kepenekçi, Doç. Dr. Şakir Çınkır, Yrd. Doç. Dr. Mehmet Bilir, Arş. Gör. Uğur Akın, Arş. Gör. Çetin Erdoğan, Arş. Gör. Saadet Kuru Çetin ve Arş. Gör. Nihan Demirkasımoğlu'dur.

Ölçme aracının geçerlik çalışmaları için Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA) kullanılmıştır. Verilerin AFA'ya uygunluğu Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) örneklem uygunluğu testi ve Bartlett küresellik testi ile sınanmıştır. KMO değerinin .60'ın üzerinde, Bartlett küresellik testinin ise anlamlı olması verilerin AFA'ya uygun olduğunu göstermektedir (Büyüköztürk, 2006, 126). Ölçme arcında bulunan amaç, yapı ve süreç boyutları AFA'ya tabi tutularak tek boyutlulukları test edilmiştir. Maddelerin ölçme aracında tutulması için faktör yük değeri kesme noktası .30 olarak benimsenmiştir. Güvenirlik çalışmaları için de Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Madde toplam korelasyonları için de kesme noktası .30 olarak alınmıştır.

Denetimin Amacı boyutunda 18 madde bulunmaktadır. Bu boyut için KMO değeri .749 Barttlet testi sonucu ise anlamlıdır. AFA sonucunda 18 maddenin tek boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür. Tek boyutlu bu yapı toplam varyansın % 45,12'sini açıklamaktadır. Boyutun Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .914 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Çizelge 3'te verilmiştir.

Çizelge 3. Denetimin Amacı Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonları

	Madde	**FYD**	**MTK**
1	Okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi	.812	.697
2	Okulun eğitim öğretim durumunun saptanması	.832	.702
3	Okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz)Teftiş Kurulu Başkanlığına rapor edilmesi	.745	.612
4	Okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi	.835	.722
5	Eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması	.826	.701
6	Okulun amaçları doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilme durumunun saptanması	.527	.437
7	Okulların eğitim ile ilgili gelişmelerinin takibinin sağlanması	.607	.515

Çizelge 3'ün devamı

	Madde	**FYD**	**MTK**
8	Rehberlik yapılarak okulda birimler ve bireyler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi	.590	.489
9	Okul personelinin motivasyonunun sağlanması	.688	.675
10	Okuldaki kaynakların etkili kullanılmasının sağlanması	.675	.663
11	Okuldaki öğretim sonuçlarının objektif olarak değerlendirilmesi	.575	.470
12	Okuldaki öğretmenlerin alandaki yeterliliğinin değerlendirilmesi	.622	.498
13	Okuldaki donanım ihtiyacının saptanması	.677	.651
14	Öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi	.498	.522
15	Okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi	.682	.705
16	Öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi	.656	.688
17	Okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması	.660	.696
18	Yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması	.394	.447
Açıklanan Varyans: % 45,12			
Cronbach's Alpha: .914			

Çizelge 3'te de görüldüğü gibi maddelerin faktör yük değerleri .835 ile .394 arasında değişmektedir. Madde toplam korelasyonları ise .722 ile .437 arasında değişmektedir. Buna göre Denetimin Amacı Boyutu 18 madde ile tek boyutlu bir yapı göstermektedir.

Denetimin Yapısı boyutunda 13 madde bulunmaktadır. Bu boyut için KMO değeri .683 Barttlet testi sonucu ise anlamlıdır. AFA sonucunda 13 maddenin tek boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür. Tek boyutlu bu yapı toplam varyansın % 44,95'ini açıklamaktadır. Boyutun Cronbach alfa iç

tutarlık katsayısı .881 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Çizelge 4'te verilmiştir.

Çizelge 4. Denetimin Yapısı Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonları

	Madde	**FYD**	**MTK**
1	Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakana bağlı olması	.749	.634
2	Müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olması	.740	.605
4	Müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi	.651	.544
5	Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması	.405	.338
6	Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması	.435	.378
7	Bakanlık müfettişliği yardımcılığı için üç yıl yetiştirme döneminin bulunması	.457	.389
8	Müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması	.656	.620
9	Müfettişlikten başmüfettişliğe geçişte beş yıl çalışma süresinin bulunması	.488	.395
10	Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun aranması	.780	.752
11	Teftiş Kurulu bünyesinde müfettişlerin yaptıkları çalışmaları (denetim, inceleme, soruşturma raporları) incelemek üzere başmüfettişler ve müfettişler arasında makam onayı ile bir inceleme kurulu oluşturulması	.803	.744
12	Müfettişlikten ayrılanların tekrar müfettişliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifiyle üçlü kararname(Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı) ile atamalarının yapılması	.797	.751

Çizelge 4'ün devamı

	Madde	FYD	MTK
13	Müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların üçlü kararname ile yapılması	.882	.848
Açıklanan Varyans: % 44,95 Cronbach's Alpha: .881			

Çizelge 4'te de görüldüğü gibi maddelerin faktör yük değerleri .882 ile .405 arasında değişmektedir. Madde toplam korelasyonları ise .848 ile .338 arasında değişmektedir. Buna göre Denetimin Yapısı Boyutu 13 madde ile tek boyutlu bir yapı göstermektedir.

Denetim Süreci boyutunda 52 madde bulunmaktadır. Bu boyut için SPSS korelasyon matrisini pozitif olarak tanımlayamadığı için KMO değeri Barttlet küresellik testi sonuçları hesaplanamamıştır. Bu durum katılımcı sayısının AFA için yeterli olmamasından kaynaklanmaktadır. Çünkü AFA'da madde sayısının en az birkaç katı bir örneklem büyüklüğü gerektiği belirtilmektedir (Tabachnick ve Fidel, 2007, 613). Oysa belirtildiği gibi bu araştırmada evren 90 kişiden oluşmaktadır ve AFA için yeterli sayıya ulaşma olanağı yoktur. Bu kısıt nedeniyle AFA'ya örneklem yeterliği testleri olmadan devam edilmiştir. AFA sonucunda 52 maddenin tek boyutlu bir yapı gösterdiği görülmüştür. Tek boyutlu bu yapı toplam varyansın % 49,29'unu açıklamaktadır. Boyutun Cronbach alfa iç tutarlık katsayısı .897 olarak hesaplanmıştır. Maddelerin faktör yük değerleri ve madde toplam korelasyonları Çizelge 5'te verilmiştir.

Çizelge 5. Denetim Süreci Boyutundaki Maddelerin Faktör Yük Değerleri ve Madde Toplam Korelasyonları

	Madde	FYD	MTK
1	Sadece Bakanlık makamınca ve kurul başkanlığınca verilen görevlerin yerine getirilmesi	.816	.747
2	Denetimin, öğretim yılı başında ve sonunda en az iki kez ve gerektiğinde öğretim yılı içerisinde yapılması	.586	.512

Çizelge 5'in devamı

	Madde	**FYD**	**MTK**
3	Yönetici ve öğretmenlerin kusurlu davranışlarının müfettişler tarafından incelenmesi ve soruşturulması	.831	.768
4	Müfettişlerin soruşturmalarda objektif davranması	.696	.658
5	Müfettişlerin suç duyurusunda bulunulan personelin savunmasını alması	.411	.441
6	Soruşturmada diğer tanıkların ifadelerinin alınması	.490	.532
7	Soruşturma raporunda sanığın lehinde veya aleyhindeki bütün delillerin toplanması	.475	.487
8	Soruşturma sonucunda Disiplin Soruşturması Raporunu düzenlemesi	.397	.446
9	Müfettişlerin denetimde kişisel ilişkilerden çok mesleki ilişkiler değerlendirmesi	.667	.649
10	Sınıfta gerekli olan etkinlik ve ilgili köşelerin hazırlanmasının değerlendirilmesi	.503	.478
11	Sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması	.353	.359
12	Yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi	.390	.357
13	Yönetici tarafından sınıfta ve diğer bölümlerde mevzuata uygun donanım ve düzenlemeyi sağlama durumuna bakılması	.620	.597
14	Yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması	.570	.540
15	Ders, spor ve sosyal etkinliklerde kullanılacak araçların sağlanma durumun a bakılması	.451	.409
16	Laboratuar, atölye, teknoloji derslikleri gibi dersliklerin oluşturulmasının saptanması	.498	.448

Çizelge 5'in devamı

	Madde	FYD	MTK
17	Yönetici tarafından törenlerde sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ders dışı etkinlikleri planlama ve yürütme durumuna bakılması	.466	.418
18	Yöneticinin rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütülmesini sağlama durumunun incelenmesi	.471	.470
19	Yönetici ve öğretmenin öğrenci başarısızlığının nedenini araştırması ve çözüm yolu üretmelerinin değerlendirilmesi	.654	.630
20	Yöneticinin velileri okulöncesi eğitime özendirmesi ve okulöncesi eğitimin gelişimini sağlama durumunun değerlendirilmesi	.725	.684
21	Okulda tutulması gereken defter ve dosya kayıtlarının usulüne uygun düzenleyip arşivlendirilmesinin incelenmesi	.851	.797
22	Öğrencilerin; kayıt, nakil, izin, rapor, not çizelgesi, karne vb. işleri yürütmesinin incelenmesi	.782	.724
23	Demirbaş alımı, kayıt, sayım, devir-teslim işlerinin mevzuata uygun yürütülmesinin saptanması	.452	.379
24	Eğitim, öğretim ve yönetim görevlerini tüzük, yönerge, genelge ve programa uygun olarak yürütülme durumuna bakılması	.410	.361
25	Yöneticinin okulda demokratik ve uyumlu bir ortam sağlama durumunun değerlendirilmesi	.738	.697
26	Yöneticinin öğretmenlerin derslerini ve diğer etkinliklerini değerlendirme durumunun saptanması	.753	.707
27	Yöneticinin öğretmenlere rehberlik yapma ve motivasyon sağlama durumunun değerlendirilmesi	.898	.840
28	Hizmet içi eğitim ihtiyacı bildiren öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesini sağlamasına bakılması	.428	.374
29	Yöneticinin okul kültürünü geliştirme, misyonunu yerine getirmesi ve vizyonunu oluşturmasının değerlendirilmesi	.898	.866

Çizelge 5'in devamı

	Madde	FYD	MTK
30	Yönetici ve öğretmenlerin eğitim ve öğretimle ilgili sorunları belirleme durumunun saptanması	.817	.783
31	Öğretmenlerin; planlama, uygulama, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde birlik sağlamasının değerlendirilmesi	.911	.872
32	Öğretmen tarafından sınıfta gerekli araç, gereç ve materyalleri bulundurma durumunun incelenmesi	.735	.721
33	Yönetici ve öğretmenlerin çevreyi tanıma ve koruma durumuna bakılması	.627	.631
34	Yönetici ve öğretmenlerin velileri tanıması ve uyumlu ilişki kurma durumunun değerlendirilmesi	.498	.434
35	Yönetici ve öğretmenin eğitimle ilgili eserleri okuması, kendini yetiştirmesine bakılması	.710	.661
36	Yönetici ve öğretmenin mesleğinin gerektirdiği ilke ve kurallara uyma durumunun saptanması	.789	.765
37	Yöneticinin okulun fiziksel yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izni alma durumuna bakılması	.624	.543
38	Denetimden önce müfettişin öğretmenle görüşmesi	.809	.786
39	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarının durumuna bakılması	.909	.847
40	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi	.866	.800
41	Ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması	.724	.661
42	Öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi	.874	.806
43	Öğretmenin öğrencileri araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretme durumunun saptanması	.777	.707
44	Öğrencilere sorumluluk ve güven duygusu kazandırması durumuna bakılması	.884	.809

Çizelge 5'in devamı

	Madde	**FYD**	**MTK**
45	Özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgili etkinlikleri yürütme düzeyinin saptanması	.884	.809
46	Öğretmenin okuttuğu dersle ilgili defter, dosya ve kayıtlarının değerlendirilmesi	.849	.787
47	Öğretmenlerin toplantılara katılıp karar alma ve uygulama durumunun saptanması	.782	.714
48	Müfettişin ders sonunda öğretmenle görüşmesi	.891	.840
49	Ders denetiminde öğrencilerin ders içi etkinliklerinin öğretmenle birlikte değerlendirilmesi	.884	.829
50	Denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması	**.095**	**.059**
51	Okuldaki denetim sonunda zümre toplantılarının yapılması	.935	.880
52	Müfettişin öğretmene rehberlik yapması	.918	.862
Açıklanan Varyans: % 49,29 Cronbach's Alpha: .897			

Çizelge 5'te de görüldüğü gibi 50. maddenin faktör yük değeri kesme değeri olan .30'un oldukça altındadır. Aynı maddenin madde toplam korelasyonu da kesme değerinin oldukça altındadır. Bu istatistiksel olarak maddenin ölçeğe yeterince katkı sağlamadığını göstermektedir. Madde "Denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması" biçiminde ifade edilmiştir. Denetim süreci açısından düşünüldüğünde bu safha denetimin önemli ayaklarından birini oluşturmaktadır. Türkiye'deki denetim sisteminin böylesine önemli bir safhasının veri toplama aracından çıkarılmasının eksik bir ölçüm yapmaya neden olacağı düşünüldüğünden bu maddenin ölçme aracında kalması benimsenmiştir.

50. madde dışındaki maddelerin faktör yük değerleri .935 ile .353 arasında değişmektedir. Aynı maddeler için madde toplam korelasyonları ise .880 ile .357 arasında değişmektedir. Buna göre 50. madde araştırmacı inisiyatifiyle ölçme aracında tutulmuş ve aracın 52 maddeden oluşan tek boyutlu bir yapı gösterdiğine karar verilmiştir.

Verilerin Toplanması

Veriler araştırmacı tarafından toplanmıştır. Araştırmacı ölçme aracını Kosova'daki 8 bölgede bulunan eğitim deneticilerine bizzat dağıtmış, sonrasında tekrar toplamıştır. Eğitim Müdürlüklerinde ve Eğitim Bakanlığında çalışan deneticilerden ölçeğin uygulanabilmesi için sözlü olarak izin alınmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada toplanan verilerin çözümlemesinde SPSS paket programından yararlanılmıştır. Verilerin çözümlemesinde; frekans, aritmetik ortalama, standart sapma ve çeşitli fark testleri kullanılmıştır. Demografik bilgilerin betimlenmesinde frekans; deneticilerin görüşlerinin betimlenmesinde aritmetik ortalama ve standart sapma; cinsiyet, yaş, bölge ve kıdeme göre denetici görüşleri arasında anlamlı fark olup olmadığının test edilmesi için ise Kruskal Wallis H ve Mann Whitney U testleri kullanılmıştır. Deneticilerin benimseme ve uygulanabilir bulma boyutlarındaki görüşlerinin değerlendirilmesinde şu aralıklar kullanılmıştır: 1-1,79= kesinlikle benimsemiyorum / kesinlikle uygulanamaz; 1,80-2.59= benimsemiyorum / uygulanamaz; 2,60-3,39= kısmen benimsiyorum / kısmen uygulanabilir; 3,40-4,19= benimsiyorum / uygulanabilir ve 4,20-5.00= tamamen benimsiyorum / tamamen uygulanabilir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde öncelikle katılımcıların Türkiye denetim sistemini Denetimin Amacı, Denetimin Yapısı ve Denetim Süreci boyutlarında benimseme ve Kosova'da uygulanabilir bulma durumlarına ilişkin görüşleri betimlenmiştir. Sonrasında bu görüşlerin cinsiyet, yaş, kıdem ve bölgeye göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular sunulmuş ve tartışılmıştır.

Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Amaçlarını Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kosova eğitim deneticilerinin Denetimin Amacı boyutunun benimseme kısmına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 6'da verilmiştir.

Çizelge 6. Denetimin Amacı Boyutunun Benimsenmesine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi	4.91	0.41
2	Okulun eğitim öğretim durumunun saptanması	4.85	0.51
3	Okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz)Teftiş Kurulu Başkanlığına rapor edilmesi	4.91	0.34
4	Okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi	4.93	0.38
5	Eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması	4.89	0.45
6	Okulun amaçları doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilme durumunun saptanması	4.80	0.43
7	Okulların eğitim ile ilgili gelişmelerinin takibinin sağlanması	4.55	0.60

Çizelge 6'nın devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
8	Rehberlik yapılarak okulda birimler ve bireyler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi	4.73	0.60
9	Okul personelinin motivasyonunun sağlanması	4.48	0.64
10	Okuldaki kaynakların etkili kullanılmasının sağlanması	4.37	0.75
11	Okuldaki öğretim sonuçlarının objektif olarak değerlendirilmesi	4.67	0.68
12	Okuldaki öğretmenlerin alandaki yeterliliğinin değerlendirilmesi	4.69	0.64
13	Okuldaki donanım ihtiyacının saptanması	4.40	0.79
14	Öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi	4.16	0.66
15	Okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi	4.32	0.74
16	Öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi	4.03	0.85
17	Okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması	3.99	0.83
18	Yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması	4.28	0.84
	Boyut Ortalaması	**4,55**	

Çizelge 6'da görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sisteminin amaçlarını tamamen benimsemektedir ($\overline{X}$ = 4,55 [4,20-5,00= tamamen benimsiyorum]). Katılımcıların Türkiye eğitim denetimi sisteminde en çok benimsedikleri amaç, okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi olmuştur ($\overline{X}$ = 4,93). Ayrıca, okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi ($\overline{X}$ = 4,91), okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz) Teftiş Kurulu Başkanlığı'na rapor edilmesi ($\overline{X}$ = 4,91), eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin

okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması ($\overline{X}$ = 4,89) ve okulun eğitim öğretim durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,85) Kosovalı deneticilerin tamamen benimsedikleri amaçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim deneticilerinin en az benimsedikleri amaç ise okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması ($\overline{X}$ = 3,99) olmuştur. Öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,03); öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,16); yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması ($\overline{X}$ = 4,28) ve okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,32) en az benimsenen amaçlar olarak öne çıkmıştır.

Türk Eğitim Denetim Sisteminin amaç boyutunun Kosova eğitim deneticileri tarafından yüksek düzeyde benimsenebilir olduğu görülmektedir. Bulgularda en az benimsenen maddelerin ortalamalarının da düşük olmadığı ve bu maddelerin de benimsenebilir olduğu görülmektedir.

Kuşkusuz ki denetimin amacı başta eğitim-öğretimi geliştirmek, okulun daha iyi bir yapıya kavuşmasını sağlamak, öğretmenlere destek olmak, öğrencilerin gelişimini sağlamaktır. Deneticilerin ise en büyük amacı öğretmenleri kendi kendini yönetebilir hale gelebilmeleri için yardımda bulunmaktır (Wanzare ve Costa, 2000).

Kosova eğitim deneticilerinin Türk Eğitim Denetim Sisteminin Amaçlarını uygulanabilir bulma durumuyla ilgili bulguların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 7'de verilmiştir.

Çizelge 7. Denetimin Amacı Boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi	4,92	0,27
2	Okulun eğitim öğretim durumunun saptanması	4,88	0,43

Çizelge 7'nin devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
3	Okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz)Teftiş Kurulu Başkanlığına rapor edilmesi	4,84	0,49
4	Okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi	4,88	0,37
5	Eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması	4,89	0,35
6	Okulun amaçları doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilme durumunun saptanması	4,80	0,46
7	Okulların eğitim ile ilgili gelişmelerinin takibinin sağlanması	4,51	0,55
8	Rehberlik yapılarak okulda birimler ve bireyler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi	4,61	0,61
9	Okul personelinin motivasyonunun sağlanması	4,52	0,66
10	Okuldaki kaynakların etkili kullanılmasının sağlanması	4,45	0,76
11	Okuldaki öğretim sonuçlarının objektif olarak değerlendirilmesi	4,59	0,72
12	Okuldaki öğretmenlerin alandaki yeterliliğinin değerlendirilmesi	4,72	0,53
13	Okuldaki donanım ihtiyacının saptanması	4,52	0,68
14	Öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi	4,23	0,65
15	Okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi	4,39	0,63
16	Öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi	4,11	0,86
17	Okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması	4,09	0,86
18	Yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması	4,29	0,91
	Boyut Ortalaması	**4,57**	

Çizelge 7'de görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sisteminin amaçlarını tamamen uygulanabilir bulmaktadır ($\overline{X}$ = 4,57 [4,20-5,00= tamamen uygulanabilir]). Katılımcıların en çok uygulanabilir buldukları amaç, okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi olmuştur ($\overline{X}$ = 4,92). Bunun yanında katılımcılar, eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması ($\overline{X}$ = 4,89), okulun eğitim öğretim durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,88), okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi ($\overline{X}$ = 4,88) ve okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz) Teftiş Kurulu Başkanlığına rapor edilmesini ($\overline{X}$ = 4,84) tamamen uygulanabilir buldukları amaçlar olarak belirtmişlerdir. Katılımcıların az uygulanabilir buldukları amaçlarsa; okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması ($\overline{X}$ = 4,09), öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,11), öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,23), yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması ($\overline{X}$ = 4,29) ve okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi ($\overline{X}$ = 4,39) olarak karşımıza çıkmıştır.

Türk Eğitim Denetim Sisteminin amaç boyutunun Kosova eğitim deneticileri tarafından tamamen uygulanabilir bulunduğu görülmektedir. Bulgularda amaç boyutunun tamamen benimsenebilir ve tamamen uygulanabilir maddeleri ile daha az benimsenen ve uygulanabilir bulunan maddeleri birbirine paraleldir.

Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Yapısını Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kosova eğitim deneticilerinin Denetimin Yapı boyutunun benimseme kısmına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 8'de verilmiştir.

Çizelge 8. Denetimin Yapısı Boyutunun Benimsenmesine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakana bağlı olması	4.87	0.53
2	Müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olması	4.83	0.62
3	Müfettişlerin yaptıkları inceleme, soruşturma ve araştırmaların Kurul Başkanlığına rapor edilmesi	4.83	0.48
4	Müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi	4.91	0.41
5	Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması	4.64	0.63
6	Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması	3.93	0.96
7	Bakanlık müfettişliği yardımcılığı için üç yıl yetiştirme döneminin bulunması	4.35	0.89
8	Müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması	3.89	0.98
9	Müfettişlikten başmüfettişliğe geçişte beş yıl çalışma süresinin bulunması	4.36	0.71
10	Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun aranması	3.92	0.87
11	Teftiş Kurulu bünyesinde müfettişlerin yaptıkları çalışmaları (denetim, inceleme, soruşturma raporları) incelemek üzere başmüfettişler ve müfettişler arasında makam onayı ile bir inceleme kurulu oluşturulması	4.24	0.80
12	Müfettişlikten ayrılanların tekrar müfettişliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifiyle üçlü kararname(Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı) ile atamalarının yapılması	4.23	0.85

Çizelge 8'in devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
13	Müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların üçlü kararname ile yapılması	4.23	0.92
	Boyut Ortalaması	**4,40**	

Çizelge 8'de görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sisteminin yapısını da tamamen benimsemektedir ($\overline{X}$ = 4,40 [4,20-5,00= tamamen benimsiyorum]). Katılımcıların Türkiye eğitim denetimi sisteminin yapısına ilişkin en çok benimsedikleri madde, müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi ($\overline{X}$ = 4,91) maddesidir. Bunun yanında, Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nın Bakana bağlı olması ($\overline{X}$ = 4,87), müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olması ($\overline{X}$ = 4,83), müfettişlerin yaptıkları inceleme, soruşturma ve araştırmaların Kurul Başkanlığına rapor edilmesi ($\overline{X}$ = 4,83) ve Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması ($\overline{X}$ = 4,64) denetimin yapısı boyutunda tamamen benimsenen maddeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Eğitim deneticilerinin yapı boyutunda en az benimsedikleri madde ise müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması ($\overline{X}$ = 3,89) olmuştur. Ayrıca müfettişler, Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun aranması ($\overline{X}$ = 3,92); Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması ($\overline{X}$ = 3,93); müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların atamalarının üçlü kararname ile yapılması ($\overline{X}$ = 4,23) ve müfettişlikten ayrılanların tekrar müfettişliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifiyle üçlü kararname (Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı) ile

atamalarının yapılması ($\overline{X}$ = 4,23) maddelerini görece daha az benimsemektedir.

Yüksek düzeyde benimsenebilir bulunan maddeler arasında en fazla deneticilerin özerkliği ile ilgili maddelerin yer aldığı görülmektedir. Deneticiliğe geçişte ise seçme sınavlarının yapılması daha az benimsenen maddeler olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kosova'da savaş sonrası dönemde eğitimcilere ve eğitim deneticilerine ihtiyaç vardı. Bu durumda eğitim deneticileri koşulsuz olarak görev başına getirilmişlerdir. Daha önce görev yapmış olan deneticiler ise görevlerine devam etmişlerdir. Göreve başlayan yeni eğitim deneticileri ise her hangi bir sınava tabi tutulmamaktadırlar.

Kosova eğitim deneticilerinin Denetimin Yapı boyutunun uygulanabilir bulma kısmına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 9'da verilmiştir.

Çizelge 9. Denetimin Yapısı Boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakana bağlı olması	4,93	0,30
2	Müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olması	4,95	0,28
3	Müfettişlerin yaptıkları inceleme, soruşturma ve araştırmaların Kurul Başkanlığına rapor edilmesi	4,87	0,41
4	Müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi	4,91	0,41
5	Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması	4,35	0,99
6	Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması	3,72	1,10

Çizelge 9'un devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
7	Bakanlık müfettişliği yardımcılığı için üç yıl yetiştirme döneminin bulunması	3,96	1,13
8	Müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması	3,53	1,09
9	Müfettişlikten başmüfettişliğe geçişte beş yıl çalışma süresinin bulunması	4,00	1,05
10	Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun aranması	3,57	1,03
11	Teftiş Kurulu bünyesinde müfettişlerin yaptıkları çalışmaları (denetim, inceleme, soruşturma raporları) incelemek üzere başmüfettişler ve müfettişler arasında makam onayı ile bir inceleme kurulu oluşturulması	3,84	1,01
12	Müfettişlikten ayrılanların tekrar müfettişliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifiyle üçlü kararname(Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı) ile atamalarının yapılması	3,85	1,09
13	Müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların üçlü kararname ile yapılması	3,80	1,12
	Boyut Ortalaması	**4,18**	

Çizelge 9'da görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sisteminin yapısını uygulanabilir bulmaktadır. ($\overline{X}$ = 4,18 [3,40-4,19= uygulanabilir]). Yapıya ilişkin tamamen uygulanabilir bulunan madde, müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olmasıdır ($\overline{X}$ = 4,95). Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakana bağlı olması ($\overline{X}$ = 4,93), müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi ($\overline{X}$ = 4,91), müfettişlerin yaptıkları inceleme, soruşturma ve araştırmaların Kurul Başkanlığına rapor edilmesi ($\overline{X}$ = 4,87) ve Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi

resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması ($\overline{X}$ = 4,35) yapıya ilişkin en uygulanabilir bulunan diğer maddelerdir. En az uygulanabilir bulunan maddeler ise müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması ($\overline{X}$ = 3,53), Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun aranması ($\overline{X}$ = 3,57), Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması ($\overline{X}$ = 3,72), müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların üçlü kararname ile yapılması ($\overline{X}$ = 3,80) ve Teftiş Kurulu bünyesinde müfettişlerin yaptıkları çalışmaları (denetim, inceleme, soruşturma raporları) incelemek üzere başmüfettişler ve müfettişler arasında makam onayı ile bir inceleme kurulu oluşturulması ($\overline{X}$ = 3,84) maddeleri olmuştur.

Denetimin yapı boyutunun tamamen uygulanabilir bulunan maddeleri eğitimin yapı boyutunun benimsenmesi maddeleri ile paraleldir. Eğitim sisteminin amaç boyutunun benimsenebilirlik ve uygulanabilirlik durumunda da ‘‘inceleme ve soruşturma’’ konuları daha az benimsenebilir ve uygulanabilir bulunmuştur. Halbuki Akbaba ve Kurtbeyoğlu’nun (2010) yaptıkları bir araştırmaya göre; Türkiye’de ki eğitim deneticilerinin bilerek ve isteyerek araştırma ve soruşturma gruplarının birinde görev alabilecekleri belirtilmiştir. Bu konuda 60 deneticiden üçte ikisinin olumlu görüş belirttiği bu hususta da örgüt kültürüne olumlu katkı sağlayacağı görüşüne sahiptirler.

Oğuz’un (2010) yaptığı bir araştırma da ise; ilköğretimdeki eğitim deneticilerinin en büyük yapısal sorunlarının ‘‘eğitim deneticisi ve bakanlık deneticisi’’ olarak iki farklı denetim biriminden oluşmasıdır. Ayrıca deneticilerin rehberlik görevlerine daha çok zaman ayırmaları gerektiği deneticiler tarafından belirtilen sorunların başında geldiğini belirtmiştir.

Kosova Eğitim Deneticilerinin Türkiye Eğitim Denetimi Sistemi Sürecini Benimseme ve Uygulanabilir Bulma Durumlarına İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Kosova’da görev yapmakta olan eğitim deneticilerinin Denetim Süreci boyutunun benimseme kısmına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 10’da sunulmuştur.

Çizelge 10. Denetim Süreci Boyutunun Benimsenmesine İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Sadece Bakanlık makamınca ve kurul başkanlığınca verilen görevlerin yerine getirilmesi	4.77	0.56
2	Denetimin, öğretim yılı başında ve sonunda en az iki kez ve gerektiğinde öğretim yılı içerisinde yapılması	4.71	0.77
3	Yönetici ve öğretmenlerin kusurlu davranışlarının müfettişler tarafından incelenmesi ve soruşturulması	4.85	0.46
4	Müfettişlerin soruşturmalarda objektif davranması	4.85	0.43
5	Müfettişlerin suç duyurusunda bulunulan personelin savunmasını alması	4.39	0.73
6	Soruşturmada diğer tanıkların ifadelerinin alınması	4.41	0.77
7	Soruşturma raporunda sanığın lehinde veya aleyhindeki bütün delillerin toplanması	4.40	0.79
8	Soruşturma sonucunda Disiplin Soruşturması Raporunu düzenlemesi	4.53	0.74
9	Müfettişlerin denetimde kişisel ilişkilerden çok mesleki ilişkiler değerlendirmesi	4.81	0.59
10	Sınıfta gerekli olan etkinlik ve ilgili köşelerin hazırlanmasının değerlendirilmesi	4.68	0.55
11	Sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması	3.93	0.83
12	Yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi	4.17	0.71
13	Yönetici tarafından sınıfta ve diğer bölümlerde mevzuata uygun donanım ve düzenlemeyi sağlama durumuna bakılması	4.54	0.66
14	Yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması	4.08	0.78

Çizelge 10'un devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
15	Ders, spor ve sosyal etkinliklerde kullanılacak araçların sağlanma durumun a bakılması	4.29	0.69
16	Laboratuar, atölye, teknoloji derslikleri gibi dersliklerin oluşturulmasının saptanması	4.31	0.73
17	Yönetici tarafından törenlerde sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ders dışı etkinlikleri planlama ve yürütme durumuna bakılması	4.31	0.72
18	Yöneticinin rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütülmesini sağlama durumunun incelenmesi	4.35	0.69
19	Yönetici ve öğretmenin öğrenci başarısızlığının nedenini araştırması ve çözüm yolu üretmelerinin değerlendirilmesi	4.72	0.53
20	Yöneticinin velileri okulöncesi eğitime özendirmesi ve okulöncesi eğitimin gelişimini sağlama durumunun değerlendirilmesi	4.84	0.40
21	Okulda tutulması gereken defter ve dosya kayıtlarının usulüne uygun düzenleyip arşivlendirilmesinin incelenmesi	4.81	0.54
22	Öğrencilerin; kayıt, nakil, izin, rapor, not çizelgesi, karne vb. işleri yürütmesinin incelenmesi	4.76	0.59
23	Demirbaş alımı, kayıt, sayım, devir-teslim işlerinin mevzuata uygun yürütülmesinin saptanması	4.48	0.89
24	Eğitim, öğretim ve yönetim görevlerini tüzük, yönerge, genelge ve programa uygun olarak yürütülme durumuna bakılması	4.59	0.68
25	Yöneticinin okulda demokratik ve uyumlu bir ortam sağlama durumunun değerlendirilmesi	4.76	0.57
26	Yöneticinin öğretmenlerin derslerini ve diğer etkinliklerini değerlendirme durumunun saptanması	4.80	0.55

Çizelge 10'un devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
27	Yöneticinin öğretmenlere rehberlik yapma ve motivasyon sağlama durumunun değerlendirilmesi	4.77	0.63
28	Hizmet içi eğitim ihtiyacı bildiren öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesini sağlamasına bakılması	4.41	0.76
29	Yöneticinin okul kültürünü geliştirme, misyonunu yerine getirmesi ve vizyonunu oluşturmasının değerlendirilmesi	4.77	0.61
30	Yönetici ve öğretmenlerin eğitim ve öğretimle ilgili sorunları belirleme durumunun saptanması	4.76	0.65
31	Öğretmenlerin; planlama, uygulama, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde birlik sağlamasının değerlendirilmesi	4.84	0.62
32	Öğretmen tarafından sınıfta gerekli araç, gereç ve materyalleri bulundurma durumunun incelenmesi	4.85	0.48
33	Yönetici ve öğretmenlerin çevreyi tanıma ve koruma durumuna bakılması	4.79	0.50
34	Yönetici ve öğretmenlerin velileri tanıması ve uyumlu ilişki kurma durumunun değerlendirilmesi	4.52	0.74
35	Yönetici ve öğretmenin eğitimle ilgili eserleri okuması, kendini yetiştirmesine bakılması	4.69	0.64
36	Yönetici ve öğretmenin mesleğinin gerektirdiği ilke ve kurallara uyma durumunun saptanması	4.84	0.57
37	Yöneticinin okulun fiziksel yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izni alma durumuna bakılması	4.73	0.58
38	Denetimden önce müfettişin öğretmenle görüşmesi	4.77	0.71
39	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarının durumuna bakılması	4.92	0.39

Çizelge 10'un devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
40	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi	4.92	0.36
41	Ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması	4.93	0.30
42	Öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi	4.92	0.32
43	Öğretmenin öğrencileri araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretme durumunun saptanması	4.88	0.43
44	Öğrencilere sorumluluk ve güven duygusu kazandırması durumuna bakılması	4.85	0.51
45	Özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgili etkinlikleri yürütme düzeyinin saptanması	4.85	0.51
46	Öğretmenin okuttuğu dersle ilgili defter, dosya ve kayıtlarının değerlendirilmesi	4.95	0.28
47	Öğretmenlerin toplantılara katılıp karar alma ve uygulama durumunun saptanması	4.93	0.30
48	Müfettişin ders sonunda öğretmenle görüşmesi	4.92	0.43
49	Ders denetiminde öğrencilerin ders içi etkinliklerinin öğretmenle birlikte değerlendirilmesi	4.89	0.58
50	Denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması	4.87	0.55
51	Okuldaki denetim sonunda zümre toplantılarının yapılması	4.91	0.50
52	Müfettişin öğretmene rehberlik yapması	4.91	0.44
	Boyut Ortalaması	**4.68**	

Çizelge 10'da görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sistemi sürecini tamamen benimsemektedir ($\overline{X}$ = 4,68 [4,20-5,00= tamamen benimsiyorum]). Katılımcı görüşlerine göre Türkiye eğitim denetimi sistemi sürecine ilişkin en çok benimsenen madde, öğretmenin okuttuğu dersle ilgili defter, dosya ve kayıtlarının değerlendirilmesi ($\overline{X}$ = 4,95) maddesidir. Ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,93), öğretmenlerin toplantılara katılıp karar alma ve uygulama durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,93), yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarının durumuna bakılması ($\overline{X}$ = 4,92) ve yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi ($\overline{X}$ = 4,92) maddeleri eğitim deneticilerinin en çok benimsedikleri maddeler olarak öne çıkmaktadır. Eğitim deneticilerinin süreç boyutunda en az benimsedikleri madde ise sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması ($\overline{X}$ = 3,93) olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca eğitim deneticileri, yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,08); yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi ($\overline{X}$ = 4,17); ders, spor ve sosyal etkinliklerde kullanılacak araçların sağlanma durumun a bakılması ($\overline{X}$ = 4,29) ve yönetici tarafından törenlerde sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ders dışı etkinlikleri planlama ve yürütme durumuna bakılması ($\overline{X}$ = 4,31) maddelerini görece daha az benimsemektedir.

Eğitim denetiminin süreç boyutunun Kosova eğitim deneticileri tarafından en çok benimsenen maddelerinin öğretmen denetimi ile ilgili olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin toplantılara katılmalarının yüksek düzeyde benimsenebilir olması; öğretmenler arasındaki ilişkinin daha verimli olmasını, bilgi paylaşımı ve yeni stratejilerin ortaya çıkabileceği görüşünde olabilirler.

Gökyer'in (2010) yaptığı bir araştırmaya göre; zümre öğretmenler kurulu toplantılarında, ölçme-değerlendirme, öğretim stratejileri ve öğretim

programları ile ilgili görüşmelerin yüksek düzeyde yapıldığını belirtmiştir. Ayrıca öğretmenlerin toplantılara önem verdiklerini fakat 16-20 yıl kıdeme sahip olan öğretmenlerin daha az önem verdiklerini belirtmiştir.

Katılımcılara göre denetimin yapı boyutunda okulların donanımı, çevresi ve sosyal etkinliklerle ilgili araç–gereçleri bulundurma durumunun en az benimsenebilir olduğu görülmüştür. Katılımcılar konuyla ilgili olarak okul çevresinin okul yöneticileri tarafından denetlenmesi gerektiği; okulun fiziki şartlarının da yine okul yöneticileri ve öğretmenler tarafından kontrol edilip gereken konuda müdahale etmeleri görüşüne sahip olabilirler.

Kosova eğitim deneticilerinin Denetim Süreci boyutunun uygulanabilir bulma kısmına verdikleri yanıtların ortalama ve standart sapmaları Çizelge 11'de sunulmuştur.

Çizelge 11. Denetim Süreci Boyutunun Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

	Madde	$\overline{X}$	SS
1	Sadece Bakanlık makamınca ve kurul başkanlığınca verilen görevlerin yerine getirilmesi	4,84	0.44
2	Denetimin, öğretim yılı başında ve sonunda en az iki kez ve gerektiğinde öğretim yılı içerisinde yapılması	4,85	0.39
3	Yönetici ve öğretmenlerin kusurlu davranışlarının müfettişler tarafından incelenmesi ve soruşturulması	4,81	0.43
4	Müfettişlerin soruşturmalarda objektif davranması	4,65	0.56
5	Müfettişlerin suç duyurusunda bulunulan personelin savunmasını alması	4,20	0.89
6	Soruşturmada diğer tanıkların ifadelerinin alınması	3,99	1.02
7	Soruşturma raporunda sanığın lehinde veya aleyhindeki bütün delillerin toplanması	3,87	1.00
8	Soruşturma sonucunda Disiplin Soruşturması Raporunu düzenlemesi	4,21	1.02

Çizelge 11'in devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
9	Müfettişlerin denetimde kişisel ilişkilerden çok mesleki ilişkiler değerlendirmesi	4,72	0.63
10	Sınıfta gerekli olan etkinlik ve ilgili köşelerin hazırlanmasının değerlendirilmesi	4,64	0.61
11	Sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması	4,01	0.83
12	Yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi	4,19	0.69
13	Yönetici tarafından sınıfta ve diğer bölümlerde mevzuata uygun donanım ve düzenlemeyi sağlama durumuna bakılması	4,48	0.74
14	Yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması	4,03	0.90
15	Ders, spor ve sosyal etkinliklerde kullanılacak araçların sağlanma durumun a bakılması	4,35	0.63
16	Laboratuar, atölye, teknoloji derslikleri gibi dersliklerin oluşturulmasının saptanması	4,29	0.69
17	Yönetici tarafından törenlerde sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ders dışı etkinlikleri planlama ve yürütme durumuna bakılması	4,23	0.78
18	Yöneticinin rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütülmesini sağlama durumunun incelenmesi	4,23	0.89
19	Yönetici ve öğretmenin öğrenci başarısızlığının nedenini araştırması ve çözüm yolu üretmelerinin değerlendirilmesi	4,53	0.60
20	Yöneticinin velileri okulöncesi eğitime özendirmesi ve okulöncesi eğitimin gelişimini sağlama durumunun değerlendirilmesi	4,68	0.66

Çizelge 11'in devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
21	Okulda tutulması gereken defter ve dosya kayıtlarının usulüne uygun düzenleyip arşivlendirilmesinin incelenmesi	4,72	0.58
22	Öğrencilerin; kayıt, nakil, izin, rapor, not çizelgesi, karne vb. işleri yürütmesinin incelenmesi	4,72	0.63
23	Demirbaş alımı, kayıt, sayım, devir-teslim işlerinin mevzuata uygun yürütülmesinin saptanması	4,45	0.92
24	Eğitim, öğretim ve yönetim görevlerini tüzük, yönerge, genelge ve programa uygun olarak yürütülme durumuna bakılması	4,60	0.70
25	Yöneticinin okulda demokratik ve uyumlu bir ortam sağlama durumunun değerlendirilmesi	4,73	0.53
26	Yöneticinin öğretmenlerin derslerini ve diğer etkinliklerini değerlendirme durumunun saptanması	4,77	0.45
27	Yöneticinin öğretmenlere rehberlik yapma ve motivasyon sağlama durumunun değerlendirilmesi	4,76	0.49
28	Hizmet içi eğitim ihtiyacı bildiren öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesini sağlamasına bakılması	4,33	0.84
29	Yöneticinin okul kültürünü geliştirme, misyonunu yerine getirmesi ve vizyonunu oluşturmasının değerlendirilmesi	4,73	0.60
30	Yönetici ve öğretmenlerin eğitim ve öğretimle ilgili sorunları belirleme durumunun saptanması	4,69	0.70
31	Öğretmenlerin; planlama, uygulama, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde birlik sağlamasının değerlendirilmesi	4,77	0.61
32	Öğretmen tarafından sınıfta gerekli araç, gereç ve materyalleri bulundurma durumunun incelenmesi	4,79	0.50
33	Yönetici ve öğretmenlerin çevreyi tanıma ve koruma durumuna bakılması	4,75	0.50

Çizelge 11'in devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
34	Yönetici ve öğretmenlerin velileri tanıması ve uyumlu ilişki kurma durumunun değerlendirilmesi	4,33	0.89
35	Yönetici ve öğretmenin eğitimle ilgili eserleri okuması, kendini yetiştirmesine bakılması	4,60	0.79
36	Yönetici ve öğretmenin mesleğinin gerektirdiği ilke ve kurallara uyma durumunun saptanması	4,79	0.53
37	Yöneticinin okulun fiziksel yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izni alma durumuna bakılması	4,67	0.58
38	Denetimden önce müfettişin öğretmenle görüşmesi	4,75	0.62
39	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarının durumuna bakılması	4,88	0.37
40	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi	4,92	0.32
41	Ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması	4,92	0.27
42	Öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi	4,93	0.25
43	Öğretmenin öğrencileri araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretme durumunun saptanması	4,87	0.45
44	Öğrencilere sorumluluk ve güven duygusu kazandırması durumuna bakılması	4,84	0.47
45	Özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgili etkinlikleri yürütme düzeyinin saptanması	4,84	0.52
46	Öğretmenin okuttuğu dersle ilgili defter, dosya ve kayıtlarının değerlendirilmesi	4,85	0.43
47	Öğretmenlerin toplantılara katılıp karar alma ve uygulama durumunun saptanması	4,91	0.50
48	Müfettişin ders sonunda öğretmenle görüşmesi	4,89	0.39
49	Ders denetiminde öğrencilerin ders içi etkinliklerinin öğretmenle birlikte değerlendirilmesi	4,87	0.62

Çizelge 11'in devamı

	Madde	$\overline{X}$	SS
50	Denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması	4,92	0.39
51	Okuldaki denetim sonunda zümre toplantılarının yapılması	4,92	0.32
52	Müfettişin öğretmene rehberlik yapması	4,92	0.49
	Boyut Ortalaması	**4,62**	

Çizelge 11'de görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sistemi sürecinin tamamen uygulanabilir olduğu görüşündedir ($\overline{X}$ = 4,62 [4,20-5,00= tamamen uygulanabilir]). Katılımcıların en fazla uygulanabilir buldukları maddeler; öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi ($\overline{X}$ = 4,93), yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi ($\overline{X}$ = 4,92), ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,92), denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması ($\overline{X}$ = 4,92) ve okuldaki denetim sonunda zümre toplantılarının yapılmasıdır ($\overline{X}$ = 4,92). Katılımcıların görece en az uygulanabilir buldukları maddeler ise soruşturma raporunda sanığın lehinde veya aleyhindeki bütün delillerin toplanması ($\overline{X}$ = 3,87), soruşturmada diğer tanıkların ifadelerinin alınması ($\overline{X}$ = 3,99), sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması ($\overline{X}$ = 4,01), yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması ($\overline{X}$ = 4,03) ve yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi ($\overline{X}$ = 4,19) olarak ortaya çıkmıştır.

Elde edilen veriler sonucunda süreç boyutunun benimsenebilirliğindeki üç madde ile uygulanabilirlik durumundaki üç madde birbirine paraleldir. Farklı olan iki madde ise ‘‘denetim sonrası geribildirim verilmesi ve zümre toplantılarının yapılması’’ ile ilgilidir.

Süreç boyutunda daha az uygulanabilir bulunan maddeler yine benimsenebilirlik durumundaki maddelerle paraleldir. Deneticiler soruşturma ve inceleme ile ilgi maddeleri süreç boyutunda da daha az uygulanabilir bulmuştur.

Denerim sonrası geribildirim verilmesi denetimin önemli amaçlarından biridir. Sınıfta yapılan etkinlikler ve öğretmenlere verilen geribildirimler öğretmenlerin mesleki gelişimlerinde önemli bir rol oynamaktadır (Wanzare ve Costa, 2000). Glickman ve Gordon’a göre; deneticiler öğretmenlere geribildirim verirken de uygun denetim yaklaşımlarında bulunmalıdırlar (Wanzare ve Costa, 2000).

Kosova Eğitim Deneticilerinin Görüşlerinin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşma Duruma İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu başlık altında Kosova eğitim deneticilerinin Türkiye eğitim denetimi sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarına ilişkin görüşlerinin cinsiyet, yaş, kıdem ve bölge değişkenlerine göre fark gösterip göstermediğine test etmek üzere yapılan analizlerin bulgularına ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

Amaç Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması

Amaçların benimsenmesine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 12’de sunulmuştur.

Çizelge 12. Amaçların Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	43,47	826,00	428,000	0,203
Erkek	56	36,14	2024,00		

Çizelge 12'de görüldüğü gibi amaçların benimsenmesi boyutunda kadın ve erkeklerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur. [U= 428,000 p<.05]

Amaçların uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere de Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 13'te sunulmuştur.

Çizelge 13. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	45,42	863,00	391,000	0,085
Erkek	56	35,48	1987,00		

Çizelge 13'de görüldüğü gibi amaçların uygulanabilir bulunması boyutunda da kadın ve erkeklerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U= 391,000 p<.05].

Amaçların benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların yaşlarına göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 14'te sunulmuştur.

Çizelge 14. Amaçların Benimsenme Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	31,50	2	3,726	0,155	-
46-55 yaş	31	39,24				
>55 yaş	20	43,88				

Çizelge 14'te görüldüğü gibi katılımcıların amaçların benimsenmesine ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Eğitim deneticilerinin amaçların uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak üzere de Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 15'te sunulmuştur.

Çizelge 15. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	31,23	2	3,564	0,168	-
46-55 yaş	31	40,31				
>55 yaş	20	24				

Çizelge 15'te görüldüğü gibi katılımcıların amaçların uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [X^2 (2)= 3,564, p< 0,05].

Eğitim deneticilerinin amaçların benimsenmesine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi işe koşulmuştur. Analiz sonuçları Çizelge 16'da verilmiştir.

Çizelge 16. Amaçların Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	23,94	2	8,606	0,014	4-6 ile 1-3 yıl
4-6 yıl	35	41,27				7 yıl ve üzeri ile 1-3 yıl
7 yıl ve üzeri	24	42,60				

Çizelge 16'da görüldüğü gibi eğitim deneticilerinin amaçların benimsenmesine ilişkin görüşleri kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır [X^2 (2)= 8,606, p< 0,05]. Farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere yapılan Mann Whitney U testi sonuçlarına göre 7 yıl ve üzeri kıdemi olanlarla 4-6 kıdemi olanlar 1-3 yıl kıdemi olanlara göre denetimin amaçlarını daha fazla benimsemektedir.

Kıdem arttıkça Denetimin Amaç boyutunun benimsenmesi de artmaktadır. Daha uzun süre görevde bulunan ve tecrübeye sahip olan Kosova eğitim deneticileri denetimin bazı alanlarında değişiklik yapılması veya Kosova eğitim denetiminde uygulanmayan bazı durumların uygulanması görüşüne sahip olabilirler.

Denetimin amaçlarının uygulanabilir bulunma durumunun kıdeme göre farklılaşma durumu da Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 17'de verilmiştir.

Çizelge 17. Amaçların Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	25,50	2	7,479	0,024	4-6 ile 1-3 yıl
4-6 yıl	35	39,39				7 yıl ve üzeri ile 1-3 yıl
7 yıl ve üzeri	24	44,31				

Çizelge 17'de de görüldüğü üzere eğitim deneticilerinin amaçların uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri de kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmaktadır [X^2 (2)= 7,479, p< 0,05]. Farklılaşmanın kaynağını bulmak üzere yapılan Mann Whitney U testi sonuçları amaçların benimsenmesiyle benzer biçimde 7 yıl ve üzeri kıdemi olanlarla 4-6 kıdemi olanların 1-3 yıl kıdemi olanlara göre denetimin amaçlarını daha fazla uygulanabilir bulduklarını göstermektedir.

Yukarıda da görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticilerinde kıdem arttıkça Denetimin Amaç boyutunun uygulanabilirliği de artmaktadır.

Yapı Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması

Türk eğitim denetim sisteminin yapısının benimsenmesine ilişkin görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 18'de sunulmuştur.

Çizelge 18. Yapının Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	36,03	684,50	494,500	0,647
Erkek	56	38,67	2165,50		

Çizelge 18'de görüldüğü gibi yapının benimsenmesi boyutunda kadın ve erkeklerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U= 494,500, p<.05].

Yapının uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere de Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 19'da sunulmuştur.

Çizelge 19. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	45,45	863,50	390,500	0,084
Erkek	56	35,47	1986,50		

Çizelge 19'de görüldüğü gibi yapının uygulanabilir bulunması boyutunda da kadın ve erkeklerin görüşleri arasında anlamlı fark yoktur [U= 390,500, p<.05].

Türkiye eğitim denetimi sisteminin yapısının benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların yaşlarına göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 20'de sunulmuştur.

Çizelge 20. Yapının Benimsenme Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	38,83	2	0,069	0,966	-
46-55 yaş	31	37,29				
>55 yaş	20	38,10				

Çizelge 20'de görüldüğü gibi katılımcıların yapının benimsenmesine ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [X^2 (2)= 0,069, p< 0,05].

Eğitim deneticilerinin yapının uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak üzere de Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 21'de sunulmuştur.

Çizelge 21. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X²	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	35,50	2	0,655	0,721	-
46-55 yaş	31	38,11				
>55 yaş	20	40,83				

Çizelge 21'de görüldüğü gibi katılımcıların yapının uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [X² (2)= 0,655, p< 0,05].

Eğitim deneticilerinin Türkiye eğitim denetimi sisteminin yapısının benimsenmesine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi işe koşulmuştur. Analiz sonuçları Çizelge 22'te verilmiştir.

Çizelge 22. Yapının Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	*X²*	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	28,41	2	3,968	0,138	-
4-6 yıl	35	40,60				
7 yıl ve üzeri	24	40,60				

Çizelge 22'te görüldüğü gibi eğitim deneticilerinin yapının benimsenmesine ilişkin görüşleri kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır [X² (2)= 3,968, p< 0,05].

Denetimin yapısının uygulanabilir bulunma durumunun kıdeme göre farklılaşma durumu da Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 23'te sunulmuştur.

Çizelge 23. Yapının Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	33,34	2	4,236	0,120	-
4-6 yıl	35	35,00				
7 yıl ve üzeri	24	45,48				

Çizelge 23'te de görüldüğü üzere eğitim deneticilerinin amaçların uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri de kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır [X^2 (2)= 4,236, p< 0,05].

Kosova eğitim deneticileri Denetimin Yapı boyutunu benimseme ve uygulanabilir bulma durumları katılımcıların kıdemleri arttıkça Denetim Yapısını benimseme ve uygulanabilir bulma durumları da artmaktadır. Denetimde yapılabilecek veya farklı görüşler getirebilecek unsurlara karşı daha açık bir görüşe sahip olduklarını söyleyebiliriz.

Süreç Boyutunun Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunmasına İlişkin Görüşlerin Bağımsız Değişkenlere Göre Farklılaşması

Türk eğitim denetim sistemi sürecinin benimsenmesine ilişkin denetici görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 24'te sunulmuştur.

Çizelge 24. Sürecin Benimsenme Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	38,16	725,00	529,000	0,971
Erkek	56	37,95	2125,00		

Çizelge 24'de görüldüğü gibi sürecin benimsenmesi boyutunda kadın ve erkek deneticilerin görüşleri arasında anlamlı bir fark yoktur [U= 529,000, p<0,05].

Sürecin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerin cinsiyete göre fark gösterip göstermediğini anlamak için de Mann Whitney U testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 25'da verilmiştir.

Çizelge 25. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Cinsiyete Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Kadın	19	47,61	904,50	349,500	0,026
Erkek	56	34,74	1945,50		

Çizelge 25'da görüldüğü gibi sürecin uygulanabilir bulunması boyutunda kadın ve erkeklerin görüşleri anlamlı biçimde farklılaşmaktadır (U= 349,500, p< 0,05). Sıra ortalamaları dikkate alındığında kadın eğitim deneticilerinin Türkiye eğitim denetimi sürecini erkeklere göre daha fazla uygulanabilir buldukları anlaşılmaktadır.

Türkiye eğitim denetimi sistemi sürecinin benimsenmesine ilişkin görüşlerin katılımcıların yaşlarına göre fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi işe koşulmuştur. Analiz sonuçları Çizelge 26'da sunulmuştur.

Çizelge 26. Sürecin Benimsenme Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	42,98	2	2,078	0,354	-
46-55 yaş	31	34,48				
>55 yaş	20	37,48				

Çizelge 26'da görüldüğü gibi katılımcıların sürecin benimsenmesine ilişkin görüşleri yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir [X^2 (2)= 2,078, p< 0,05].

Eğitim deneticilerinin sürecin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşlerinin yaşlarına göre farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak üzere de Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 27'de sunulmuştur.

Çizelge 27. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Yaşa Göre Farklılaşması

Grup	n	Sıra Ortalaması	sd	X^2	p	Anlamlı Fark
< 46 yaş	24	36,69	2	5,667	0,059	-
46-55 yaş	31	32,85				
>55 yaş	20	47,55				

Çizelge 27'de görüldüğü gibi katılımcıların sürecin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri de yaşlarına göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır [X^2 (2)= 5,667, p< 0,05].

Kosova'da görev yapan eğitim deneticilerinin Türkiye eğitim denetimi sistemi sürecinin benimsenmesine ilişkin görüşlerinin kıdemlerine göre anlamlı fark gösterip göstermediğini test etmek üzere Kruskal Wallis H testi yapılmıştır. Analiz sonuçları Çizelge 28'de verilmiştir.

Çizelge 28. Sürecin Benimsenme Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	N	Sıra Ortalaması	Sd	X^2	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	34,47	2	1,473	0,479	-
4-6 yıl	35	41,23				
7 yıl ve üzeri	24	35,65				

Çizelge 28'de görüldüğü gibi eğitim deneticilerinin sürecin benimsenmesine ilişkin görüşleri de kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır [X^2 (2)= 1,473, p< 0,05].

Denetim sürecinin uygulanabilir bulunma durumunun kıdeme göre farklılaşma durumu da Kruskal Wallis H testi ile incelenmiştir. Analiz sonuçları Çizelge 29'da sunulmuştur.

Çizelge 29. Sürecin Uygulanabilir Bulunma Durumunun Kıdeme Göre Farklılaşması

Grup	N	Sıra Ortalaması	sd	X^2	P	Anlamlı Fark
1-3 yıl	16	29,06	2	4,280	0,118	-
4-6 yıl	35	38,26				
7 yıl ve üzeri	24	43,58				

Çizelge 29'da de görüldüğü üzere eğitim deneticilerinin sürecin uygulanabilir bulunmasına ilişkin görüşleri de kıdemlerine göre anlamlı biçimde farklılaşmamaktadır [X^2 (2)= 4,280, p< 0,05].

Yukarıda görüldüğü gibi Kosova eğitim deneticilerinin kıdemleri arttıkça Türk eğitim denetim sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarını benimseme ve uygulanabilir bulma durumları da artmaktadır.

Glickman'a (1985) göre; deneticiler, yöneticiler ve öğretmenler eğitim gelişmesini engelleyen sebepleri değiştirmek (ortadan kaldırmak) için zor bir görev üstlenmektedirler. Bu zorlukların üstesinden gelebilmek için ise bilgi ve birikim sahibi olmaları gerekmektedir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularına dayalı olarak çıkarılan sonuçlar ve geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

Sonuçlar

Kosova eğitim deneticilerinin Türk eğitim denetim sistemini benimseme ve uygulanabilir bulmalarına ilişkin görüşleri ile bu görüşlerin bağımsız değişkenlere göre farklılaşması ile ilgili sonuçlar aşağıdaki başlıklar altında sırasıyla verilmiştir.

Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Amaçlarının Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunması ile İlgili Sonuçlar

Kosova'da görev yapan eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetim sisteminin amaçlarını yüksek düzeyde benimsemektedir. Katılımcıların Türkiye eğitim denetimi sisteminde en çok benimsedikleri amaçlar, okuldaki eğitim-öğretim durumunun iyileştirilmesi için okul çalışanlarına yardım etmek düşüncesi etrafında toplanmaktadır. Bunun yanında, öğrencilerin disiplin ve başarı durumlarının izlenmesi, okul-çevre ilişkileri ve okul çalışanlarının disiplin işleri gibi amaçlar en az düzeyde benimsenmektedir.

Benzer biçimde eğitim deneticileri Türkiye eğitim denetimi sisteminin amaçlarını yüksek düzeyde uygulanabilir bulmaktadır. Deneticilerin en çok ve en az uygulanabilir buldukları amaçlar, en çok ve en az benimsedikleri amaçlarla paraleldir.

Türkiye Eğitim Denetimi Sisteminin Yapısının Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunması ile İlgili Sonuçlar

Kosova eğitim deneticileri Türk eğitim denetim sisteminin yapı boyutunu yüksek düzeyde uygulanabilir bulmaktadırlar. Eğitim deneticilerinin en çok benimsedikleri maddeler, teftiş kurulunun bakana bağlı olması, deneticilerin Başkan dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi

çerçevesinde toplanmaktadır. Deneticilikte belirli bir staj döneminin olması ve sınavların yapılması ise en az düzeyde benimsenmektedir.

Eğitim deneticileri Türk eğitim denetiminin yapı boyutunu yüksek düzeyde uygulanabilir bulmaktadırlar. Deneticilerin yapı boyutunun en çok ve en az benimsedikleri amaçlarla, en az ve en çok uygulanabilir buldukları maddeler paraleldir.

Türkiye Eğitim Denetimi Sistemi Sürecinin Benimsenmesi ve Uygulanabilir Bulunması ile İlgili Sonuçlar

Türk eğitim denetim sisteminin süreci, Kosova eğitim deneticileri tarafından yüksek düzeyde benimsenmektedir. Katılımcıların Türk eğitim denetim sürecinde en çok uygulanabilir buldukları maddeler öğretim plan ve programlarıyla ilgilidir. Okul ve okul çevresi ile ilgili düşünceler ise deneticilerce daha az benimsenmiştir.

Bezer şekilde katılımcılar denetim sürecini de yüksek düzeyde uygulanabilir bulunmaktadır. Katılımcıların en çok öğretmen denetimi ve öğretmenlere geribildirim verilmesi maddelerini uygulanabilir bulmaktadır. En az uygulanabilir bulunanlar ise; süreç boyutunun en az benimsenen maddeleri ile paraleldir.

Öneriler

Araştırmayla ilgili öneriler aşağıda yer almaktadır. Bu öneriler araştırmada elde edilen sonuçlara dayalı olarak oluşturulmuştur.

Uygulamaya İlişkin Öneriler

Araştırmada elde edilen bulgular sonucunda uygulamaya ilişkin öneriler aşağıda sıralanmıştır.

Uygulamanın Amaç Boyutuna İlişkin Öneriler. Türk eğitim denetim sisteminin amaçları ile Kosova eğitim denetiminin amaçlarının bazılarının aynı bazıları ise birbirlerine benzer olduğu görülmektedir. Ancak Kosova eğitim denetiminde uygulanmayan, ‘‘rehberlik yapılarak okulda birimler ve

bireyler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi'' ve ‘‘okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirilmesi'' maddeleri Kosova eğitim denetimine eklenebilir olan maddelerdir. Bu maddeler eğitim deneticileri tarafından benimsenebilir ve uygulanabilir bulunmuştur.

Uygulamanın Yapı Boyutuna İlişkin Öneriler. Kosova eğitim denetim sisteminin yapı boyutunda yer almayan maddeler; ‘‘Bakanlık denetici yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması'', ‘‘deneticiliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlik sınavının yapılması'', ‘‘denetici yardımcılığından deneticiliğe geçişte sınavda başarılı olanların üçlü kararname ile atanması'', ‘‘deneticilikten ayrılanların tekrar deneticiliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifi ile ve üçlü kararname ile atamalarının yapılması'' maddeleridir. Bu maddeler Kosova eğitim denetimi sisteminin yapı boyutuna eklenebilecek olan maddelerdir.

Kosova eğitim deneticilerinin tamamen benimsedikleri ve uygulanabilir buldukları maddelerden biri ‘‘Bakanlık deneticilerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması''dır. Bu maddenin yüksek düzeyde benimsenebilir ve uygulanabilir bulunması Kosova eğitim denetimine uygulanabilecek olan başlıca maddelerden biridir.

Uygulamanın Süreç Boyutuna İlişkin Öneriler. Kosova eğitim denetimi sisteminin süreç boyutuna yer almayan, ancak Türk eğitim denetimi sisteminin süreç boyutunda yer alan maddeler; Kosova eğitim denetim sürecine eklenebilecek olan maddeler şunlardır; ‘‘deneticilerin denetim sırasında kişisel ilişkilerden çok mesleki ilişkileri değerlendirmesi'', ‘‘denetimden önce deneticinin öğretmenle görüşmesi'', ‘‘öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi'', ‘‘ders denetiminde öğrencilerin etkinliklerinin öğretmenle birlikte değerlendirilmesi'', ‘‘denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması'' ve ‘‘sınıf ve bölüm isimlerinin levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması'' Kosova eğitim denetim sürecine eklenebilir.

YARARLANILAN KAYNAKLAR

Akbaba, A. ve Kurtbeyoğlu, D. (2010). ***İlköğretim Müfettişlerinin Örgüt Kültürü Algıları (Van Örneği).*** II. Uluslar arası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi - Kütahya. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Aydın, İ. (2005). **Öğretimde Denetim.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, İ. (2005). **Öğretimde Denetim. Durum Saptama Değerlendirme ve Geliştirme.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Aydın, İ. ve diğerleri (2007). ***The process of Supervision in the Turkish Educational System: Purpose, Struvture, Operation.*** Asia Pasific Education Review. Vol: 8, No. 1, 56-70. Copyright by Education Research İnstitute.

Aydın, M. (2007). **Eğitim Yönetimi.** Ankara: Hatiboğlu Yayınları.

Aydın, M. (1986). **Çağdaş Eğitim Denetimi.** Ankara: İM Eğitim Araştırma Yayın Danışmanlık.

Balcı, A. (2002). **Örgütsel Gelişme. Kuram ve Uygulama.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Balcı, A. (1995). **Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler.** Ankara: Pegem A Yayıncılık

Başar, H (2000). Eğitim **Deneticisi. Rolleri, Yeterlilikleri, Seçilmesi, Yetiştirilmesi.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Başaran, İ. E. (2006). **Türk Eğitim Sistemi ve Okul Yönetimi.** Ankara: Siyasal Basın Yayın Dağıtım.

Başaran, İ. E. (2000). **Yönetim.** Ankara: Feryal Yayınları.

Başaran, İ. E. (1983). **Eğitim Yönetimi.** Ankara: Yargıcı Matbaası.

Bilir, M. (1991). Teftiş Sisteminin Yapı ve İşleyişi. http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/503/6052.pdf 23. 06. 2011 tarihinde alınmıştır.

Bursalıoğlu, Z. (2005). **Okul Yönetiminde Yeni Yapı ve Davranış.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş. (2006). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı (6. Baskı).** Ankara: Pegem A Yayınları.

Celep, C. (2007). **Eğitim Bilimine Giriş.** Ankara: Anı Yayıncılık.

Çelik V, (2005). ***Liderlik***, editör, Y. Özden, **Eğitim ve Okul Yöneticiliği**, s. 187, Ankara Pegema Yayıncılık.

Daresh C. J. (1989). **Supervision as Proactive Leadership.** United States of America: Waveland Pres, Inc.

Ergüneş Y. ve Harman M. (2005). ***Sınıf Öğretmenlerine Uygulanacak Teftiş Form Önerisi.*** Balıkesir Ünivfersitesi. Sosyal Bilimler Dergisi.

Eurydice. (2010). **National systems overviews on education systems in Europe and ongoing reforms.** Eurpian Commission. http://eacea.ec.europa.eu/eucation/eurydice/documents/euybase/national_summary_sheets/047_DE_EN.pdf 26.07.2011 tarihinde alınmıştır

Eurydice. (2009/2010). Organisation of the education system in France. Europian Commission. http://eacea.ec.europa.eu/education/euydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/FR_EN.pdf 26.07.2011 tarihinde alınmıştır

Gümüş, M. (1995). **Yönetimde Başarı İçin Altın Kurallar.** İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım.

Gürsel, M. (2006). **Okul Yönetimi (Kuramsal ve Uygulamalı).** Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.

Glickman, C. D (1985). **The Supervisor's Challenge: Changing the Teacher's Work Environment.** Educational Leadership.

Glickman, C. D (1990). **Supervision of Instruction**. a Developmental Approach. USA.

Gökyer, N. (2010). İlköğretim Okulu Zümre Öğretmenler Kurulu Toplantılarının Gerçekleşme Düzeyleri. II. Uluslar arası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi-Kütahya. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Hyseni, H. ve diğerleri (2002). **Disa Aspekte të Efikasitetit në Arsimin të Kosovës. Prishtinë.** Kosovo Education Center.

Jacobson, P. B, James L. D, ve Robert W. R, (1973). **The Principalship: New Prespectives.** New Jersey. Englewood Cliffs.

Karasar, N. (2007). **Bilimsel Araştırma Yöntemi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

Kasapçopur, A. (2007). **Avrupa Birliği Ülkelerinde Eğitim Denetimi.** Ankara: MEB.

Kimbrough, R. B. ve Burkett, C. W. (1990). **The Principalship: Consepts and Practices.** Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Koro, B. ve Safçı, N. (2008). **Kosova'da Türkçe Eğitimde Öğretmen Kadrosu.** Prizren-Kosova: NGBL Berati.

Mckaen C. R. ve Mills H. H. (1965). **The Supervisors. Pretence – Hall of India** (Private). LTD. New Delhi.

Nolan J. Ve Hoover L. A. (2005). **Teacher Supervision and Evaluation.** John Wiley & Sons, Inc. USA.

Oğuz, E. (2010). ***Denetmenlerin Denetim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar (Samsun***

İl Örneği). II. Uluslar arası Katılımlı Eğitim Denetimi Kongresi-Kütahya.

Ankara: Nobel Yayın Dağıtım Tic. Ltd. Şti.

Özden, Y. (2005). **Eğitim ve Okul Yöneticiliği.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Özmen, S. (1995). **Milli Eğitim Mevzuatı.** İstanbul: Beta Basın Yayın Dağıtım

Özmen F. ve Yasan, T. (2007). ***Türk Eğitim Sisteminde Denetim ve Avrupa Birliği Ülkeleri İle Karşılaştırılması.*** Elazığ: Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları.

Sergiovanni J. T. ve Starratt J. R. (2007). **Supervision a Redefinition.** New York: McGraw-Hill Company.

Şişman, M. (2007). **Eğitim Bilimine Giriş.** Ankara: Pegem A Yayıncılık

Tabachnick, B. G. Ve Fidel, L. S. (2007). **Using Multivariate Statistics (5th Edition).** New York: Pearson Education Inc.

Taymaz, H. (2007). **Okul Yönetimi.** Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Taymaz, H. (2005). **Eğitim Sisteminde Teftiş. Kavramlar**, İlkeler, Yöntemler. Ankara: Pegem A Yayıncılık.

Tekışık, H. H. (2001). **Eğitimde Yansımalar. Eğitim Sisteminde Teftiş.** Ankara: Takav Matbaası. Eğitim Araştırma Vakfı Yay.

Topsakal, C. ve Koro, B. (2007). **Kosova'da Yaşayan Türkçe Eğitim.** Prizren-Kosova: Grafix Basımevi.

Türk, E. (2002). **Türk Eğitim Sistemi ve Yönetimi.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım

Udhëzime Administrative Asrimi fillor dhe i mesëm, (2004). Prishtinë. Kosovë.

Udhëzime Administrative Për Asrimin dhe Aftësimin Parauniversitar, (2008). Prishtinë. Kosovë.

Wanzare, Z. ve Costa, L. J. (2000). Supervision and Staff Development: Overview of the Literature. NASSP Bulettin. Vol.84. No. 618.

Wiles, J. ve Bondi, J. **Supervision: A Guide to Practise.** Fifth Edition.

Yalçınkaya, M. (1990). ***Türk Eğitim Sisteminde Teftişin Bütünleştirilmesi.*** Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi. Vol. 23. No. 1

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/108.html 12. 04. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/955.html 12. 04. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/73.html 18. 04. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/55.html 23. 04. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/54.html 08. 05. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/72.html 25. 05. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/88.html 25. 05. 2010 tarihinde alındı.

http://mevzuat.meb.gov.tr/html/24.html 25. 05. 2010 tarihinde alındı.

EKLER

EK -1

EĞİTİM DENETİMİNDE AMAÇ, YAPI ve SÜREÇ ANKET FORMU

Sayın Uzman,

Bu anket ‘‘Kosova Eğitim Deneticilerinin Türk Eğitim Denetim Sisteminin Kosova Eğitim Sisteminde Uygulanabilirliğine İlişkin Görüşleri’’ adlı Yüksek Lisans tezine veri toplamak amacı ile hazırlanmıştır. Bu anket Türk Eğitim Denetimi sisteminin amaç, yapı ve süreç boyutlarının Kosova eğitim deneticileri tarafından kendi ülkeleri için benimseme ve uygulanabilir bulma durumunu saptamak üzere hazırlanmıştır.

Bu anketle toplanan bilgiler sadece yüksek lisans tez çalışması için kullanılacak ve kesinlikle başka kişi ya da kuruma verilmeyecektir. Bu nedenle ankete isim yazmanıza gerek yoktur. Anket formu dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde kişisel bilgiler, ikinci bölümde Türk Eğitim Denetimi Sisteminin amacı, üçüncü bölümde yapısı ve dördüncü bölümde sürecine ilişkin sorular yer almaktadır. Lütfen bu ankette yer alan ifadeleri cevapsız bırakmayınız ve sadece tek seçenek işaretleyiniz. Anketi cevaplandırarak bu araştırmaya önemli bir katkı sağlamış olacaksınız. Yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Esengül LESKOVCİ

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Yüksek Lisans öğrencisi

esengulleskovci@hotmail.com

Bölüm I

KİŞİSEL BİLGİLER

1) Cinsiyetiniz : ( ) Kadın ( ) Erkek
2) Yaşınız (Lütfen Yazınız) : …….
3) Çalıştığınız Bölge (Lütfen Yazınız) : ……..
4) Müfettişlik Kıdeminiz (Lütfen Yazınız) : ……..

Bölüm II

DENETİMİN AMAÇ BOYUTU

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyarak Kosova eğitim sistemi için, her bir ifadeyi benimseme ve uygulanabilir bulma derecenizi size en uygun gelen seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetimin Amacı;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Okulun plan ve programlarının amaçlara uygunluğunun incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulun eğitim öğretim durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulda denetim sırasında yapılan tespitlerin (olumlu-olumsuz)Teftiş Kurulu Başkanlığına rapor edilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okuldaki kusur ve eksiklerin düzeltilmesi için yol gösterilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Eğitim ve öğretimle ilgili gelişmelerin okul yöneticisi ve öğretmenlere aktarılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulun amaçları doğrultusunda eğitim öğretim faaliyetlerinin gerçekleştirilme durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulların eğitim ile ilgili gelişmelerinin takibinin sağlanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Rehberlik yapılarak okulda birimler ve bireyler arasındaki ilişkinin geliştirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okul personelinin motivasyonunun sağlanması	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						Uygulanabilirlik Durumu				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetimin Amacı;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Okuldaki kaynakların etkili kullanılmasının sağlanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okuldaki öğretim sonuçlarının objektif olarak değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okuldaki öğretmenlerin alandaki yeterliliğinin değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okuldaki donanım ihtiyacının saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğrencilerin bilgi düzeylerinin tespit edilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okul, öğrenci ve veli ilişkisinin tespit edilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğrencilerin bir üst öğrenime geçişteki başarı durumunun tespit edilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulda meydana gelen öğrenci disiplin olaylarının tespit edilmesi ve değerlendirmede bulunulması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenlerin suç işlemeleri halinde bağlı bulundukları kurum müfettişleri tarafından ön inceleme ve soruşturma yapılması	1	2	3	4	5

Bölüm III

DENETİMİN YAPI BOYUTU

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyarak Kosova eğitim sistemi için, her bir ifadeyi benimseme ve uygulanabilir bulma derecenizi size en uygun gelen seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Benimsemee Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle Benimsemiyorum		Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetimin Yapısı;**	Kesinlikle Uygulanamaz		Kısmen Uygulanabilir		Tamamen
1	2	3	4	5	Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığının Bakana bağlı olması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlerin Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığına bağlı olması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlerin yaptıkları inceleme, soruşturma ve araştırmaların Kurul Başkanlığına rapor edilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlere Bakan ve Teftiş Kurulu Başkanı dışında hiçbir yerden emir ve görev verilmemesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bakanlık müfettişlerinin Bakana bağlı bağımsız bir kurum gibi resmi mühürlerinin olması ve bağımsız yazışmalar yapması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bakanlık müfettiş yardımcılığına girişte seçme sınavının yapılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bakanlık müfettişliği yardımcılığı için üç yıl yetiştirme döneminin bulunması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişliğe geçiş için üç yıl sonra yeterlilik sınavının yapılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlikten başmüfettişliğe geçişte beş yıl çalışma süresinin bulunması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Teftiş Kurulu Başkanlığına atanabilmek için kurulda görevli olmak ve on iki yılını dolduranların arasından seçilme koşulunun	1	2	3	4	5

					aranması						
1	2	3	4	5	Teftiş Kurulu bünyesinde müfettişlerin yaptıkları çalışmaları (denetim, inceleme, soruşturma raporları) incelemek üzere başmüfettişler ve müfettişler arasında makam onayı ile bir inceleme kurulu oluşturulması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlikten ayrılanların tekrar müfettişliğe dönmeleri için Kurul Başkanının teklifiyle üçlü kararname(Bakan, Başbakan ve Cumhurbaşkanı) ile atamalarının yapılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettiş yardımcılığından müfettişliğe geçişte yapılan yeterlilik sınavında başarılı olanların üçlü kararname ile yapılması	1	2	3	4	5

Bölüm IV

DENETİMİN SÜREÇ BOYUTU

Lütfen aşağıdaki ifadeleri okuyarak Kosova eğitim sistemi için, her bir ifadeyi benimseme ve uygulanabilir bulma derecenizi size en uygun gelen seçeneği işaretleyerek belirtiniz.

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Sadece Bakanlık makamınca ve kurul başkanlığınca verilen görevlerin yerine getirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Denetimin, öğretim yılı başında ve sonunda en az iki kez ve gerektiğinde öğretim yılı içerisinde yapılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenlerin kusurlu davranışlarının müfettişler tarafından incelenmesi ve soruşturulması	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Müfettişlerin soruşturmalarda objektif davranması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlerin suç duyurusunda bulunulan personelin savunmasını alması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Soruşturmada diğer tanıkların ifadelerinin alınması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Soruşturma raporunda sanığın lehinde veya aleyhindeki bütün delillerin toplanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Soruşturma sonucunda Disiplin Soruşturması Raporunu düzenlemesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişlerin denetimde kişisel ilişkilerden çok mesleki ilişkiler değerlendirmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Sınıfta gerekli olan etkinlik ve ilgili köşelerin hazırlanmasının değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Sınıf ve bölümlerin adlarının levhalara yazılıp uygun yere asılma durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici tarafından okulun bahçe ağaçlandırılması, uygulama bahçesi ve sportif etkinlikler için düzenlenen alanların durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici tarafından sınıfta ve diğer bölümlerde mevzuata uygun donanım ve düzenlemeyi sağlama durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin ve öğretmenin okulda yangından korunma ve sivil savunma önlemlerini alma durumunun saptanması	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Ders, spor ve sosyal etkinliklerde kullanılacak araçların sağlanma durumun a bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Laboratuar, atölye, teknoloji derslikleri gibi dersliklerin oluşturulmasının saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici tarafından törenlerde sosyal, kültürel ve sportif etkinliklerle ders dışı etkinlikleri planlama ve yürütme durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin rehberlik hizmetlerini amaca uygun yürütülmesini sağlama durumunun incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenin öğrenci başarısızlığının nedenini araştırması ve çözüm yolu üretmelerinin değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin velileri okulöncesi eğitime özendirmesi ve okulöncesi eğitimin gelişimini sağlama durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okulda tutulması gereken defter ve dosya kayıtlarının usulüne uygun düzenleyip arşivlendirilmesinin incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğrencilerin; kayıt, nakil, izin, rapor, not çizelgesi, karne vb. işleri yürütmesinin incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Demirbaş alımı, kayıt, sayım, devir-teslim işlerinin mevzuata uygun yürütülmesinin saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Eğitim, öğretim ve yönetim görevlerini tüzük, yönerge, genelge ve programa uygun olarak yürütülme durumuna bakılması	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Yöneticinin okulda demokratik ve uyumlu bir ortam sağlama durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin öğretmenlerin derslerini ve diğer etkinliklerini değerlendirme durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin öğretmenlere rehberlik yapma ve motivasyon sağlama durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Hizmet içi eğitim ihtiyacı bildiren öğretmenlerin ve aday öğretmenlerin iş başında yetiştirilmesini sağlamasına bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin okul kültürünü geliştirme, misyonunu yerine getirmesi ve vizyonunu oluşturmasının değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenlerin eğitim ve öğretimle ilgili sorunları belirleme durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğretmenlerin; planlama, uygulama, öğrenci başarısını ölçme ve değerlendirme etkinliklerinde birlik sağlamasının değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğretmen tarafından sınıfta gerekli araç, gereç ve materyalleri bulundurma durumunun incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenlerin çevreyi tanıma ve koruma durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenlerin velileri tanıması ve uyumlu ilişki kurma durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						Uygulanabilirlik Durumu				
Kesinlikle	Benimsemiyorum	Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle	Uygulanamaz	Kısmen	Uygulanabilir	Tamamen
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenin eğitimle ilgili eserleri okuması, kendini yetiştirmesine bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yönetici ve öğretmenin mesleğinin gerektirdiği ilke ve kurallara uyma durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yöneticinin okulun fiziksel yapısında yapılacak değişiklikler için gerekli izni alma durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Denetimden önce müfettişin öğretmenle görüşmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarının durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Yıllık, günlük, ünite ve diğer öğretim planlarını uygulama düzeyinin incelenmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Ders etkinliğine uygun strateji, teknik, yöntem ve araçları seçme ve kullanma durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğretmenin inceleme, araştırma ve deneylere yer verme durumunun değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğretmenin öğrencileri araştırma ve bilgiye ulaşma yollarını öğretme durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğrencilere sorumluluk ve güven duygusu kazandırması durumuna bakılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Özel eğitim gerektiren öğrencilerle ilgili etkinlikleri yürütme düzeyinin saptanması	1	2	3	4	5

Benimseme Durumu						**Uygulanabilirlik Durumu**				
Kesinlikle Benimsemiyorum		Kısmen	Benimsiyorum	Tamamen	**Denetim Süreci;**	Kesinlikle Uygulanamaz		Kısmen Uygulanabilir		Tamamen
1	2	3	4	5	Öğretmenin okuttuğu dersle ilgili defter, dosya ve kayıtlarının değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Öğretmenlerin toplantılara katılıp karar alma ve uygulama durumunun saptanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişin ders sonunda öğretmenle görüşmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Ders denetiminde öğrencilerin ders içi etkinliklerinin öğretmenle birlikte değerlendirilmesi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Denetim sonucunda yapılan değerlendirmenin öğretmenle paylaşılması ve geribildirim sağlanması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Okuldaki denetim sonunda zümre toplantılarının yapılması	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Müfettişin öğretmene rehberlik yapması	1	2	3	4	5

EK – 2

MBIKËQYRJA (KONTROLLIMI) E OBJEKTIVAVE ARSIMORE, STRUKTURA DHE FORMA E PROCESIT TË ANKETIMIT

Ekspert të nderuar ,

Ky anketim ka të bëj me “Trajnimin e inspektorëve Turk në sistemin e arsimimit të Kosovë, ky proces i kontrollimit të studimit është lidhur me Zbatimin e Sistemit të Arsimimit në Kosovë” Qëllimi i mbledhjes së të dhënave gjatë anketimit është e nevojshme për punimin e tezës së studimit posdiplomikë. Qëllimi i sistemit të anketimit të Arsimimit Turk është i përgatitur të zbuloj srukturën e dimenzioneve të proceseve dhe të projekteve të miratuara dhe një heri të bëjë zbatimin e të dhënave në vendet e tyre duke mbikëqyrë trejnimet e Arsimimit në Kosovës.

Ky lloj informacion i anketimit do të përdoret vetëm për tezën e punimit posdiplomik dhe me siguri nuk do të përdoret nga ana e personave tjerë ose nga ana e institucioneve. Prandaj nuk keni nevojë të shkruani emrin juaj gjatë anketimeve. Pytësori përbëhet nga katër kapituj. Në kapitullin e parë janë informacionet personale, në kapitullin e dytë hynë qëllimi i Mbikëqyrjes (kontrollimit) të Sitemit Turk. Në kapitullin e tretë hynë struktura dhe në kapitullin e katërt përmban pyetjet lidhur me procesin. Ju lutemi keni parasysh se ky studim i anketimit duhet të nënvizohet vetëm me një opsion. Anketa e përgjigjeve juaja do të jep një kontribut të rëndësishëm për këtë studim.

Ju faleminderit paraprakisht për ndihmën tuaj .

Esengül LESKOVCİ

Universiteti i Ankares Instituti

Shkencor Arsimor
Studente e studimit posdiplomik
esengulleskovci@hotmail.com

Kapitulli i I

Informacionet personale (Individuale)

1)Gjinia : ( ) Femër ( ) Mashkull

2)Mosha (ju lutem shkruani) :

3)Regjioni ku punoni (ju lutem shkruani):
……

4)Stazhi ose përvoja në profesionin e inspektorit (ju lutem shkruani):
……..

Kapitulli i II

Përmasat dhe qëllimet të kontrollimit

Ju lutem lexoni deklaratat e mëposhtme të përgatitur për Sistemin e Edukimit të Kosovës dhe çdo deklarat të aplikimit mund të miratohet dhe mund të shënohet në shkallën më të mirë të kontrollimit në alternativat e përshtatshme .

Statusi i miratimit						**Statusi i zbatuesh mërisë**				
Plotsisht nuk	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Qëllimi kontrollimit;**	Plotsisht nuk	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Shqyrtimi i qëllimeve të konformitetit të plan programeve shkollore	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Përcaktimi i statusit të arsimimit shkollor	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Vendimet e marrura gjatë kontrollimit shkollor (pozitiv-negativ) dhe i raportimi i krytarit të inspektimeve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Tregon mënyrën si korrigjohen gabimet dhe mangësit shkollore	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Sipas llojit të shkollës përcakton statusin e edukimit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Zhvillimet në lidhëshmeri me arsimin duhet të njoftohet drejtori dhe mësuesit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Për qëllimet e edukimit shkollor dhe aktivitetet trejnuese përcaktohet statusi i realizimit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bën monitorimin e zhvillimit që ka lidhje me s arsimin shkollor.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	E siguron motivacionin shkollor	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bën sigurimin e përdorimit efikase të burimeve në shkollë	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						**Statusi i zbatuesh mërisë**				
Plotsisht nuk	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Qëllimi kontrollimit;**	Plotsisht nuk	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Vlerëson objektivisht rezultatet mësimdhënjes në shkollë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Vlerëson kometencat e mësuesëve shkollorë në fushën e veprimtarisë së rezultateve objektive	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İ përcakton nevoja e paisjeve në shkollë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İ përcakton nivelin e dijës së nxënësve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İ përcakto mardhënjet në mes shkollës, nxënësit dhe prindërit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İ përcakton statusin e tranzicionit të suksesit të nxënësve për një arsim më të lartë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	E zbulon dhe vlerson diciplinën e nxënsit në shkollë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	E bën shqyrtimine e hetimeve me inspektor për drejtorëve dhe mësuesëve që kryen krime	1	2	3	4	5

Kapitulli i III

Ju lutem lexoni deklaratat e mëposhtme për Sistemin e Edukimit të Kosovës çdo deklarat të aplikimit mund të miratoni dhe mund të shënoni shkallën më të mirë duke kontrolluar alternativat e përshtatshme.

Statusi i miratimit						**Statusi i zbatuesh mërisë**				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e strukturës së kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Drejtorija e Arsimimit dhe Instituti i Inspektimit duhet të ken lidhje me ministrin i arsimimit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorët e Ministrisë së Arsimit dhe Instituti i Inspektimit duhet të ken lidhje	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Veprat e hetimeve inspektorëve, shqyrtimin dhe hetimin të raportojnë i krye komisioni inspektimit.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İspektoret e marrin dhe e kryejn ato punte dhe obligimet qe ipet nga ana Ministrise ose nga ana Krye Komisioni İnspektimit. As kush tjeter nuk munde te jep obligime.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektoriati i Ministrisë është një institucion i pavarur i minitrisë dhe ka vulën dhe korrospodencën e pavarur	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Zgjedhja e zëvendës ministrisë së arsimimit bëhet me anë të provimit parapar	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Për zëvëndës në ministrin e arsimit duhet të bëhet trajnimi në periudhën trevjeçare	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Pas tre vjet trajnimi për inspektor kandidati duhet të nënshtrohet provimit të aftësimit të tij	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Për të marrë postën krye inspektorit në inspektoriat në këtë vend pune duhet të ketë pesë vite përvojë pune	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						Statusi i zbatueshmërisë				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e strukturës së kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Për të emruar si ministër të komitetit të inspektimit duhet të jetë pjestar i bordit dhe të ketë si kushtë duhet të ketë dymbëdhjet vite përvoj pune në atë lëmi	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Në kuadër studimit të strukëturës së bordit të komitetit të inspektimit si (kontroll, rishikim, raportet e hetimeve) gjatë rishikmit kryeinpektori dhe inspektorët e formojn një komision për aprovimin e rishqyrtimeve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorët që largohen nga puna dhe përsëri që dëshëroj të kthehen në punën e ispeksioni bëhet me propozimine kryetarit të komitetit që në bazë ka marrur tre dekret (Dekret trefisht) nga (ministri,kryeministri dhe nga presidenti)	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Prej zëvendës inspektorit në postin e inspektorit duhet të nënshtrohet provimit ata që korin suksei me dekretin e tefishtë detyrave përcakton punën e zëvëndës inspektorit.	1	2	3	4	5

Kapitulli i IV

Përmasat e procesit të kontrollimit

Ju lutem lexoni deklaratat e mëposhtme për Sistemin e Edukimit të Kosovës çdo deklarat të aplikimit mund të miratoni dhe mund të shënoni shkallën më të mirë duke kontrolluar alternativat e përshtatshme.

Statusi i miratimit						Statusi i zbatueshmërisë				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e procesit të kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Punët duhen të ipet dhe të kryen vetëm nga e ministria e arsimit dhe ky komision inspektimit duhet të kryej këto punë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Kontrollimi bëhet së paku dy herë në vit në fillim dhe në fund të vitit shkollor por nëse paraqitet nevojamunt ë bëhet kontrollimi edhe brenda viti	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorët e shqyrtojnë dhe hetojnë sjellen e gabuar të drejtorëve të shkollave dhe mësuesëve.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorët e kryen hetime mënyrë objektive	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Për mbrojtjen e stafit të çdo (shpalles së fajit) e kryejn inspektorët	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Gjatë hetimeve merren edhe deklarata e dëshmitarëve tjer	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Gjatë raportit të hetimeve mbledhen të gjitha dëshmit e akuzës ose jo akuzës për akuzuarin	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Në fund të raporteve të hetimeve duhet të kriohet një raport të hetimit diciplinor	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorët gjatë kontrollimit duhet të të vlersojn më shumë marrëdhënje profesionale	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Duhet të vlerësohen aktivitet e punët që kryen nëpër klasa	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Komisini i departamenti i kryen punët e shënimeve të klasave dhe ato vendos në formë stendave (Çizelgeve) në vend të duhura për të parë	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorët duhe të kontrollojnë drejtorat e shkollave për ngjarjet e organizuara nëpër zona e shkollës, kopshtin, gjelbrimin e kopshtit, salonin e sportit dhe klasat e zatimit dhe vlerësimit të fushës së aktiviteteve	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						Statusi i zbatueshmërisë				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e procesit të kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Inspektorat të shikojnë gjendjen a punohet përshtatëshme me legjislacionit i ministirjën e arsimit.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorat e kontrollojnë drejtorin e shkollës dhe mësuesit a kan marrë masa parapake për mbrojtjës nga zjarri dhe mbrojtja civile.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Kontrollohen mjetet mësimore në spor dhe aktivitetet sociale	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Kontrollohet objekti shkollor, dispozicionet laboratorit, ateljet dhe klasat për punime teknike.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bëhet shikimi i gjendjes dhe udhheqjes dhe planifikimit për cermoni sociale kulturore, aktivitet sportive dhe aktivitet jasht mësimore që janë planifikuar nga ana e drejtorit të shkollës.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Shikohet se drejtori i shkollës a plotëson kushtet e shërbimeve në udhëheqjes.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Vlersohet drejtorat e shkollave dhe mësimdhënësit, arsyen për çka bëhet dështimi i nxënësve mundohet për të gjetur rrugën zgjidhjeve.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorat e vlerësojnë drejtorin e shkollës a inkurajojnë prindërve për arsimin parashkollor dhe a zhvillojnë arsimin parashkollor.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektoret e ekzaminojnë që në shkollë (duhet të mbahet në shkollë) librat, regjistrimin e dosjeve dhe arkiva.	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						Statusi i zbatueshmërisë				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e procesit të kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Bëhet shqyrtimi i: regjistrimit, transferimi, leje, udhëzimi, grafik notave, libreza etj. si dhe udhëheqja të tjera lidhur me punët e nxënësve.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Shikohet buxheti, paga, oferta, kapitali qarkullues, punimet në magacinë a udhëheqën si pas legjislimit.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Drejtori i shkollës duhet të krijojnë një ambient demokratik dhe harmonik.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Adminsitrat ka detyra të hatoj punët arsimore direktivave, qarkoret mbarvajten e programit të besuar sipas statusit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Drejtori i shkollës duhet të kontrollon dhe të vlerësonë mësimin e mësimdhënësit dhe aktivitetet tjera	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Duhet të vlerësohet drejtori i shkollës si udhëheq a motivon mësuesit në shkollë.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Kontrollohet drejtori a jep mundësi mësimdhënësve (që kan nevoj për trajnim) trajnimin dhe studenteve praktikën.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Misioni i drejtori është të zhvilloj kulturën sjelljen të krijoj vizion të vlerësimeve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Drejtorat e shkollave dhe mësimdhënës në lidhje edukimit dhe arsimit a përcaktojnë problemet	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Aktivitetet e mësusëve është bashkimi, sigurimi, planifikimi, zbatimi, vlerësimi të arritjeve nxënësve ose studentëve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Nga ana e mësimdhënësit në klas; duhët të mbahet mjetet e nevojshme dhe pajisjet.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Duhët të shikohet gjendje e drejtorit të shkollës dhe mësimdhënësit të njohin dhe të mbrojn ambientit	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						Statusi i zbatuesh mërisë				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e procesit të kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	İnspektorat e vlerësojn drejtorat e shkollave dhe mësimdhënësin a lexojnë veprat lidhur me arsimin dhe arritjën vetë vetit.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Duhet të vlersoj drejtori i shkollës dhe mësimdhënësi njoftohen me prindërit e nxënësve të ken marrëdhënje harmonike .	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Të përcakohet parimet dhe rregullat statusit moral në profesionin e drejtorit dhe mësuesit	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Përt të ndryshurar strukturën fizike të shkollës drejtori duhet të marr leje për të ndryshuar gjendjen e shkollës	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Para se të bëhet kontrollimit mësimit inspektorat takohen me mësueses.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorat e shikojnë planet e njësive vitor, mujor dhe editor	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorat e vlerësojn nivellin e zbatimit të planeve ekzaminimit të nivelit të aplikimit planave vjetor, mujor dhe ditor.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorat e vëzhgojnë a përdorohet dhe a i zgjedhin drejt strategjinjen, teknikën, metode dhe mjetet për mësim.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorët e vlerësojn gjendjen e mësimdhënësve sa i japin vend për të bërë hulumtime, shqyrtime dhe për eksperimente.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorat e shikojnë, hulumtojnë dhe mësojnë mënyra për qasje të informatave.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	İnspektorat e shikojnë gjendjën e nxënësit se ata a kan fitu besim dhe ndjenje të përgjëgjësisë	1	2	3	4	5

Statusi i miratimit						**Statusi i zbatueshmërisë**				
Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e	**Përmasat e procesit të kontrollimit;**	Plotsisht	Nuk miratoi	Pjesërisht e	Miratohet	Plotsishtë e
1	2	3	4	5	Inspektorat e shikojnë ata bëjnë mësueset aktivitet nevojshme për edukimin speciale.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorat e vlerësojn gjendjën e mësimdhënësit dhe mbajnë librat, dosjet dhe regjistimet.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Marrin pjesë në mbledhjen e mësimëdhënësve për të marr vendime për të përcaktuar statusin e zbatimeve	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Në fund të mësimit inspektori takohet me mësuesin	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Bënë kontrollimin e aktivitetit të nxënsve gjatë mësimit dhe e bënë vlerësimin e tyre me mësues.	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Në fund të kontrollimit bëhet vlerësimi i mësuesëve dhe të dhënave të kaluara	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Në funt të vitit shkollor bëhet kontrollimin e rtubimeve të i grupeve të klasave	1	2	3	4	5
1	2	3	4	5	Inspektorët bëjnë udhëheqjen e mësuesëve	1	2	3	4	5